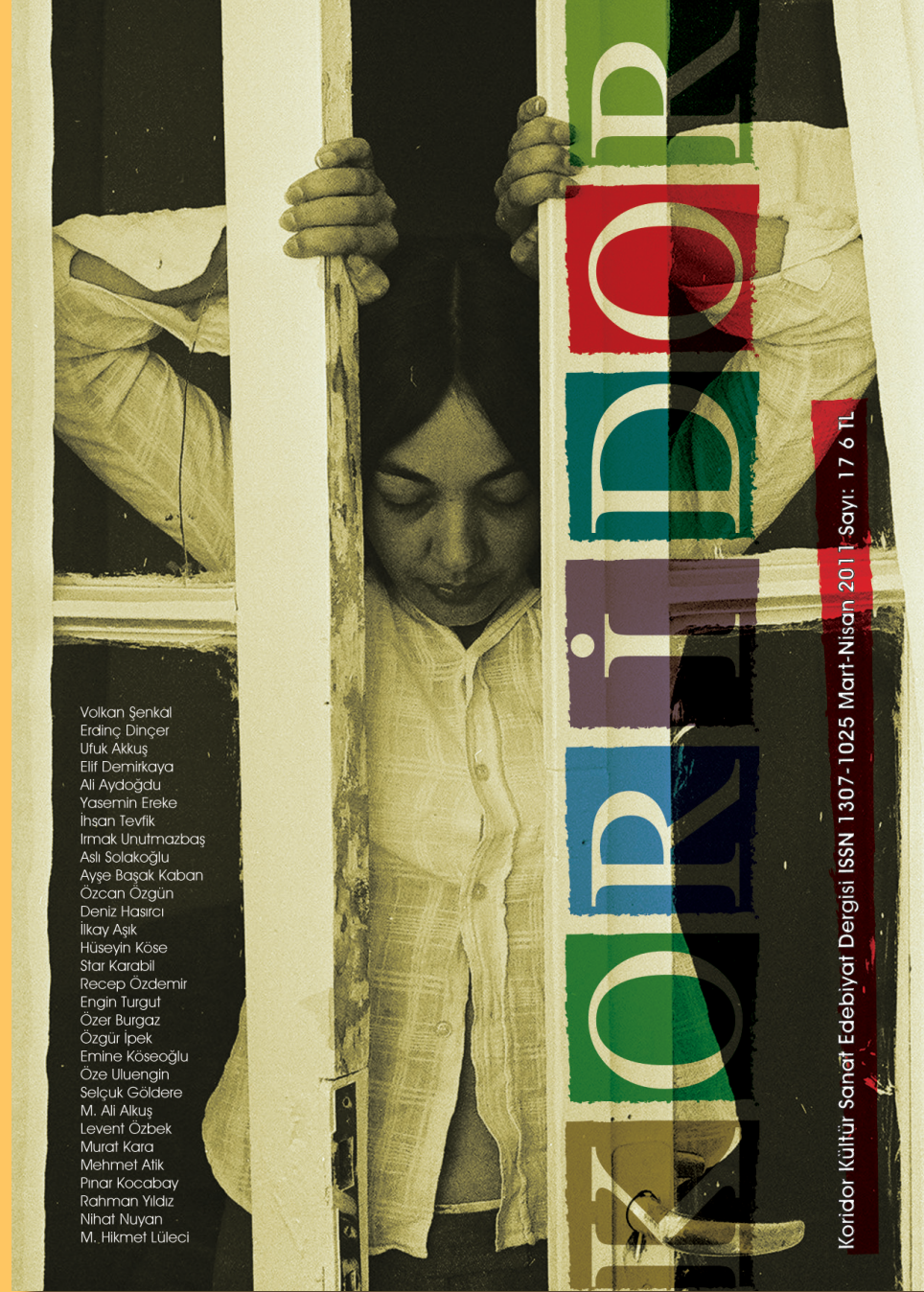

17. sayısı çıktı

Volkan Şenkal
Erdinc Dincer
Ufuk Akkus
Elif Demirkaya
Ali Aydoğan
Yasemin Ereke
İhsan Tevfik
İrmak Unutmazbaş
Aslı Solakoglu
Ayşe Başak Kaban
Özcan Özgün
Deniz Hastıcı
İlkay Aşık
Hüseyin Köse
Star Karabil
Recep Özdemir
Engin Turgut
Özer Burgaz
Özgür İpek
Emine Köseoglu
Öze Uluengin
Selçuk Gökçere
M. Ali Akus
Levent Özbek
Murat Kara
Mehmet Atik
Pinar Kocabay
Rahman Yıldız
Nihat Nuyan
M. Hikmet Lülec

Koridor Kültür Sanat Edebiyat Dergisi ISSN 1307-1025 Mart-Nisan 2011 Sayı: 17 6 TL

www.koridordergisi.com

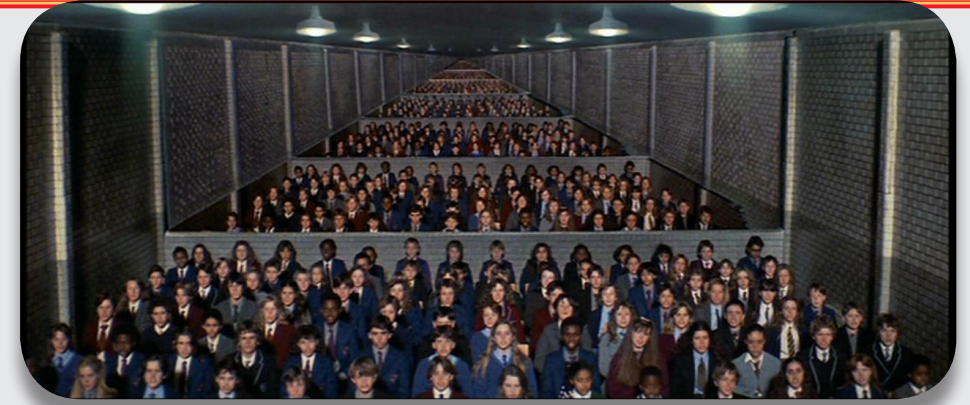
ELEŞTİREL

politik eğitim dergisi
pedagoji

yıl 3 / sayı 14 (Mart - Nisan 2011)

Fiyatı 6 TL.

ISSN 1308-7703

Prof. Dr. Ziya Selçuk'un eğitim anlayışı:
Radikal gazetesi üzerinden neoliberalizme "teknik" destek

Post totaliterizme doğru

18. Milli Eğitim Şurası

Hasan Ali Yücel'in eğitim sorunlarına yaklaşım ilkeleri

Endişelenmeyin! Babalık rolünün yeni biçimleri

Eğitimde Anadilinin Kullanımı ve Çiftdilli Eğitim

Halkın Tutum ve Görüşleri Türkiye Taraması 2010

Muhallifin, sembolleri üzerinden itibarsızlaştırılması

...çevrimdışı gösterilmek

Eğitim üzerine saçmalamalar

Üniversite gençliğinin sorunu: Yabancılaşma

"Eleştirel Pedagoji ve Neoliberalizm" Okuma notları

Türkiye ve dünya eğitim gündemi

www.elestirelpedagoji.com

ELEŞTİREL pedagoji
politik eğitim dergisi

Paydos Yayıncılık adına
Sahibi-Yazı İşleri Müdürü
ve Genel Yayın Yönetmeni
Ünal Özmen

Editör
Kemal İnal

Editör Yard.
Mustafa Kemal Coşkun
Mehmet Toran - Murat Kaymak
Serhan Sarıkaya

Yayın Kolektifi
Prof. Dr. Rifat Okçabol
Mete Akoğuz, Remzi Altunpolat
Yrd. Doç. Dr. Neslihan Avcı
Yrd. Doç. Dr. Mustafa Çapar
Doç. Dr. Serdar Değirmencioğlu
Prof. Dr. Fuat Ercan - Esin Ertürk
İbrahim İpek - Alaattin Kahya
Dr. Canani Kaygusuz, Kadir Asar,
Arş. Gör. Eylem Korkmaz
Yrd. Doç. Dr. Ayhan Ural
Deniz Yıldırım - M. Kemal Yılmaz
Yrd. Doç. Dr. Levent Özбек
Dr. Erdal Küçüker

Kapak / Dizgi / Tasarım: Paydos Yayıncılık
Baskı: Matsa - ANKARA (www.matsa.com.tr)
(İki ayda bir yayımlanır)

Adres
Bağlıca Mah. Satılmış Sk. 8/A
Etimesgut-Ankara
tlf.: (312) 234 1850 - 506 397 4127
elestirelpedagoji@elestirelpedagoji.com
www.elestirelpedagoji.com

Abonelik
(iletim dahil)
Yurt İçi Yıllık 42 Tl.
Yurt Dışı 40 USD
(Kurumsal 50 Tl.)

Hesap Nu:
İş Bankası
IBAN:TR170006400000142280799841
Posta Çeki: 5765393

Satış Noktaları

Ankara
Dost - İmge - Dipnot - Turan
Kitabevleri

İstanbul
Pandora Kitabevi

İzmir
Yakın Kitabevi

Eskişehir
Dost Kitabevi

Adana
Kitapsan Şubeleri

Mersin
Kitapsan

Konya
Kitapsan

ve
İnternet kitapçısı
İDEFX
www.idefx.com

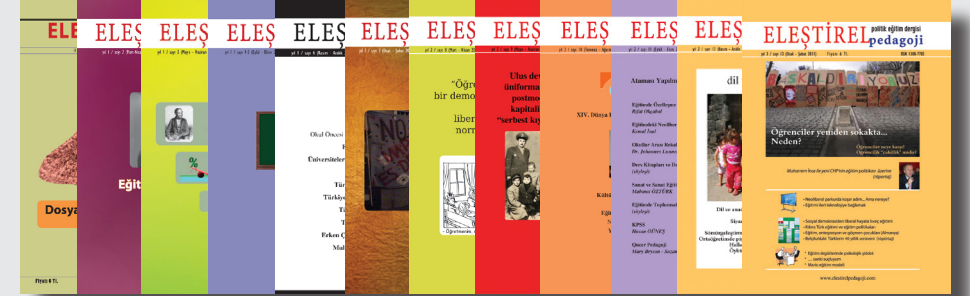
Reklam Tarifesi:

Arka kapak (tam boy renkli) 500 Tl.
Ön iç kapak (tam, renkli) 400 Tl.
Arka iç kapak (tam, renkli) 300 Tl.
İç sayfa (tam, siyah beyaz) 200 Tl.

Yayın reklamlarına %30 indirim uygulanır.

Eski sayılarımızı indirimli edinebilirsiniz.

4 Tl.

Abona olun,

derginizi düzenli bir şekilde adresinize teslim edelim.

Abone olmak için:

www.elestirelpedagoji.com

WEB sitemizin mesaj bölümüne adres bilginizi yazmanız yeterlidir.

Abonelik bedeli

Yurt İçi Yıllık 42 Tl

Yurt Dışı 40 USD

Hesap Nu:

İş Bankası

IBAN:TR170006400000142280799841

Posta Çeki

5765393

Eleştirel Pedagoji'den

Merhaba,

Dergi okuru, dergi yayıncılığının ne denli güç bir iş olduğunu en az yayında görev alanlar kadar iyi bilir. Yine de yayın tarihi birkaç gün geçince okur sorar “Dergim elime geçmedi; bir şey mi oldu!” diye. Tabi biz anlarız; okurun ne demek istediğini.

Bu ülkede, özellikle Eleştirel Pedagoji gibi içeriği belli bir okur kitesine yönelik olan tematik dergiler yoğun bakımdaki hasta gibidirler. Bundan dolayı okurun merakını, yoğun bakım ünitesinin kapısında bekleyen refakatçinin, gördüğü her beyaz önlüklüye “Hastam yaşayacak mı doktor” demesine benzetiriz.

Beyaz önlüklü değilsek de “beyaz yakalı” sayılırız! Evet hasta yaşayacak, nekahat dönemini atlattı. Belirtmemiz gerekir ki bunda, Kültür Bakanlığı'nın 2011 yılı için her il kütüphanesi için dergimize abone olmasının büyük payı var.

**

Bildiğiniz gibi pek aktif olmasa da dergimizin bir WEB sayfası var: www.elestirelpedagoji.com. WEB sayfamızı, okurlarımızın haber ve yorumlarını yazabileceği biçimde düzenlemek istiyoruz. Haber eklemek ya da başka bir yerde yayımlanmış bir haberi yorumlamak için bilgisayar kullanıcısı olmanız yeterlidir. Haber yazarı olabilmek için önce sitemize üye olmanız gerekiyor. Üye iseniz yeniden üye olmanıza gerek yok. Kullanıcı adı ve parola ile giriş yapıldıktan sonra diğer işlemler sırasıyla: 1) “Üyelik Girişi” kısmından “Kişisel Sayfam”ı tıkla, 2) Açılan sayfadan “Site Yöneticisine Veri Gönder” i tıkla, 3) “Gönderi Türü”nden “Haber”i seç ve istenen bilgilerin girişini yaparak “Gönder”.

Haber ve yorumlarınızı bekliyoruz.

**

Dergide aynı yazardan iki farklı yazıya yer vermemeye çalışıyoruz. Fakat bu sayıda günceli kaçırmamak adına bir zorunluluk sonucu bir yazarlardan ikiye yazı okuyacaksınız. Murat Kaymak, her sayıda yer vermeye çalıştığımız kitap incelemesine ek olarak 50. ölüm yılında Hasan Ali Yücel'i anlattı. Kaymak, geçmişle avunma derdinde değil; Yücel'i unutulmaz kılan nedir onu bulup gösteriyor bize. Ünal Özmen ise birinci yazısında eğitimin dinselendirilmesinde geline nokta çarpıcı örneklerle önümüze koyarken ikinci yazısında, muhaliflere sembollerinden saldırı olarak değerlendirdiği Sivan Perwer Bülent Arıncı buluşmasını ele alıyor.

Bu sayıdan itibaren Türkiye’de ve dünyada gelişen çeşitli eğitim olaylarına yer vermeye karar verdik. Medyada pek yer bulmayan fakat eğitimde liberalleşme ve gericileşmeye işaret eden ya da bunlara direnen olayları Mutahar Aksarı hazırladı.

İÇİNDEKİLER

Hasan Ali Yücel'in Eğitim Sorunlarına Yaklaşım İlkeleri <i>Murat Kaymak</i>	3
Prof. Dr. Ziya Selçuk'un eğitim anlayışı: Radikal gazetesi üzerinden neoliberalizme "teknik" destek <i>Kemal İnal</i>	7
Post totaliterizme doğru <i>Ünal Özmen</i>	11
Eğitim üzerine saçmalamalar <i>Dr. Levent Özbek</i>	16
18. Milli Eğitim Şurası <i>Rıfat Okçabol</i>	19
Endişelenmeyin! Babalık rolünün yeni biçimleri <i>Prof.Dr.Thomas Johansson</i>	26
Eğitimde Anadilinin Kullanımı ve Çifttili Eğitim Halkın Tutum ve Görüşleri Türkiye Taraması 2010 <i>Eğitim Sen araştırması</i>	37
Muhalefin, sembolleri üzerinden itibarsızlaştırılması <i>Ünal Özmen</i>	42
...çevrimdışı gösterilmek <i>Ayhan Ural</i>	46
Üniversite gençliğinin sorunu: Yabancılaşma <i>Hasan Güneş</i>	48
"Eleştirel Pedagoji ve Neoliberalizm" Üzerine Okuma Notları <i>Murat Kaymak</i>	49
Türkiye ve Dünya eğitim gündemi (Haber) <i>Mutahar Aksarı</i>	56

Murat Kaymak
www.muratkaymak.com

Hasan Ali Yücel'in Eğitim Sorunlarına Yaklaşım İlkeleri

Bu yazıda Cumhuriyet döneminin iz bırakan Milli Eğitim Bakanı, öğretmen, müfettiş, okul müdürü, genel müdür, yazar, şair, bestekâr, düşünür, politikacı, Hasan Ali Yücel'in eğitim sorunlarımıza yaklaşımını konu edineceğiz. Onun sorunları ele alma biçiminin önerdiği çözümlerden daha öğretici ve daha kalıcı olduğunu düşünüyoruz. Daha da ileri giderek dindar, milliyetçi hatta bir ölçüde liberal ve muhafazakâr olan Yücel'i devrimci ve unutulmaz yapanın bu özellikleri olduğunu ileri sürüyoruz.

Yücel, yaşamının hiçbir anında solcu olmadı. Buna rağmen rakipleri onu komünist ilan etmekte sakınca görmediler. Yücel-Kenan Öner Davası adıyla bilinen davanın belgeleri bugün okunduğunda, DP'de "devrimcilik" gören sol akademisyenlere (özellikle de İdris Küçükömer'e ve tilmizlerine) söylenecek çok söz vardır.

Yücel hakkında sayısız kitap ve makale yazılmıştır. Bu yayınların nerede ise yarısı onu sağdan ve soldan itham eden metinlerdir. İlginçtir, Prof. Kenan Öner'in mahkemedeki ithamları da hem sağ, hem de sol yaklaşımlar içermekteydi. Öner, Yücel'i okullarda okuttuğu kitaplarla gençleri aşırı milliyetçi-ırkçı –Turancı yapmakla itham ederken nerede ise bir solcu gibi konuşmaktaydı. Aynı kişi Bakanlıkta çalıştığı (tercüme bürosu

çalışanları ve Sabahattin Ali kastedilmektedir) personel ve Köy Enstitülerindeki kimi yayınlardan dolayı Komünistleri korumak, onlara sahip çıkmakla suçlarken azılı bir sol düşmanı gibi ithamlarda bulunuyordu.

O yıllarda (1947 ve sonrası) Öner'de somutlaşan bu yaklaşım hâlâ devam etmektedir. Yücel'i, soldan okuyanlar milliyetçi, muhafazakâr, aşırı dindar birini görürken sağdan okuyanlar kendilerine ihanet etmiş bir solcu görmektedir.

Oysa Yücel, tipik aydınlanmacı ve dolayısıyla da hümanist ve cumhuriyetçidir.

Eğer bugün solcular onu kendilerine daha yakın buluyorsa bu özelliğindendir. Onun bu aydınlanmacı ve cumhuriyetçi özelliğini en iyi görebildiğimiz özelliği ise toplumsal sorunlara yaklaşımıdır.

Yücel, Platon'nun Devlet'te Sokrates'e söylediği "Krallar filozof olmalı ya da filozoflar kral olmalı" sözüne en uygun politikacıların başında gelir. Doğu ve batının klasik metinlerini okumuş, bunlara dair derin bilgilere sahip bilge bir kişiliktir. Kuşkusuz bunda din, hukuk ve felsefe alanlarında almış olduğu eğitimin büyük yeri vardır. Bu eğitim, karşımıza doğu ve batıyı kişiliğinde buluşturmuş bir insanı çıkarmıştır.

Onun Milli Eğitim Bakanı olma biçimi üzerinde de ayrıca durmak gerek.

Yücel, sanki yıllarca ileride üstleneceğe bu göreve özel olarak hazırlanmış biridir. Öğretmen, müfettiş ve bakanlık bürokratu olarak, eğitimin her alanında çalışmış, eğitim sorunlarımıza dair araştırmalar yapmış, kitaplar yazmıştır. Günümüzde Milli Eğitim Bakanlarının, Bakan olduklarını gazetecilerden, televizyon haberlerinden

öğrendiklerini ve eğitimle ilgilerinin kendi yaşamışlıklarından ve çocuklarının yaşadıklarından ibaret olduğuna tanıklık ettikçe Yücel'in bu göreve gelme biçimini hatırlamak, hatırlatmak gerekiyor.

O, hayatını eğitim sorunlarına kafa yormakla geçirmiş, sorunlara vakıf, bu sorunlara dair özel görüşleri olan, bunları yazan, paylaşan ve uygulayan biridir.

Bu yazıda üzerinde durmak istediğimiz toplumsal sorunlara yaklaşma biçimini bize en iyi biçimde veren eserlerinin başında Orta Öğretim Genel Müdürü olarak yazdığı "Türkiye'de Ortaöğretim" adlı kitabı gelir. Bu kitabın öyküsü ve içeriği onun eğitim sorunlarına yaklaşımındaki temel ilkelerin çoğunu bize göstermektedir.

Biz, bu ilkeleri, başta bu eseri olmak üzere, diğer eserlerinden ve hakkında yazılanlardan yola çıkarak kısaca şöyle sıralayabiliriz.

1- Gerçeği olduğu gibi kabul etmek.

Kitaba yazdığı önsözde Yücel, "Meselelerin nasıl olması lazım geldiği hakkında fikir söylemekten ziyade vakıaları olduğu gibi tespit etmeği daha pratik ve faydalı buldum." diye yazmaktadır. Kitabı için kullandığı "idealin değil, realitenin kitabı" sözü onun bu yaklaşımının bir sonucudur.

2- Bütün ve parça ilişkisini sürekli göz önünde bulundurmak.

Yücel, sistemli ve kalıcı programların oluşturulabilmesi için farklı farklı fikirlerin bir araya gelmesiyle oluşturulabilir düşüncesindedir. Önsöz'de bu düşüncesini belirtir.

11 Şubat 1940 tarihinde İstanbul

Üniversitesi'nde yaptığı konuşmada şöyle der:
"...bir milletin kültür meselesi tek cepheli olmadığı için sentetik bir gözle her tarafı birden rüyet sahasına alınarak mütalaa edilmelidir, kanaatindeyim. Eğer maarifimizi bir ağaca benzeterek tetkik etmek iktiza ediyorsa, onu muhayyel bir cennet nebati gibi değil, tabiatıta yaşayan hakiki bir varlık halinde; kökleri ile, dalları ve yapraklarıyla nazara almak iktiza eder. Bunun içindir ki biz Türk maarifini ilköğretim mebdeinden alarak Üniversitelerine ve Akademilerine kadar hiçbir cihetini ihmal etmeksizin, toplu bir halde göz önüne almayı zaruri bulduk."

Hayatta Ben En Çok Babamı Sevdim

*Hayatta ben en çok babamı sevdim.
Karaçalılar gibi yardan bitme bir çocuk
Çarpı bacaklarıyla – ha düştü, ha düşecek –
Nasıl koşarsa ardından bir devin,
O çapkın babamı ben öyle sevdim.*

*Bilmezdi ki oturduğumuz semti,
Geldi mi de gidici – hep, hepp acele işi! –
Çağın en güzel gözlü maarif müfettişi.
Atlastan bakardım nereye gitti,
Öyle öyle ezber ettim gurbeti.*

*Sevinçten uçardım hasta oldum mu,
40'ı geçerse ateş, çağ'ırlar İstanbul'a,
Bi helallaşmak ister elbet, diğ'mi, oğluyula!
Tifoyken başardım bu aşk oy'nunu,
Ohh dedim, göğsüne gömdüm burnumu.*

*En son teftişine çıkana değin
Koştururken ardından o uçmaktaki devin,
Daha başka tür aşklar, geniş sevdalar için
Açıldı nefesim, fikrim, canevim.
Hayatta ben en çok babamı sevdim.*

Can YÜCEL

3- Yeni uygulama için öncekini bilmek

"Türkiye'de Ortaöğretim" eseri başlı başına böylesi bir düşüncenin ürünüdür. Yücel, önüne proje getirilen, yada emrindekileri

koordine eden biri olmanın çok ötesindedir. O, görev aldığı birimde neyin, nasıl ve niçin yapılması gerektiğini en iyi bilendir.

Hiçbir sorun boşlukta ve hemen şimdi oluşmaz. Sorunu sorun haline getiren önceye dayanan bir birikimdir. Bu sorunun tarihselliğini ifade eder. Öncesini bilmediğiniz bir sorun için çözüm üretemezsiniz. Çünkü sorun, sorunu var eden, meydana çıkaran nedenler üzerinden çözülür.

4- Başka ülkelerin deneyimlerini bilmek.

Yücel, Bakanlık Müfettişi iken Fransa'ya gönderilir. Onun biyografisini yazarlar, 1930 yılında dönemin Bakanı Cemal Hüsnü Talay tarafından Fransa Eğitim Bakanlığını, okullarını ve mevzuatını incelemek üzere gönderilir. Bu görevlendirmede en önemli olay Bakanın Paris Büyük Elçiliğine yazdığı mektuptur. Mektupta, Yücel'in dönüşte Bakanlıkta Genel Müdür olarak görevlendirileceği, oradaki eğitim teşkilatını incelemesi ve bir fiil çalışarak staj görmesi için gerekenin yapılmasını istenmektedir.

Yücel, "Fransa'da Kültür İşleri" kitabını bu ziyarette edindiği bilgiler doğrultusunda yazar.

5- Danışarak, paylaşarak karar vermek.

Yücel'deki bu özelliğin bir benzeri, Yücel üzerinde etkilerini açıkça görebildiğimiz Mustafa Necati'de vardır. Necati, Talim Terbiye Kurulunu oluştururken şunları söyler: *"Hepiniz kabul edersiniz ki milli eğitim sorunu baştan sona dek bir bilim ve uzmanlık sorunudur. Milli eğitimde atılacak her adım incelemeyi, denemeyi ve ayırt etmeyi gerektirir. Onun içindir ki her hangi bir milli eğitim bakanı böyle bir takıma dayanmadıkça başarılı olamaz. Genel eğitim sorunlarında danışmasız hiçbir karar vermemek ve her zaman en genç öğretmenlerden en büyük üstatlara dek bütün meslektaşlarımızın görüşlerini toplamak temel ilkelerimizdendir ve bu ilkeler içinde yürümekteyiz."*

Yücel, benzer sözleri **I. Milli Eğitim**

Şurasının açılış konuşmasında söyler.

Danışmanın, konuya emek verenlerin görüşlerine başvurmanın Milli Eğitimimizin bir geleneği olduğunu söyler ve savaş koşullarında Heyeti İlmîyenin toplanmış olmasına dikkat çeker. Konuşmasının sonunda şöyle der:

"Maarif Şurası, sadece bir formalitenin ifası için toplanmış değildir. Sizden, her mesele hakkında Vekâletçe alınmış kararların, olduğu gibi tasdikini değil, her meseleyi yeniden tetkik ve mütalaa ederek bizi aydınlatmanızı rica ediyorum."

6- Sorunu bilimsel bakış ile ele almak.

Yücel, Atatürk'ün "hayatta en hakiki mürşit bilimdir" sözünü toplumsal sorunları çözmede vazgeçilemez bir ilke olarak benimsemiştir. Hasan Ali Yücel'in, bir Mevlevî olduğu hatırlanmalıdır. Yaşamında tasavvufun büyük yeri vardır. O, bilim ve inanç arasında ayrımı kişiliğinin parçası haline getirebilmiş biridir.

23 Mart 1936 yılında yazdığı "Müsbet Bilim, Müsbet Kafa" başlıklı makalesi, bu inançlı insanın bilim ile inanç arasında ayrım konusunda kafasının ne kadar net olduğunu gösterir.

Yücel, bilimi, insanın iç ve dış dünyasına yönelik merakın doğurduğu ihtiyacın karşılanması doğurduğu düşüncesindedir. Devamla Claude Bernard'a atıf ile şu tespiti yapar:

"İlim bu işi yapabilmek için beşer zekasını Allahsız çalıştırmaktadır.... Bir hastanın karnındaki ağrısına sebep bulmaya çalışan doktor; bağırsakların işlemedeki hikmeti ilahiyeyi düşünmeye kalksındı hastalığın ne olduğunu anlamak, kendisi için hikmeti ilahiye bulunmaz bir şey olurdu. Bilim itikat değil hesap ister. Hesaptan kaçan ilmi şerif büyük din kitapları arasında kalmaya mahkumdur."

Ankara Fen Fakültesi'nin binasının açılışında yaptığı konuşmada şu cümleleri onun pozitif bilime verdiği değeri göstermektedir.

“Her ilerleme, hiç kimse tereddüt etmemelidir ki, pozitif bilimin ışıkları altında olmaktadır.”
“Bu ölümlü insanın hayatında düşünmekten ve düşünmeyi bilmekten daha zevkli ne olabilir? Düşüncelerin bir gerçeğe ermesi için yürünecek yolu, yeter ki iyi bilelim. Onun için pozitif bilimde metot, asıl bilgilere verilen ehemmiyet derecesini daima muhafaza etmiştir. Bizde hayata ve ölüme mana vermek demek olan felsefenin, son asır da dahil olmak üzere uzun devreler metotsuz bilgiler üstüne kurulmuş ve daha çok bir şiir ve edebiyat halinde gelenek almış bulunması, umumi hayatımızda bildiğimiz aksaklıkları yapmıştır. Eşya ve olaylar üstünde onları bilmeden ve tanımadan düşünmek, özlü bir edebiyatın da doğmasına engel olmuştur.” (8 Kasım 1943 Ankara Fen Fakültesi'nin Açılış Töreni)

7- Niceliğin yanında niteliğe öncelik vermek

Yücel, eğitim sorunların özelliklerine göre nitelik ve nicelik arasında ayırım yapardı. Örneğin 30 Mart 1936 tarihli yazısında, üniversitelerimizin durumunu ele alırken “Az ve özlü profesör, çok sayıda asistan ve doçent” diye yazmıştır. İnönü'nün Köy Enstitülerinin sayılarının bir an evvel çoğaltılmasını istemesi karşısında Tonguç'la birlikte, bunun doğru olmayacağını düşünmeleri, yine lise açma konusunda yaklaşımı onun eğitimde nicelikten çok niteliğin önemli olduğuna inandığını gösteren örneklerdir. Bu görüşümüzü somutlaştırmak için 23.10. 1954 yılında yazdığı “Daha Lise Kuramadık” başlıklı yazısından birkaç cümleyi okuyalım:

“Maarif Bakanlığı hizmetinde bulunduğu zaman ben de yirmiye yakın lise açtım. İki mühim davanın gerçekleşmesi için (İlk ve Teknik Öğretim) büyük gayret sarfına mecbur

olmak, beni lise açmadan mahrum etmediyse de lise kurmak şerefine erdiremedi. Hazin bir itiraf olacak ama cesaretle ifade edeyim ki bütün seleflerim ve bütün haleflerimle beraber cümlemiz henüz Türkiye’de lise kurucusu olmadık”

8- Sorunun siyasal ve toplumsal, kültürel boyutlarını bilmek.

Yücel'in başarısında sorunların arka planında siyasal, toplumsal ve kültürel boyutlarını dikkate almasının yeri büyüktür. Özellikle sorunların kültürel boyutuna fazlasıyla dikkat çeker. Çevresel koşulları değiştirseniz dahi bireyin sahip olduğu kültürü değiştirmez iseniz, çalışmalarınızda başarılı olamazsınız.

Yücel'in bu bakışının en iyi örneği Köy Enstitüleridir. Köy Enstitüleri projesi bir kültür devrimi olmanın yanında o devrimle birlikte çevrenin, doğanın değiştirilmesini içeren bir büyük kalkınma programıdır.

Yücel'in eğitim sorunlarını ele alırken kültür boyutunu her zaman önde tutar. Bugün eğer Yücel'i eğitimci kimliğinin yanında bir kültür devrimcisi olarak anıyorsak bu özelliğinden dolayıdır. Yücel toplumsal değişimin ileriye doğru olmasını sağlamada, ilk olarak kent ve köy yaşamını yeniden düzenlemek bunun için ekonomiye öncelik verilmesini, ikinci olarak eğitimin esas alınması gerektiğini ileri sürer.

Günümüzde eğitim sorunlarını müfredat, hizmetiçi eğitim, bilgisayar teknolojisi kullanma gibi siyasal, toplumsal ve kültürel boyutlardan arındırılmış teknik bir konu, uzmanlık alanı gibi ele alınmakta. Oysa Yücel, uzmanlığa önem vermekle birlikte, olaylara çok yönlü bakabilmek için uzmanlık alanı dışında da insanın kendisini geliştirmesi gerektirdiğini söyler.

Bütün bu özellikler, onun lider, örnek kişiliğiyle bütünleştiğindeengin bir birikim ve bu birikime yön veren bir deha ile karşı karşıya olduğumuzu gösterir. Aramızdan 26 Şubat 1961 tarihinde ayrıldı. Ayrılışının 50. yılında kendisini saygıyla anıyorum.

Kemal İnal

Prof. Dr. Ziya Selçuk'un eğitim anlayışı:

Radikal gazetesi üzerinden neoliberalizme “teknik” destek

Ziya Selçuk, bir eğitim profesörü. Uzmanlık alanı daha çok öğrenme üzerine. Yayımlanmış çok sayıda eseri var. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi mezunu. Akademik kariyerini Gazi Üniversitesinde yapmış. Şimdi ise şu elitist özel okul, insanlardan para tırtıklamada uzman olan ve anaokulundaki fiyatı bile dünyadaki birçok saygın üniversitenin kayıt ücretinden yüksek olan Türk Eğitim Derneği Kolejinin de içinde yer aldığı TED Üniversitesi için yola çıkan Vakıfta Mütevelli Heyet üyesi. Ama biz Selçuk'u, akademik kariyeri ve eserlerinden ziyade AKP tarafından getirildiği Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı yapmasıyla tanıyoruz daha çok. Selçuk, Türkiye eğitim sisteminin felsefesini 2004 müfredat reformuyla neoliberal eğitim yoluna sokan asıl mimar. Tarih, bu değişimi, devrim denilen bu reformatif dönüşümü daha çok yazacak ama şimdi bile söylenecek çok söz, yapılacak çok değerlendirme var. Fakat bu yazı, Selçuk'un şimdi köşe yazarlığı yaptığı Radikal gazetesindeki yazıları üzerine eleştirel bir değerlendirme olacak.

Muhafazakar kariyerizm

Türkiye'nin muhafazakar, sağcı, milliyetçi ve dindar çevreleri etiketi, makamı, mevkii, titri, unvanı, velhasıl koltuğu, devlette post sahibi olmayı çok severler. Hatta fetiş haline getirirler. İsimlerinin önünde profesör dr. unvanı varsa, bu unvanı olur olmaz her yerde kullanırlar; hatta mezar taşlarına bile

yazdırdıkları vakidir. Bu anlamda Türk sağ, makam ve titri olamadan yaşayamayacak bir organizmaya benzer. Makam ve titr onlara hayat verir. Bunlar olmasa isimlerinin hiçbir anlam ihtiva etmeyeceğini sanırlar. Nitekim Ziya Selçuk da Radikal gazetesinde, Prof. Dr. titrli ismiyle yazılar yazmaktadır. Selçuk bu yazılarında gün görmüş, eğitim alanında duayen edalı, düşüncelerini büyük bir filozof üslubuyla yazmaktadır. Kendisine kolay gelsin ama biz kendimize zor bir iş verelim ve bu kişinin yazılarında neden bahsettiği üzerinde yoğunlaşalım.

Selçuk bize ne demek istiyor?

Selçuk'un Radikal gazetesindeki yazılarına değinmeden önce, bize söylediği şeyler neler, kabaca bakalım. Şöyle demek istiyor: Artık 21. yüzyılda yaşıyoruz. Teknoloji, değişime damgasını vurmuş durumda. Teknolojinin değişimi toplumsal felsefeleri de değiştirmiş durumda. Eski Fordist kafayla bir yere varmak mümkün değil. 20. yüzyılın katı davranışçı öğretme ve öğrenme kuramları terk edilmeli. Bilgi artık çok değerli. Ama daha değerli olanı, verilen bilgiden yeni bilgiler üretmek. Bu anlamda yeni bilgi yaratıyor, piyasada değerli projeler üretiyorsanız performansınız da artmış demektir. Elbette bilgi derken, kastedilen işe yarar, pratik bilgidir. Bu bilgi, pragmatist eğitim felsefesi üzerine temellenir. Pragmatizme göre bir şey doğru ise yararlıdır, yararlı ise doğrudur. Burada bir bilginin, projenin, performansın veya kuramın doğruluk ya da yararını ölçen tek ölçüt, piyasanın isterleridir. O halde, günümüzde eğitim-öğretim, devletin taleplerine, toplumun beklentilerine, bireylerin

ihtiyaçlarına değil, piyasanın teknolojik, mali, işletimsel, kariyerist velhasıl küresel taleplerine uymalıdır. Çünkü ulusal eğitim sistemleri, temellendiği ilköğretim ile ancak değer aşılır ama yükseköğretim aşamasında artık öğrenciye değer aşılacak gerekmez, o noktada öğrenciler piyasaya nasıl uyum sağlayacaklarını öğrenirler. İlköğretimdeki proje ve performans ödevleri onları piyasanın bilgisine hazırlar sadece. Yükseköğretim ise öğrencileri piyasa gerçekliğini doğrudan yaşamalarını sağlayacak bir donanım içine sokar. Bu bağlamda yüksek öğretimdeki kariyer günleri, ödev, staj ve adaptasyon süreçleri, öğrencileri toplumsal ihtiyaçlar yerine piyasanın taleplerine bağlar. Üniversite, piyasanın kampüsteki adamı haline gelir.

Bu neoliberal eğitim mantığını eğitim sisteminin içine yerleştirmek için bazı “steril kavramlara”-steril kavramlar, gerçek bağlamından koparılıp neoliberalizm gibi insanlık dışı ideolojilere hizmet eder hale sokulan kavramlardır- ihtiyacınız olur. Vizyon, misyon, toplam kalite, nitelik, paydaş, takım çalışması, empati, performans, enformasyon vs. Tüm bu steril kavramların üzerindeki şemsiyenin adı, demokrasidir. Demokrasinin içine sokulan kavramlar ise, değişim, gelişme ve ilerlemedir. Eğer bir toplum ilerlemek istiyorsa, temel parametresi toplum değil, birey olmalıdır. O halde eğitim sistemi “öğrenci merkezli” hale getirilmelidir. Öğrenciyi merkeze alan sistem, bireyi daha iyi eğitecektir. Böylece devletin ileri karakolu olan geleneksel, klasik öğretmenin rolü azalacak, hatta bitecektir. Tek tek iyi eğitilen bireyler de toplamda tüm toplumun iyi eğitilmesi anlamına gelecektir. Ancak, klasik iktisadın da gösterdiği gibi, kaynaklar sınırlı ama talepler sonsuzdur. Eğitime ayrılan kamusal ya da özel bütçe, dolayısıyla donanım, bilgi, öğretmen-tabii bunların kaliteli olanları-kısıtlı ama bunlara olan talep çok fazla ise, yapılacak şey şudur: Kaliteli eğitim ancak onu hak eden kaliteli bireylere verilebilir. Yani meritokratik bir eğitim sisteminin kabul edilmesi

kaçınılmazdır. Liyakata dayalı sistem, hak eden ile etmeyeni birbirinden ayıracağı için de son derece rasyoneldir. Rasyonelleştirilmiş bir eğitim sistemi, son derece üretken, yani verimlidir. Burada uğraşılması gereken yığın ve kalabalıklar değil, kaliteli olan az sayıdaki bireydir. Dolayısıyla eğitim sisteminin tepesi elitist olmak zorundadır. Mesela Ankara’ya bir tane TED Koleji yeterlidir. Sayı artınca, bu tür okullara giden öğrenciler haliyle elitizmi aşındırmış olur.

Selçuk’un TED Üniversitesi için Mütevelli Heyet üyesi olması, bir tesadüf değildir. Elitizme gömülmüş neoliberal TED geleneğinin Selçuk’u saflarına katmasının ardındaki mantık nedir acaba? Selçuk’un fikirleri üzerinden bize söylenen şudur: Mutluluk ve kalite, birlikte ele alınmalıdır. Bu ikisini üretmeyen sistem, eksiktir. Peki, o zaman sormak lazım: Mutluluk nedir? Eğitimde mutluluk nedir? Tuvaleti pis, sıraları rahat olmayan, koridorları kokan, öğretmeni eksik, kitabı ve defteri olmayan, sobasında tezek yanan, Türkçe bile bilmeyen öğrencilerin olduğu, laboratuvarı bulunmayan vs. bir okulun öğrencisi mutlu olabilir mi? Ya steril TED Koleji? Her şeyin steril olduğu TED Kolejine insanlar neden çocuklarını sokmak için dünyanın parasını döker? Hangi okulda öğrenci acaba mutlu olabilir? Memleketini seven Ziya Selçuk, neden kamu okulları yerine TED Üniversitesi için Mütevelli Heyet üyesi olur?

Selçuk, Radikal gazetesinde “yurttaşlık eğitimi”, “ortak akıl”, “mezunların niteliği”, “beynimizi kullanma”, “sınıfta mizah”, “eleştirel düşünme”, “zamanın kullanımı”, “müfredatın yetiştirilmesi” gibi çok çeşitli konuları ele aldı şimdiye kadar. Oldukça geniş bir spektrum. Bu kavramları bir eğitim filozofu edasıyla ele aldığını söylemeye gerek yok sanırım. Fakat kendisi bir eğitim filozofu değil. Bu kavramlar üzerine felsefe yapmak, felsefenin paralanmasına da yol açabilir. Galiba olan da budur.

Müfredat neden yetişmiyor?

Selçuk'a göre öğretmenlerin müfredatı yetiştirememelerin nedeni, müfredatın yoğun olması değilmiş. Peki ne? Meslektaşlarını sınıfta izleyen Selçuk'a göre (Radikal, 17 Şubat 2011), öğretmenler zamanı kullanmayı bilmiyorlarmış. Nasıl yani? Şöyle: Çünkü örneğin haftada 25 saat derse giren bir öğretmen bir derste 20 kere “şşşşşttttt” dese, yılda 20 ders saati boşa geçmiş oluyormuş. Derse iki dakika geç gelmek, iki dakika derse geç başlamak da zaman kaybı imiş. Öğretmenin öğrencileri çeşitli şekillerde uyarması da zaman kaybıymış. İşte bu yüzden müfredatı yetiştiremiyorlarmış öğretmenler. Ne denir bu düşünceye? Pes doğrusu! Bir kere ne öğretmen ne de öğrenciler makinedir. Makine bile arada bir rutin dışına çıkar, yani bozulur veya bakıma ihtiyaç duyar. Bir ilköğretim öğretmeni, haftada 25 ya da 30 saat nasıl olur da, müfredatı boşverip arada bir eğitsel rutin dışına çıkamaz? Elbette öğrenci de öğretmen de arada bir ders dışı şeyler yapacaktır: dikkatin dağılması, arkadaki öğrenciyle konuşma, öğretmenin esnemesi, koridordan gürültüye dikkat kabartılması, sus denilmesi vs. Eğer bunlar da olmuyorsa, tamam, artık robotik eğitim öznelere yaratılmış demektir. Müfredat yetişmiyorsa, acaba bunda öğretmen maaşlarının düşüklüğü, öğrencilerin yorgun ve umutsuz bir şekilde derse gelmeleri, verilen bilgilerin sorunlu veya çok yüklü olması gibi nedenler de etken olamaz mı? Elbette, eğitime teknisist veya steril bir bakış açısıyla bakan biri bunları görmez.

Okul nedir?

Şöyle demiş Selçuk: “Okullar sizin işyeriniz değil, bizim yaşam alanlarımız” (Radikal, 22 Şubat 2011). Doğru. Ama Selçuk, neden yıllık ücreti 15 bin TL olan, öğrencilerini müşteriye çeviren, elitist, zengin çocuklarına hizmet veren, yoksul çocukların yanından bile geçemediği, piyasacı, işletme zihniyetli TED gibi bir eğitim kurumunun Mütevelli Heyet

üyeleri olur? Sormak lazım, “bu ne perhiz, bu ne lahana turşusu!”. Elbette okul bir işyeri olamaz. Çünkü okul, bir işletme, fabrika, müessese falan değildir. Yaşam alanıdır. Okul, Durkheim'ın dediği gibi toplumun bir minyatürüdür. Orada toplumu birebir yaşatmak mümkün olmasa da, topluma hazırlık için bilgi ve değerler öğretilir. Okulda, öğrenciyi, piyasaya değil, topluma hazırlamak zorundasınız. Piyasa, bencildir, çıkarıcıdır, acımasızdır, insanlık dışıdır. Okul, anti-kapitalist olmak zorundadır. TED, kapitalist bir öğretim kurumudur. Orada görev yapan eğitimciler, öğrencilerinin velilerinin emrettikleri şekilde eğitim vermek zorundadırlar. Bu da oradaki öğretmeni piyasanın (velinin) kuluna dönüştürür. O noktada artık verilen toplumsal eğitim değil, bencilliğe hazırlık pedagojisidir.

Eleştirel düşünce nedir?

Selçuk'a göre “ayağını yorganına göre uzatmak” değil, “daha çok çalışıp yorganı ayağımıza göre uzatmaktır” (Radikal, 8 Şubat 2011). Mükemmel bir analogi değil mi? Bir neoliberal eğitimci eleştirel düşünceyi herhalde ancak böyle tanımlayabilirdi. Doğru ya, ayağınızı içe doğru çekip iki büküm yatacağınıza, yorganı (zenginliği, parayı, pulu, serveti vs.) uzatmak en iyisi. Peki, bu bir düşünce ama eleştiri neresinde bunun? Şimdi bu analogiyle neyi eleştirmiş olduk? Hiçbir şeyi. Neoliberalizm der ki, ne yapın edin üretimi artırın; kimin için? Piyasa için. Kim satın alacak bu üretim artışını (yorganı)? Parası olanlar. Peki, hiç yorganı olamayanlar ne yapacak? Onlar da açıkta yatıp üşüyecekler tabii. Aynı yazısında Selçuk, “Oysa itiraz etmek bir öğrenme yoludur” demiş. Şimdi, itiraz var, itiraz var. AKP döneminde on binlerce öğrenci üniversitelerden atılmış. Nedeni: Kampüste stand veya pankart açmak, slogan atmak, bildiri dağıtmak, konuşma yapmak... İleri demokrasili Türkiye’de bunlar, herhalde “itiraz”dan sayılmıyor, aksine terörist faaliyet addediliyor. İtiraz ama steril itiraz herhalde meşru olanı. Demokrasicilik oynayan üniversite öğrenci

konseyleri başkanları da itiraz ediyorlar ama sistem onları ödüllendiriyor. O halde “itiraz”, eleştirel düşünceye itiraz etmektir.

Ortak akıl nedir?

Selçuk göre, ortak akıl, vasatın ta kendisidir, çünkü ortalama akıldır (Radikal, 3 Şubat 2011). Ona göre 30 kişinin bulunduğu yerde 20 kişi aynı şeyi düşünüyorsa, hemen sahte bir gerçeklik oluşturulmuş. Oysa medeniyetleri ortaya çıkaran, dönüştüren sivri akıllıların. Kimdir acaba bu sivri akıllılar? Mesela, insanca bir medeniyet için eğitimin toplumsallaştırılmasını isteyen, parasızlıktan okuyamayan öğrenciler için eğitimin parasız hale getirilmesini savunan, eğitimin teknolojiye yem olarak atılmamasını talep eden, okulların kamusallaştırılması ve demokratikleştirilmesini isteyen eğitimciler acaba sivri akıllılar mı? Yukarıdaki tanıma göre değil? Oysa ihtiyacımız olan şey, aklımızı sivriltenekten ziyade, toplumsallaştırmaktır. Aklında dayanışma, kardeşlik, insanca hayat, temiz çevre, demokratik devlet vs. olmayan bir sivri akıllının aklı, ancak onu satın alan sahiplerine yarar. Akıllarını piyasada satılığa çıkaran sivri akıllıların toplumlara vereceği hiçbir şey olamaz. Kaldı ki, akıl, satılık bir meta haline gelince, fiyatı kadar iş görür. Ortak akıl, toplumsal akıl olabilir. Elbette, sıradan insanların aklına güven duymak şartıyla.

Sonuç

Bu yazıya nasıl bir sonuç yazılabilir acaba? Kuşkusuz Prof. Dr. Ziya Selçuk, bir birey sadece, özelleştirilen eğitimin bir figürü. Fikri ve bilgisiyle, kamusal eğitimi katleden TED’in bir adamı, eğitimli silah. Selçuk, Türkiye’de insan yüzlü neoliberalizmin en güçlü kalemlerinden biri. Onun yazılarını tersten okumak, insana çok şey kazandırıyor. Bir gazete köşesindeki yazılarından bile bu kadar çok malzeme çıkıyorsa, kitap ve makalelerinden acaba neler çıkar? Prof. Dr. Ziya Selçuk, şu ana değin Türkiye eğitim sistemini piyasanın

emerine veren düşünceleri çok etkili savundu ve uyguladı. Şimdi dershaneler gerçeklik, kamu okulları sanal hale geldi. Paralı eğitim, parasız eğitim taleplerini okulun arka kapısından kovdu. Vizyon-misyon rezaleti, toplumsal düşünceyi alabildiğine zayıflattı. Halk için eğitim istemek, geri kafalılıkla suçlanıyor epey zamandan beri. O halde ne yapmalı? Yapılacak şey belli: Okullar, halkındır. İçindeki bilgi de. Bilginin özelleştirilmesi kabul edilemez. Çünkü satılık bir meta değildir. Tüm bunları ifade etmek için itiraz hakkımız vardır, olmalı da. Sivri akıl yerine ortak akıl yolunda ilerlemek, tek çaremiz. Bir yerde TED okulları; her türlü imkan ve konforuyla kampüs okulları. Öte yanda ilk depremde yıkılmayı bekleyen binlerce kamu okulu. Ve ölecek on binlerce yoksul çocuk. Kamu okullarını düşünmeyi bırakıp TED için çalışmak, aydınlığa elveda demektir. Bu nokta, karanlığın başlangıcıdır Sayın Prof Dr. Ziya Selçuk. Karanlıktan, eleştirel pedagoji çıkmaz.

Persepolis'den

Eğitimin arından sosyal güvenlik sisteminin de din kurallarına göre düzenlenmesi girişimleri, toplumsal yaşamın maddi kurallarının da din ekseninde tanzim edilmeye çalışıldığını gösteriyor. Doğal olarak bu gelişmeler “Acaba şeriat düzeni mi kurulmak isteniyor?” sorusunu gündeme getiriyor.

Son yıllarda insanların bu kaygıya kapılmasına neden olacak birçok dini ya da din referanslı uygulamanın günlük yaşantımıza sokulmaya çalışıldığına tanık olduk. Öğretim programları ile ders kitaplarının İslam felsefesine göre hazırlanması, eğitim kurumlarının etkinliklerini dini törenlerle gerçekleştirmesi; türbanın kamu kurumlarında olağan kıyafet olarak kabul edilmesi, yargının ulema görüşüne göre karar vermesinin seslendirilmesi, alkol yasağı ve tabi devletin yurttaşlarına karşı yükümlülüklerini “hayır” mukabilinde ele alması şer-i hükümlerin egemen olduğu bir düzene mi gidiyoruz kaygısına kapılanları haklı gösterecek gelişmeler olarak görülebilir.

Fakat kimileri, “dinselleşme”yi, AKP iktidarına yakışan bir ifade olarak görmesine rağmen kaygı duyulacak düzeyde bir sorun olarak düşünmüyor. Bunlar, genellikle tehlikeyi, İran ya da Suudi Arabistan benzeri bir yönetim şekline yakınlığımız ölçüsünde ele alıyor. Bu, belki de liberal politikaların ideolojisi kutsadığı için böyle algılanıyor; dinin, liberalizmin yanında bir ideoloji olarak kıymetinin olamayacağı düşünülüyor. Aydınlar arasında çağdaş, laik ve demokrat olduğundan kuşku duyulmayacak önemli bir kesimin rehabetini, kapitalizmin son kerte de dini kontrol altına alacağı, kendi alanına fazladan müdahil olmasına izin vermeyeceği algısına da bağlayabiliriz.

AKP, dini uygulamaları çoğunluğun istemi olarak sunup demokrasiyle eşleştirirken kontrolündeki medya entellektüelleri de dinde demokrasi bulunabileceği algısı yarattı. Oysa biliyoruz ki dincilerin demokrasiye atıfta bulunmaları, dinin, iradesi dışında değişen ortamda kendisine meşru alan yaratmasından başka bir şey değildi. Bu aldatıcı sunum, din temelli uygulamaların tehdit unsuru olarak görülüp tutum geliştirilmesini engelledi.

Elbette, Türkiye ne İran olacak ne de Suudi Arabistan; fakat olup bitenleri aklın, bilimin, doğal olarak insanlığın ürettiği değerlerin adı geçen ülkelerde olduğu gibi ilkel inanışların baskısı altına aldığı da görmezden gelemeyiz. Bilim üretimi duruyor; dışarıda üretilmiş bilimsel bilgiler hakkında kuşku yaratılıyor ve sonuç olarak insanın kendisi ve üyesi olduğu toplum üzerindeki tasarruf hakkı yeniden Tanrı'ya bırakılıyor. Kısacası, Tanrı'ya atfedilen adalet, topluma demokratikleşme olarak sunuluyor. Gerçek demokratikleşme sekteye uğrattılırken post totaliter bir döneme geçişin kurumsal yapısı örülüyor.

Gelinen nokta, kaygı duymamızı gerektirecek kadar vahim ve toplum, özellikle de ülkenin aydınları hâlâ tehlikenin ayırında değil. İki yıl önce (8 Şubat 2009) Hürriyet'e manşet olan şu habere kaygılanmıyorsa kişi, sürüklendiğimiz maceranın aktörlerinden biri olunmuş demektir:

Erzurum Atatürk Üniversitesi Rektörlüğü, resmi WEB sitesinden öğrencilerine şöyle bir çağırıda bulundu: Kırkinci Hoca Cemaati yurtlarında barınabilmenize imkan tanıyan mukaveleyi Sayın Hoca Efendi'nin lütfu ile nihayete erdirmiş bulunuyoruz. Eğer siz de rahat bir ortamda barınmak hem de itikadınızı güçlendirmek ve dünyevi heveslerinize gem vurmak niyetindeyseniz, ilgili yurtlarda kalmak için dekanlığımıza başvuru yapabilirsiniz.

Rektör: Hikmet Koçak

Anlaşıldığı gibi tehlikeyi işaret etmek istiyorum; devam edelim: Daha yakın bir tarihten ve ilk kademe eğitim kurumlarındaki örneklerden hareketle dindarlaştırma yolunda nasıl pupa yelken yol aldığımızı görelim. Geçtiğimiz aylarda yaptığım iki haber, belki eğitim kurumlarından başlatılan dinselleştirme girişiminin boyutunu fark etmemize yardım edebilir. **Derste Darwin'den söz edilirse ne olur?** başlığı ile haberleştirdiğim olay Ankara'nın bir okulunda geçiyordu:

Ankara'nın Mamak ilçesindeki Ticaret Odası İlköğretim Okulu 5. Sınıf öğretmeni Süleyman Biçer, Fen ve Teknoloji dersinde Canlıların Sınıflandırılması konusunu anlatırken meraklı bir öğrencinin "Öğretmenim, insanlar maymundan mı geldi?" sorusuna muhattap oluyor. Öğretmen, sınıfının (mutlaka okul yönetimi ile çevrenin de) "düzeyini" dikkate alarak öğrencisinin sorusunu "hayır" diye yanıtlıyor. Ardından Darwin adında bir biliminsanın canlıların başkalaşarak değişime uğradığı görüşünü önesürdüğünden söz ederek öğrencisinin sorusuna kaynaklık eden görüş hakkında öğrencilerini bilgilendiriyor. Bir öğrenci velisi, derste geçen bu konuşmayı "Öğretmen çocuğuma insanlar maymundan geldi." klişesini de ekleyerek hikayeleştirip şikayette bulunuyor.

Milli Eğitim, elbette bu fırsatı kaçırmıyor ve hemen bir soruşturma açıyor. Sonrası malum: "Darwin ve evrim konuları 5. sınıf müfredatında olmadığı halde anlatmış ve detaylara girerek öğrencilerin bu yaşlarda anlayamayacağı konulara değinilerek iki öğrencinin kafasını karıştırmış olup suç işlemiştir. Ders saatinde Darwinizmi anlattığı, çocuklara insanların maymundan geldiği iddiası sübuta ermiştir." denilerek öğretmen "Kınama" ile cezalandırılıyor. Ceza, 43 mevcutlu sınıftan biri şikayetçi velinin çocuğu üç öğrencinin ifadesi kanıt gösterilerek veriliyor.

Bir süre sonra, bu haberin neden ve sonuçları yeterince yorumlanmadan yeni bir haber geliyor: **Din eğitimi zorunlu olmasın dedi ceza**

aldı. Gaziantep'ten gelen bu haber ise zorunlu din dersi uygulamasına karşı olduğunu açıklayan öğretmenin cezalandırılmasıyla ilgili:

BİR Gün

22 ŞUBAT 2011 SALI

'Din eğitimi zorunlu olmasın' dedi ceza aldı

Gaziantep Şahinbey ilçesi Aliye Ömer Battal İlköğretim Okulu Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmeni Beytullah Yayla, verdiği röportaj nedeniyle il Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından "Kınama cezası" ile cezalandırıldı.

Milli Eğitim Müdürlüğü, verdiği ceza 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 125. Maddesindeki "Yetkili olmadığı halde basına, haber ajanslarına veya radyo ve televizyon kurumlarına bilgi veya demec vermek" hükmüne dayandırarak, Gözöğütüne baş vurduğumuz hukukçular, Kanun'un, mesleğini ilgilendiren konularda kamu görevlerine açıklama yapma yetkisi getirmediğini, ilgili maddede geçen "Yetkili olmadığı halde" ifadesinden idari yetkinin anlaşılması

Gaziantep Şahinbey ilçesi Aliye Ömer Battal İlköğretim Okulu Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmeni Beytullah Yayla, Radikal gazetesinin 24 Ekim 2010 tarihinde Berrin Karakaş imzasıyla yayımlanan röportajı nedeniyle "Kınama cezası" ile cezalandırıldı.

Abdullah Yayla, Radikal'de yayımlanan röportajında zorunlu din eğitimi uygulamasını pedagojik açıdan doğru bulmadığını ve bu konuda Avrupa normlarının ölçü alınması gerektiğini dile getirmiş; ders işlerken, çocukların, günümüz koşullarına uygun ihtiyaçlarını, zevklerini ve yaşam koşullarını göz önüne aldığını belirtmişti.

Daha gerilere gidip örnekleri çoğaltabiliriz. Fakat yukarıda dikkatinize sunduğum üç örnek olay, bilimin eğitim öğretim sürecinden dışlandığını gösterme açısından yeterlidir sanırım. Birkaç yıl sonra bu tip olaylar muhtemelen haber değeri de taşımayacak. Bugün eğitim kurumu yöneticilerinin sağladığı ortamda filizlenen gericilik öğretmen yetiştirme, öğretim programları ve ders kitaplarıyla desteklenerek modern eğitim anlayışını tamamen kapı dışarı edecektir.

Siyasal İslamcılar, 1996'da Necmettin Erbakan'ın başbakan olduğu döneme kadar toplumu dindarlaştırma konusunda oldukça temkinliydi. Devletin dönüştürülmesini ise akıllarından bile geçirmezlerdi: Ait oldukları

cemaatlerin sınırları içinde inanışlarına uygun hayat tarzını yaşamayla yetinen bir görünüm çizilerdi. Toplumun geri kalanı ise Aczmen-dicilerde gördüğümüz gibi kimi aşırılıkları olağan karşılardı. Refah Partisinin hükümet kurma yeterliliğine ulaşması, hem "laik" devlet hem de onu ele geçirmeye çalışan İslamcılar açısından tam anlamıyla bir kırılma anı oldu: İslamcılar hiçbir zaman kendilerine teslim edilmeyeceğini düşündükleri devletin kontrolünü ele geçirebileceklerini fark ettiler. Kısa süreli iktidar dönemi, onların devlet denen aygıtın aslında "kağıttan kaplan" olduğunu görmelerini sağladı. 1997'de Erbakan'a verilen muhtıra ise caydırıcı olmaktan çok askerin refleksini test etmelerine yaradı. Bir süre sonra görüldü ki asker, dış konjonktüre bağımlı ve küresel güç "İlmimli İslam" projesini sahaya sürmüştür. Takım bu yeni oyuna göre kurulmalıydı ve öyle de oldu: Yaşlı ve sözünü yiyemeyecek kadar ileri laflar etmiş olanlar "mücadeleden" elenerek yeni bir takım (AKP) oluşturuldu. Takım seyirci (halk) ve büyük oranda hakem (ABD) desteğini de alarak ofansif bir oyun sergiledi.

Oyunun skorunu, siyasal İslamcılar on yıl önceki hedeflerinin ne ölçüde gerçekleştiğine bakarak görebiliriz. İlk zamanlarda hedef, imam hatip liselerinin dışındaki eğitim kurumlarının da İslamcı harekete kitle temeli yaratacak şekilde eğitim sisteminin dönüştürülmesini sağlayacak alanlar yaratmaktı. Böylece bilimin, eğitim kurumlarında bilgi üretimi ve düşünce oluşturmadaki rolüne son verilecek, o tarihlerde pek uzakta gördükleri amaçlarına hizmet eden uygulamaları yaşama geçireceklerdi. Yukarıda özetlediğimiz süreç, hedefin fazla uzakta olmadığını görmelerini sağlayınca "niyet" in açık ifadesinden çekinmemeye başladılar ve diğer dini hareketler gibi saldırıyı Evrim Kuramı üzerinden bilime yönelttiler.

İslamcı siyasetçileri en çok rahatsız eden şey ders kitaplarında evrimden söz edilmesiydi. Onlara göre Evrim Kuramı'na dayalı bilgilerin öğrencilere öğretilmesi sapıklıktı. Önce

Refah, ardından Saadet Partisi ve AKP’de siyaset yapan milletvekilleri bu konuda dönemin Milli Eğitim Bakanına çok sayıda soru önergesi verdiler. Önergelerinde Darwin ve Evrim Kuramı’nın ders kitaplarından çıkarılmasını isterken aynı zamanda yerine konacak yeni “kuramı” da öneriyorlardı. Evrim Kuramı bilimsel değildi, kimilerinin Bilinçli Tasarım dediği Yaratılışçılık, evrimin yerini almalıydı! Bu konuda en çok “mücadele” vermiş üç milletvekilinin verdiği çok sayıda önergeden birer örnek şöyle:

Prof. Dr. Ali Gören (SP Adana Milletvekili - 21 Aralık 2000):

Milli Eğitim Temel Kanunu’na göre çağın gereklerine ve yeni gelişmelere uygun olarak değiştirilmesi ve revize edilmesi gereken Milli Eğitim Müfredatında; son yollarda bilim dünyasında çok geniş kabul gören “Intelligent Design” (Bilinçli Tasarım) görüşünün detaylı bir şekilde yer alması gerekmez mi?

Lütfi Yalman (SP Konya Milletvekili):

“...Darvin’in ‘Evrim Teorisi’ ne zaman müfredattan çıkartılarak bilim dışı ilan edilecektir?

Musa Uzunkaya (AKP Samsun Milletvekili - 28 Şubat 2001):

Darvin’in Evrim Teorisi milli değerlere düşmanlığın temel dayanağıdır.

... Darwinist düşünce ve bu sapık teori kendileri dışındaki tüm ırk ve devletleri ve bir anlamda da Aziz Türk Devletini ve Milletini hedef almıştır. Bu itibarla, Bakanlığınızın;

1. Şanlı bir tarihe sahip Türk milletini yok etmeyi kendisine hedef etmiş Darwinist ideolojinin ülkemizde bir kültür olarak yerleşmesinin ciddi tehdit ve tehlike teşkil ettiğini kabul ediyor, bu tehlikeyi gidermek için her hangi bir önlem almayı düşünüyor musunuz?”

2. Evrim Teorisini bilimsel dayanak olarak alan ve Darwinizme itibar eden

her hangi bir gençten ülkesine, milletine, bayrağına dinine ve devletine bağlı olması beklenebilir mi?”

Bu önergeleri verenler, 2002 seçimlerinde iktidar oldular. Önerilerinin üstüne yatmaları beklenemezdi! Kısa sürede “yeni ve moda kavramlarla” süslenmiş tanıtım kampanyaları eşliğinde kapsamlı bir şekilde müfredat değişikliğine gidildi. Eğitim sisteminin diğer bileşenleri de tasarlanan insan tipini üretmek üzere biçimlendirildi. Sürecin bilim aleyhine nasıl tersyüz edildiğini biliyoruz. Bu tersine dönüş, başladığı yerde yani parlamentoda da yankı buldu: Bu kez CHP milletvekilleri, Evrim Kuramı’nın dışlandığı ders kitaplarında evrim karşıtı görüşlere yer verilmesini soru önergelelerine konu yapmak durumunda kaldılar:

Osman Coşkunoglu

(CHP Uşak Milletvekili - 10 Nisan 2006)

Dünyanın en saygın bilim dergilerinden Secience’da yeni yayımlanan bir araştırma, Evrim Kuramı’na karşı olanların iddialarını çürüten ve Evrim Kuramı’nı doğrular nitelikte. Yeni, güçlü ve önemli bilimsel gelişme ışığında:

1.MEB’in ders kitaplarında ne gibi değişiklikler yapılacak?

2.Bilimsel desteği olmayan “yaratılış” (akıllı tasarım) iddiası MEB ders kitaplarında hâlâ yer alacak mı?

3.Evrım Kuramı’nın büyük ölçüde doğrulandığı MEB ders kitaplarında belirtilecek mi?

Yakup Kepenek

(CHP Ankara Milletvekili - 16 Ekim 2006)

Evrım Kuramı’nın bilimsel geçerliliği yeni buluşlarla her gün yeniden kanıtlandığı ve bu kuramın değişik bilim dallarında kullanımının yaygınlaştığı bilinmektedir.

Evrım Kuramı konusunda yer alan açıklamalar, Bakanlığınız tarafından 2005 yılında 8. sınıf fen bilgisi kitaplarından çıkarıldı.

Aynı tutumun bu yıl da sürdüğü görülmektedir.

Bu uygulama konusunda:

1.Ders kitaplarında evrim karşıtı kuramların anlatılması sağlanırken evrim kuramının anlatılmaması bilimsellikten uzak bir tutum değil midir?

2.Milli eğitim Bakanlığının çocuklarımızı ve gençlerimizi çağdaş bilimsel gelişmelerden uzak tutmasının nedenleri nelerdir?

3.Bakanlığın bu yanlış ve bilim dışı uygulamasını ne zaman düzeltmeyi düşünüyorsunuz?

Mustafa Gazalcı

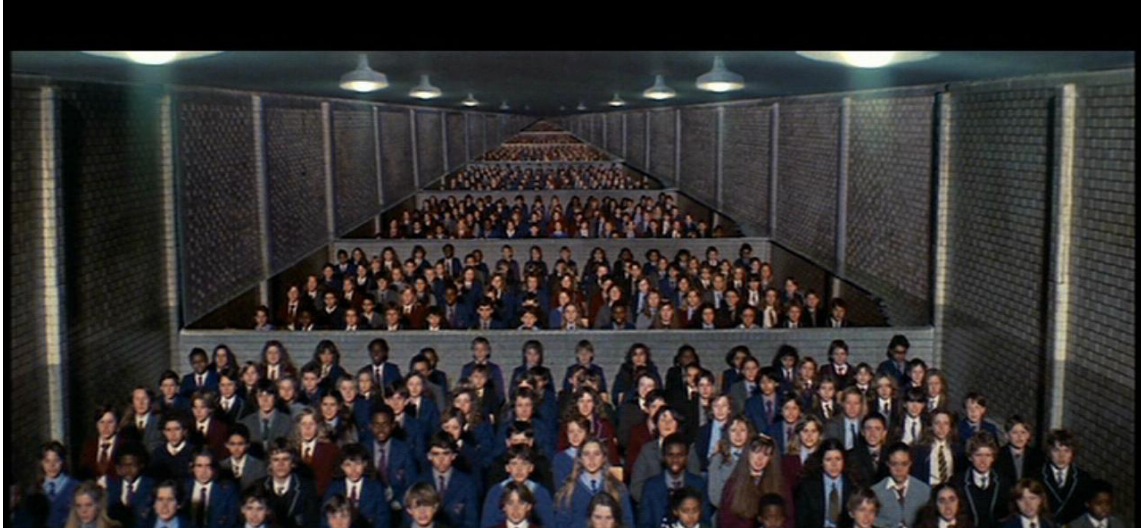
(CHP Denizli Milletvekili - 6 Mart 2006)

1.5 Mart 2005 tarihinde Adana’da

“Evrimsel Kuramın henüz ispatlanmadığı, bu yüzden çocuklara tek başına okutulamayacağı, dünyada da böyle olduğu” yolunda bir açıklama yaptınız. Bu yaklaşım bilimsel olarak doğru mudur? Sözüünü ettiğiniz ülkeler hangileridir?

*

Yazıyı, Selçuk Üniversitesinden bir öğretim üyesinin, kadının giyimi ile tahrik unsuru olduğu değerlendirmesini yorumlayarak bağlamak üzereydim ki Ankara’da bir market, içki satılan standı “müşterilerin görebileceği yerde” bahanesiyle polis baskınına uğradı. Bir gün sonra da Antalya’da denize karşı bira içen iki kişiye “sarhoş” oldukları gerekçesiyle para cezası kesildiği haberi geldi. Polis, otomobil kullanmaya bile engel sayılmayan 0.22 promil alkolü sarhoş olmak için yeterli görmüştü. Haberin devamında, aynı polis ekibinin, Kaleiçi semtindeki bir tiyatronun 20 seyircisine daha alkol testi yaptığı yer alıyordu. Şimdi bütün bunlardan hangi sonucu çıkaracağız: Kapitalizmin, üstlendiği rol karşılığı hoş gördüğü İslamcı hükümetin aşırılıklardan mı sayacağız yoksa post totaliterizmin toplumu dinle terbiye etme girişimlerinden biri mi?

Dr. Levent Özbek*

Eğitim üzerine saçmalamalar

İnsan, evrimsel olarak geliştirdiği algılayıcıları sayesinde, sonsuz sayılabilecek sayıda veriyi, beynindeki binlerce sinir hücresinin örgütsel olarak çalışıp yıllardır damıttığı süreçlerle işleyerek ve kendince bir takım kavramlar yaratarak, kendisini evrendeki “en akıllı”, “en zeki” canlı olarak nitelendirmeyi becerebilmiş bir varlık olarak kendi türü tarafından tanımlandığı varsayımını yapmıştır. Hangi din ve ideolojiye bakılırsa bakılsın, temelinde insanın evrendeki tek düşünebilen -ki düşünmenin kesin bir tanımı olmamakla birlikte- canlı olduğu, yine insan tarafından kabul görmüştür. Düşünmenin tanımı da yine insan tarafından yapılmaya çalışıldığından bu ona yakıştırılmış ama üzerine olmayan bir gömlek gibi savruk bir biçimde durmaktadır.

İnsan merkezli evren modelinden kurtulamadıkça da bu süreç devam edeceğe benzemektedir. Hangi kitabın sayfalarını açarsanız açın, önce insan kavramıyla karşılaşsınız ve sonuçta siz de insan olduğunuzdan bunu güle oynaya kabul edersiniz. Mademki evren insan için yaratılmıştır, o zaman insan her şeyi yapabilir. En güzel dünyayı da kurabilir, en kötüsünü de... En kötüsünü yapan da insansa ya da tam tersi; her şeye hakkı olmalı öyle değil mi?

İnsanlık bugün öyle bir aşamaya gelmiştir ki artık kendini ve üzerinde yaşadığı dünyayı yok edecek araçlara ve güce sahiptir. İsteddiği alanda deprem ya da iklim değişikliği, volkan patlamaları ve buna benzer süreçleri gerçekleştirebilecek teknolojik gereçlere sahiptir. Bir yanda üretilen değerlerin pek çoğuna sahip küçük bir azınlık, diğer yanda yoksulluk ve savaş içerisinde yaşayan büyük bir çoğunluk...

Eğitim sürecini de diğer süreçlerden (Diğer toplumsal ve ekonomik süreçlerden) soyutlamak mümkün değildir. Türkiye’de (Genel olarak her yerde) bugünkü durumuyla eğitim süreci yeni yetişen bireylerin bilinçlerini dumura uğratan bir kurum haline gelmiştir. Gençlerin taze beyinleri dondurularak oyalanmaya ve vakit kazanılmaya çalışılmaktadır.

İnsanlık bugün yol ayırımındadır; ya barbarlığı seçecek ve mevcut durumu koruyacak, dünyanın ve insanlığın yok olması riskiyle her gün birlikte yaşayacak ya da kardeşçe yaşanan bir dünya kurma mücadelesinin bayrağını taşımaya başlayacaktır. Nazım Hikmet’in Davet şiirindeki;

*Bir ağaç gibi tek ve hür
ve bir orman gibi kardeşçesine*

dizelerindeki evrensel gizin anlamı doğrultusunda yaşamımızı şekillendirmek ve kendi geleceğimizi elimize almak zorunluluğu artık büyük bir önem kazanmıştır.

İnsanlığın kendini yok etme aşamasına geldiği çağımızda bireylerin üstün bir sorumluluk ve anlayış düzeyine yükseltilmesi önem kazanmaktadır. Tüm insanlığı çeşitlerce tehlikeli dengesizlik yaratarak etkileyen bugünkü bunalımlar, bireyin sorumluluk ve anlayış düzeyine yükselmesi becerisi gösterememesinin doğrudan bir sonucudur.⁽¹⁾

İnsanlık tarihinde, insanlığın bugünkü durumu ve yaşanan gerçekler göz önüne alınarak eğitim olgusuna bakmak gerektiğini kimse yok sayamaz.

Eğitim bir anlamda; değer oluşturan ve aktaran bir süreç olarak belirlense bile amacı; insanı dünyada bir yere yerleştirmek, ona kimlik kazandırmak, daha doğrusu onu bir ufuk sahibi yaparak, ona yeni bir dünya oluşturma yeteneği kazandırmaktır.

Türkiye’de ve dünyada bireyin düşünce ve hayal dünyasının önünün kapatılması için her türlü araç gereç kullanılmaktadır. (Radyo, TV, gazete ve diğer iletişim araçları, gelenek ve görenekler, aile, v.b) Kısacası insancıl değerlerin hiçbir önemi kalmamıştır.

İnsan kendini bilen, aktif olan, tavır takınan; değerleri duyan, önceden gören, önceden belirleyen, yapıp etmelerinin arkasında duran, onları sürdüren, yapıp etmelerini

gerçekleştirmekte özgür olan, onları gerçekleştirmek için gerekli isteme ve enerjiye sahip olan bir varlık olarak tanıtır. Bütün bunlar insana doğa tarafından hazır olarak verilmemiştir. İnsanda ancak bunları gerçekleştirebilecek ham çekirdekler, yetenekler vardır. Bu yeteneklerin ortaya çıkarılması ve geliştirilmesi gerekir. Bunu gerçekleştiren eğitim ve eğitilebilmedir.⁽²⁾

İnsanlık tarihinin akışı içinde geliştirilmiş çeşitli yaşam ve etkinlik biçimleri vardır: Bilim, felsefe, tarih, matematik, estetik, etik gibi... Bunların her birinin kendine özgü yöntemleri, ölçütleri, başarıları vardır. Eğitimin bireyi bunlara götürmesi gerekir. Eğitim aslında her bireyde mümkün olduğunca kendi kendine bilim, felsefe, sanat, tarih, estetik üzerinde düşünme, yargılama ve eyleme yetisini geliştirmektir.⁽¹⁾

Günümüze insan eğitimi başlı başına bir amaç olarak değil, herhangi bir amaç için araç olarak görülmekte ve kullanılmaktadır. İnsan özerk bir alan olarak görülmemektedir. Eğitim insana özerkliğini kazandırabilmelidir. Özerk insan hayatı boyunca kendini geliştirmeye çalışır. Eğitim, tüm yönüyle gelişmiş insan yetiştirmelidir. Üretimin ve tekniğin bilimsel temellerini, bunların doğa ve toplumsal temellerini, yansımalarını yeni yetişenlere tanıtmalıdır. Eğitim, insanlığın yarattığı insancıl değerlerin ayırımında ve sorumluluğunda olan bireyler yetiştirmelidir. Her birey özellikle

temel eğitimde edebiyat, sanat kültürü, felsefe, matematik, bilim gibi insanlığın ortak malı olan değerleri anlayabilecek, ilgi ve merak duyacak formlara kavuşabilmelidir.

Mevcut eğitim sistemi, bilimsel düşünme alışkanlıkları kazandıramıyor. Bireyde bilim ve sanat, felsefe konularında bir merak, sevgi uyandıramıyor. Aslında eğitim, yeni yetişen bireylerde bilgi üretme hevesi ve arzusu uyandırmalı, elden geldiğince yanılmaktan kaçınma kaygısı uyandırmalı, şüphe etme alışkanlığı oluşturmali ve bununla beraber özgür yani değişik beğeni, inanç, düşünce ve davranış türleri arasından istediğini seçebilen kişilik sahibi yeni kuşaklar geliştirmelidir.⁽³⁾

Özgür, sorumluluk sahibi; bilim, sanat ve felsefe kültürü edinmiş; her konuda tartışmaya ve araştırmaya meraklı, hevesli,

insancıl değerlerin önemini kavramış sevgi ve hoşgörü sahibi; kendi-kendinin dünyasına sahip, kendini ve toplumsal yaşamı algılayabilen, inanma sorumluluğuna sahip, üretken, yeteneklerinin ayrımında olan, hata yapmaktan çekinmeyen, hatalarının farkında olan... V.b gibi özelliklere sahip kuşaklar yetiştirmek eğitimin hedeflerinden bazıları olarak sıralanabilir. Tabi eğer geleceğin kara günlere gebe kalması istenmiyorsa...

Alıntılar

- (1) Sabri Büyükdüvenci, *Eğitim Felsefesine Giriş*.
- (2) H.Batuhan, *Eğitim, Bilim ve Din Üzerine Görüşler*.
- (3) Takiyettin Mengüşoğlu, *İnsan Felsefesi*.

Rifat Okçabol

18. Milli Eğitim Şurası

AKP döneminde iki eğitim şurası toplandı: 13-17 Kasım 2006'da 17'inci, 1-5 Kasım 2010'da ise 18'inci Milli Eğitim Şura'sı... AKP, parasalcılığını ve ileri demokrasi anlayışını bu şuralarda da sürdürmüştür. Şura toplantıları genelde Ankara'da yapılırken, bu son şura, nedense, Kızılcahamam'da toplanmıştır. Oysa sırf şura toplantıları için Ankara'da yapılmış yeterli büyüklükte bir şura salonu ve hemen yakınında da Ankara dışından gelecek şura üyelerinin kalabilecekleri öğretmen evleri ve bakanlığa ait uygulama oteli vardır. En azında Kızılcahamam'a gidiş-geliş ve oradaki otel harcamaları açısından bu şura devlete/topluma çok daha pahalıya mal olmuştur.

18. Şura'nın Genel Yapısı ve İşleyişi

17. Şura 8 Eylül 1995 tarih ve 22398 sayılı Milli Eğitim Şurası Yönetmeliğine göre toplanacakken AKP, 3 Ağustos 2006'da bu yönetmelikte değişiklik yapıp Kasım 2006'da ve 18. Şura'yı da, 4 Mayıs 2010 tarihinde yönetmelikte yaptığı değişiklikten sonra da, Kasım 2010'da toplamıştır! 18. Şura'nın gündemi şu beş konudan oluşmuştur: 1) Öğretmen yetiştirilmesi, istihdamı ve mesleki gelişimi; 2) Eğitim ortamları, kurum kültürü ve okul liderliği; 3) İlköğretim ve ortaöğretimin güçlendirilmesi, ortaöğretime erişimin sağlanması; 4) Spor, sanat, beceri ve değerler eğitimi; 5) Psikolojik danışma, rehberlik ve yönlendirme.

Şura yönetmeliği gereği (Milli Eğitim Bakanlığı-MEB, 2010), bakanlıkta Talim ve Terbiye Kurulu üyelerinden birinin başkanlığında bir sekreteryaya oluşturulmaktadır. Bu sekreteryaya, önce gündemle ilgili konularda oluşturduğu komisyonları Ankara'da toplamaktadır. Bu komisyonların çalışmalarının benzerleri, genelde illerde ve bazen bölgelerde de toplanan komisyonlarda sürdürülmektedir. Tüm bu komisyonlarda üretilen raporlar ile bakanlığın ilgili konuda yaptığı ya da yaptırdığı çalışmalar da, şura genel kuruluna gelen üyelere dağıtılmaktadır. 18. Şura'da bu tür raporların dağıtılmadığı anlaşılmaktadır. Buna karşın, Türk Eğitim-Sen'in bir çalışma raporu ile Eğitim-Bir-Sen'in de şura gündemine ilişkin tespit ve teklifler, genel kurul raporları ve bu sendikanın 18 sayılı Eğitime Bakış dergisinden oluşan üç ayrı yazılı kaynağı şura üyelerine dağıttığı anlaşılmaktadır. 18 sayılı Eğitime Bakış dergisi, 2010 yılının Ekim-Kasım-Aralık dönemini kapsayan ve değerler eğitimiyle ilgili yazılardan oluşan bir dergidir. Bu dergide, değerler eğitimiyle ilgili olarak 11'ini ilahiyatçıların yazdığı 13 yazı bulunmaktadır.

Bilindiği gibi, bakanlıkta 1923'te kurulan bilim kurulu (Heyet-i İlmiye), Ağustos 1923 ile Nisan ve Aralık 1924'te yaptığı toplantılarda eğitsel sorunları tartışıp önerilerde bulunmuştur (Okçabol, 2005). 1933'te çıkarılan 2287 sayılı yasayla, bu kurul yerine Milli Eğitim Şurası oluşturulmuş ve belirli aralıklarla toplanması kabul edilmiştir. İlk Şura, Hasan Ali Yücel'in bakanlığı döneminde, cumhuriyet eğitiminin plan ve esaslarını tartışmak üzere 17-29 Temmuz 1939 günlerinde toplanmıştır. 18. Şura'nın

ana başlığı da “Eğitimde 2023 Vizyonu” olup cumhuriyetin 100. yılı ile ilgilidir. Yücel Şura’yı, “Mevcut öğretim bünyesini nasıl kurmalıyız ki, her parçası birbirinden haberli olarak işleyebilsin” sorusuyla açıp Şura’dan, “... her mesele hakkında Vekaletçe alınmış kararların, olduğu gibi tasdikini değil, her meseleyi yeniden tetkik ve mütalaa ederek” onları aydınlatmalarını” (Yücel, 1993: 27) rica etmiştir. 18. Şura ise, ileri demokrasi gereği eleştirilere tahammül edilemediğinden, 17. Şura’da da olduğu gibi, Eğitim Sen’in ayrılmasıyla devam etmiş, cumhuriyetin 100. yılında toplumu bir başka topluma dönüştürecek önerilerle son bulmuştur.

18. Şura’ya 866 üye çağırılmıştır. İlgili yönetmeliğe göre, Bakan Şura’nın tabii üyesi ve başkanıdır. Şura, tabii üyeler, seçimle gelen üyeler, davetli üyeler ve (oy verme hakkı olmayan) gözlemcilerden oluşmaktadır. TBMM Milli Eğitim Komisyonu üyeleri, bakanlığın Talim ve Terbiye Kurulu üyeleri ile tüm üst düzey bürokratları, YÖK başkanı ve yardımcısı, ÖSYM, TRT, DPT, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurulu bünyesindeki başkanlar da Şura’nın tabii üyeleridir. Şura’nın seçimle gelen üyelerinin çoğunu bakan, bakanlık bürokrasisi ya da YÖK seçmektedir. TÜBA ve Genelkurmay’ın seçeceği üyeler dışında, seçilmiş üyelerin büyük bir çoğunluğunun AKP’nin birebir atadığı kişilerden oluştuğu ya da bu kişilerce seçildiği görülmektedir. Şura’nın davetli üyelerini de ya bakan ya da Şura genel sekreteri ismen davet etmektedir. Bu davetli üyeler içinde de, büyük çoğunluk AKP yandaşı kişilerdir. Gözlemci kişileri de bakanlık ya da Şura sekreteri davet etmektedir.

Tüm hesap kitap, 866 üyenin katıldığı 18. Şura’da, AKP’ye mesafeli durabilecek kişilerin sayısının 50’yi geçmediğini göstermektedir. Bu şuraya, sayıları 20 küsur milyonu aşan öğrencileri temsilen 25 kadar öğrenci, toplumun ve eğitimcilerin yaklaşık yarısını oluşturan kadınları temsilen de ancak

50 kadar kadın çağırılmıştır! Bu nedenle 18. Şura, AKP dışında toplumun hiçbir kesimini temsil etmeyen bir şuradır. 18. Şura’da alınan kararlar da, toplumdaki eğilimleri değil de AKP’nin eğilimlerini yansıtmaktadır. Şuranın “Eğitimde 2023 Vizyonu” sloganına, ele aldığı konulara, hem dinci hem de piyasacı önerilerine bakınca, bu şuraya AKP’nin şurası denmesi daha doğrudur.

AKP’nin ileri demokrasisi (!), şuranın oluşumunda olduğu gibi, komisyonların başkanlık divanlarını oluştururken de işlemiştir. Komisyon divan başkanlıklarından birine şu anda bakanlıkta görevli bir genel müdür, diğerlerine de, YÖK’ün seçip atadığı eğitim fakültesi dekanları getirilmiştir. Komisyonların iki gün çalışıp ürettikleri öneriler son gün yapılan genel kurulda oylanmıştır. Bu arada, gerektiğinde verilen önergelerle ve başkanlık divanının içeriğini beğenmediği önergeleri gündeme getirmeme becerileriyle, komisyon raporlarına eklemeler yapılmış ya da bazı maddeler rapordan çıkarılmıştır.

18. Şura’da Kabul Edilen Öneriler

Bu şurada ele alınan beş konudan dördüyle ilgili kararlar/öneriler (MEB, 2010a), öğretmenlik, eğitim ortamları, eğitimin güçlenmesi ve erişim ile beceri ve değerler eğitimi başlıkları altında aşağıda kısaca irdelenmektedir¹.

Öğretmenlik

Bu şurada, “Öğretmen yetiştirilmesi, istihdamı ve mesleki gelişimi” konusuyla ilgili olarak 20’si öğretmenlerin çalışma yaşamıyla ve 14’ü de öğretmenlerin yetiştirilmesiyle ilişkili 34 öneri üretilmiştir. Öğretmen yetiştirilmesi MEB ile birebir ilişkili olmayan, üniversite ve eğitim fakültelerinin sorumluluğunda olan konulardır. Bakanlıkla ilgili konuların ele alınması gereken bir şurada, bakanlığı *1 Şura gündeminin beşinci konusu yazara yabancı bir konu olduğundan bu irdelenmenin dışında tutulmuştur.*

ilgilendirmeyen konuların ele alınması, yüzde 90'dan fazlasının öğretmen yetiştirme sorumluluğu taşımayan üyelerden oluşan bir komisyonun, YÖK'ü, üniversite ve eğitim fakültelerini ilgilendiren konulardaki görüş bildirip “karar” alması, tartışmalı bir durum olmaktadır.

Bu komisyon, öğretmenin yaşam koşullarının düzeltilmesi ve öğretmen yetiştirmeye ilişkili olarak da, aşağıda örneklenen anlamlı önerilere yer verdiği görülmektedir.

- Bakanlık ile YÖK arasındaki koordinasyon geliştirilmeli, orta ve uzun vadede öğretmen ihtiyacı planlanmalı ve ihtiyaç doğrultusunda öğretmen yetiştirilmelidir (öneri numarası-ön.1).
- Öğretmen Yetiştirme Türk Millî Komitesi; yeniden yapılandırılmalı, güçlendirilmeli, kimlerden oluşacağı, yetki ve sorumlulukları ile ilgili yeni bir düzenleme yapılmalı ve YÖK ile MEB'den bağımsız karar alabilen bir kurul haline getirilmelidir (ön.6).
- Öğretmenlerin okulda kalma süreleri özendirici tedbirlerle artırılmalıdır (ön.10).
- Öğretmen dağılımında, bölgeler ve köy-kent arasındaki dengesizlikleri gidermek amacıyla özendirici çalışmalar yapılmalıdır (ön.21).

Ancak bu konularla ilgili olarak gerçeklerle bağdaşmayan ve “eğitim” ve “öğretmen yetiştirme” açısından benimsenemeyecek öneriler de vardır. Örneğin, olumlu olarak “Öğretmenliğin bir ihtisas mesleği olduğu gerçeğinden hareketle, uzaktan veya açıköğretim yoluyla okul öncesi öğretmenliği, İngilizce öğretmenliği vb. alanlarda öğretmen yetiştirilmesine izin verilmemelidir” (ön.11) ve “Ortaöğretim alan öğretmeni ihtiyacı, öncelikle eğitim fakültesi ortaöğretim alan öğretmenliği programları mezunlarından karşılanmalı” (ön.14) önerisini yapanların, meslek liselerine öğretmen yetiştiren mesleki teknik

eğitim fakültelerinin kapatılmasını eleştirmedikleri gibi, bu alanlarda çalışacak öğretmenlerin sertifikayla yetiştirilmesi ile “Eğitim fakültesi dışında formasyon eğitimi veren fakülteleri” (ön.3) benimsedikleri anlaşılmaktadır!

AKP'nin şurası, “Öğretmen niteliğinin artırılması amacıyla, öğretim üyesi ve altyapısı yeterli olmayan üniversitelerde öğretmen yetiştiren kurumlar açılmamalı”(ön.13) önerisinde bulunurken “İkinci Öğretim” ile vakıf üniversitelerinde parayla öğretmen yetiştirilmesine de, cemaatlara ait vakıf üniversitelerine öğretmen yetiştirme yetkisinin verilmesine de karşı çıkmamaktadır. Bu şura, sekiz yıllık AKP yönetiminde böylesine bir çalışma varmışçasına, “Öğretmenlerin gelir düzeyi ve statülerinin yükseltilmesine yönelik çalışmalara hız verilmeli” (ön.9) diyebilmektedir!

AKP'nin şurası, konu “öğretmen yetiştirilmesi, istihdamı ve mesleki gelişimi” olsa da, “Eğitimde niteliğin artırılması amacıyla özel okullar teşvik edilerek sayıları artırılmalı, teşvik kapsamında çocuklarını özel okullara gönderen ailelere resmî okullardaki bir öğrenci maliyetinin yarısı kadar destek verilmeli ve bu yolla devletin eğitim harcamaları azaltılmalı” (ön.22) önerisinde bulunabilmektedir!

AKP'nin şurası, “Fakültelerde yetiştirilen öğretmenler arasında niteliksel açıdan farklılıkların olması nedeniyle öğretmen yetiştiren kurumlarda ara verilen akreditasyon çalışmaları yeniden başlatılmalıdır” (ön.16) önerisinde bulunmaktadır. Akreditasyon çalışması olunca, fakülteye gelen öğrenci niteliği, fakültelerdeki kadro sayıları ve öğretim üyelerinin niteliği katlanacak, iş yükü azalacak ve eğitim-öğretim süreçleri istenen düzeye yükselecek diye mi, bu söylem parasalcı küreselleşmenin gözde söylemlerinden biri olduğu için mi bu önerinin yapıldığı anlaşılamamaktadır.

Bazı özel okulların bir süre uyguladıkları ve bir yararını görmedikleri için son vermeye başladıkları bir uygulamayı AKP'nin şurası, mal bulmuş mağrip gibi önermekte ve “*Halen birçok özel ilköğretim okulunda olduğu gibi resmî ilköğretim okullarında da 1, 2 ve 3. sınıflarda uzmanlaşmış bir sınıf öğretmeni ile 4 ve 5. sınıflarda da branş öğretmenlerinin dersleri yürütmesi ve 2023 perspektifi çerçevesinde, temel eğitim birinci kademedeki her sınıf için sınıf öğretmenlerinin branşlaşmaları sağlanmalıdır*” (ön.19) demektedir!

Eğitim Ortamları

“Eğitim ortamları, kurum kültürü ve okul liderliği” konusuyla ilişkili olarak örneğin, “Eğitim ortamları öğrencinin gelişim dönemi göz önünde bulundurularak öğrenme kuramları, güncel ve etkinliği bilimsel verilerle desteklenen yaklaşımlara göre hazırlanan programlar baz alınarak paydaşların iş birliği içinde çalışabilecekleri şekilde düzenlenmelidir” (ön.1); “Eğitim ortamlarının etkili olarak düzenlenmesinde psikoloji, biyoloji, ekoloji, mühendislik, mimarlık, teknoloji ve ekonomi gibi bilimlerden de yararlanılmalıdır” (ön.2); “Öğrencilerin bilişsel becerilerinin yanında duyuşsal becerilerini de harekete geçirmek için okullar cazibe merkezi hâline getirilmelidir” (ön.4); “Sosyal ve sportif etkinlikler için uygun koşullar hazırlanmalı, eğitim ortam ve programları, öğrencilerin ders dışı etkinliklere katılımını kolaylaştıracak şekilde düzenlenmelidir” (ön.6); “Okulda temel insani, ahlaki, sosyal, kültürel ve demokratik değerleri geliştirmeye dönük uygulamalara ağırlık verilmeli, demokratik bir okul kültürü ve sınıf atmosferi oluşturmak için öğretmen ve öğrencilerde kültürel farklılıklara karşı duyarlılık geliştirilmelidir” (ön.27) gibi olumlu önerilere yer verilmektedir.

Ancak, AKP'nin şurası, lider sultasını, siyasal partiler yasasını, seçimlerde uygulanan yüzde 10 barajını, kaldırılmayan milletvekili dokunulmazlığını, yasa değişikliklerinin bir uzlaşma aranmaksızın meclisteki parmak hesabına dayanarak çıkarılmasını; poliste, TRT’de, yargıda, YÖK’te, üniversitelerdeki kadrolaşmayı ve benzeri olumsuzlukları

yok sayarak ve sanki gerçekten böylesine bir gelişme varmışçasına bir önerinin içine, “*ülkemizdeki demokratikleşme eğilimlerini de dikkate almak suretiyle*” (ön. 30) ifadesini ekleyebilmekte, nasıl oluyorsa gidişatı “*demokratikleşme eğilimi*” olarak görmektedir!

AKP’nin şurası, bir yanda küresel söylemi benimseyip “paydaşların iş birliği içinde çalışmasından” (ön. 1); “kültürel ve demokratik değerleri geliştirmeye dönük uygulamalardan” (ön. 27) ve “Okulda katılımcı ve demokratik bir yönetim anlayışı geliştirilmeli, okul yönetiminde kurulların daha etkin hâle gelmesi sağlanmalıdır” (ön. 36) önerisinde bulunmaktadır. **Öte yanda,** “okul müdürlerinin, söz konusu kültürü araştırmak, teşhis etmek, yönetmek, değiştirmek ve dönüştürmek için dönüşümcü liderlik özellikleri” (ön. 32); “Okul müdürlerinin eğitim- öğretim liderliği ve işletme yöneticiliği” (ön. 33); “Okul yöneticilerinin, moral lider olarak” (ön. 35); “yöneticilerin, liderlik davranışı sergileyebilmeleri” (ön. 37); “Okul yöneticilerinin, atanacakları bölge ve okullarla ilgili vizyoner liderlik özelliklerine” (ön. 43) gibi ifadeleri değişik önerilerin içine yerleştirmiştir. Bu tür söylemlerle “okul liderliğinin” vurgulanması, şuranın eğitim kurumlarını bir ticarethane gibi algıladığını göstermektedir.

AKP’nin şurası, “Okul ve pansiyonlarda aile ortamının sıcaklık ve rahatlığını hissettirecek ortamlar oluşturulmalıdır” (ön. 18) dese de, sayıları 600’ü bulan Yatılı İlköğretim Bölge Okulları’nı yok saymaktadır. Bu şura pek çok öneride “Eğitim ortamı ve kurum kültürü” vurgusu yapsa da, birleştirilmiş sınıflardaki, taşınabilir eğitimdeki ve YİBO’lardaki durumları görmezden gelmektedir!

AKP şurası bir yanda, “Okulların, kendine özgü bir kimlik, hafıza, aidiyet duygusu ve güçlü okul kültürü geliştirebilmeleri için geniş katılımlı özel günler, haftalar gibi etkinlikler düzenlenerek ortak kültürel değerlerin güçlendirilmesi sağlanmalıdır”

(ön. 23) ve “Okulların kurumsal kültürlerine kaynaklık eden, kendilerine özgü bir tarihi olan okul adları, gerek olmadıkça geçmişle bağı koparacak şekilde değiştirilmemelidir” (ön. 31) gibi önerilerde bulunmaktadır. Öte yanda, “okulların kendine özgü bir kimlik, hafıza ve aidiyet duygusu” (ön. 23) oluşturmamasından söz etseler de, kentlerin güzide yörelerinde bulunan ve istenen kültürü oluşturmuş tarihi okulların AKP tarafından satılıp tarihten silinecek olmasına karşı çıkmamaktadır!

AKP’nin şurası, “Okul yöneticiliğine atamada kadın yöneticilerin sayısını arttırmaya dönük teşvikler sağlanmalı” (ön.34) önerisini getirirken de AKP’yi kollamakta ve “Kadın yönetici olmamasının suçu AKP’de değil, kadınlar müdür olmak istemiyor” demeye getirmektedir!

Eğitimin Güçlenmesi ve Erişim

Bu şuranın üçüncü gündem konusu olan “İlköğretim ve Ortaöğretimin Güçlendirilmesi, Ortaöğretime Erişimin Sağlanması” konusunda da, aşağıda örneklendiği gibi pek çok kimsenin benimseyeceği öneriler vardır: “Ortaöğretim kurumlarında seçmeli olan demokrasi ve insan hakları dersi, ortak dersler arasına alınmalıdır” (ön. 27); “Millî Eğitim Şurası Yönetmeliği değiştirilmeli ve şura katılımcılarının en az % 25’i eşit sayıdaki kız ve erkek öğrencilerden oluşmalı ve öğrencilerin katılımı demokratik süreçle sağlanmalıdır” (ön. 34); “Ülkemizde bütün derslerin eğitimi Türkçe olmalı, bazı derslerin yabancı dille eğitiminden vazgeçilmelidir” (ön.37).

Ancak bu şura, özellikle üçüncü gündem konusunda AKP’nin şurası olduğunu, eğitimin piyasalaşması, eşitsizliklerin artması ve dincileşmesine yol açacak önerileri birkaç kez kanıtlamaktadır. Örneğin AKP iktidar olduğunda açıkladığı “Acil Eylem” planında, özel öğretimde yüzde 10’luk bir hedef belirlemişti. AKP’nin şurası hızını alamayıp, “2023 Vizyonu’na uygun olarak özel öğretimde okullaşma oranının % 25’e çıkarılması

için gerekli tedbirler” (ön. 4) alınmasını önermektedir. Bununla yetinmeyip, kendilerini özel okul sahibi yerine koyarak, “Eğitim alanında faaliyet gösteren özel kurum ve kuruluşların istihdamdaki vergi ve primleri kalkınmada öncelikli yörelere göre alınmalı, hizmet satın alma yoluyla özel okul kapasiteleri artırılmalı, arsa tahsis ile ilgili problem çözülmelidir” (ön. 5) demektedir!

AKP’nin şurası, “Birleştirilmiş sınıf uygulamalarının sistematik bir değerlendirmesi yapılarak birleştirilmiş sınıf uygulaması mümkün olan en alt düzeye çekilmeli” (ön. 4) önerisinde bulunmakta, nedense, “Birleştirilmiş sınıf uygulamalarına son verilmelidir” diyememektedir. AKP’nin şurası, “Ortaöğretim kurumu bulunmayan yerleşim birimlerindeki öğrenciler taşınmalı ilköğretim uygulaması ile koordineli bir biçimde ortaöğretim kurumlarına taşınmalı” (ön. 12) demekte, nedense, “taşınmalı eğitime son verilmelidir” diyememektedir!

AKP’nin şurası, “kitap taşımayı” bir yük olarak görmekte, kitap okumayı, çocuk ve gençlerin dergi, kitap, gazete taşıyarak yazılı kaynaklara dokunmanın ve bu kaynakları okumanın zevkine varmalarını özendirmek yerine, “Öğrencilerin kitap taşıma yükünün azaltılması amacıyla; e-kitap, fasikül, kopartılabilir sayfa kitap, her kitaba MEB’in internet sayfasından ulaşılabilmesi vb. uygulamalar yapılmalıdır” (ön. 35) önerisinde bulunmaktadır!

AKP’nin şurası, laik ve bilimsel eğitimle bağdaşmayan önerileri de kabul etmiştir.: “Zorunlu eğitim öğrencilerin yaş grupları ve bireysel farklılıkları göz önünde bulundurularak; 1 yıl okul öncesi eğitim, 4 yıl temel eğitim, 4 yıl yönlendirme ve ortaöğretime hazırlık eğitimi ve 4 yıl ortaöğretim olmak üzere öğrencilere farklı ortamlarda eğitim almaya fırsat verecek şekilde 13 yıl olarak”(ön.2) düzenlenmesini istemektedir. AKP’nin şurası, 8 yıllık (kesintisiz) zorunlu eğitim konusunun ele alındığı ve Haziran 1974- Şubat 1999

yılları arasında yapılan sekiz şuradan farklı bir yapıda olduklarını göstermekte ve 1997 yılında kabul edilen sekiz yıllık kesintisiz eğitimin rövansını almaktadır. Laik ülkelerde devlet okullarında olmayan dini eğitimin katlanarak devam etmesini ve çocukların erken yaşta imam hatiplere geçmesini benimsemektedir.

AKP'nin şurası, 13 yıla çıkarılmasını istedikleri zorunlu eğitim sürecinde “sınav olur mu” diyememektedir. “Ortaöğretime geçişte öğrencilerin ilgi ve yetenekleri dikkate alınarak rehberlik ve yöneltme esas alınmalı, SBS bir plan dâhilinde sadece özelliği olan ortaöğretim kurumlarını kapsayacak şekilde düzenlenmeli, diğer ortaöğretim kurumları ile yüksek öğretime öğrenci yerleştirmede okul başarısı ve süreç değerlendirmeye yönelik yaklaşımlar esas alınmalıdır” (ön. 6) **diyerek zorunlu eğitimde, hem “özelliği olan okulları” hem de “özelliği olan okullarda SBS yapılması”**nı kabul etmektedir! AKP'nin şurası, devletin “zorunlu” tutacağı eğitim-öğretim sürecinde ne sınavın ne de “özelliği olan okulların” olmayacağını düşünmek istememektedir.

Beceri ve Değerler Eğitimi

AKP'nin şurasında, spor, sanat ve beceri alanları ile değerler eğitimi gibi birbirine benzemez alanlar bir araya getirilmiştir. Dini değerlerle sınırlı olarak ele alınan “değerler eğitimi”, spora da, sanata da, beceri alanlarına da karıştırılmak istenmiştir. Bu konuyla ilgili olarak üretilen 42 öneri içinde, değerler eğitimi, spor ahlakı, sanatın estetik ve toplumsal değerleri, meslek etiği, emeğe saygı ve emeğe verilen değer, emeğin sömürülmesine karşı durma gibi değerlerle ilişkilendiren bir tek öneriye yer verilmemiştir.

Bu şura değerler konusunda da, “Eğitim programlarında, değerler eğitiminde değer aktarımı yerine ulusal ve evrensel değerler birlikte düşünülerek farkındalık kazandıracak yaklaşımlara öncelik verilmelidir” ve “Değerin bir tercih olduğu ve toplumların benzer tercihlere sahip kişilerden

oluştugu vurgulanarak öğretmenlere değer eğitimi bilinci kazandırılmalıdır” gibi pek çok kimsenin benimseyebileceği önerilerde bulunmuştur. Bu şura, dini değerlerle ilgili önerilerin yanına parasalcı söylemleri katarak da AKP'nin şurası olduğunu göstermiştir.

Şura üyesi olan Diyanet İşleri Başkanı, “Bu ders değerlerle ilgili bir ders değildir” uyarısını yapmış olsa da, AKP'nin şurası, “Değerler eğitimi konusunda önemli bir işlev gören ‘din kültürü ve ahlak bilgisi’ dersi çoğulcu bir anlayışla tüm öğretim kurumlarında daha etkin olarak okutulmalıdır” (ön. 39) önerisinde bulunmuştur. Bu öneri ilgili komisyonda değil de, genel kurulda ilgisiz konular konuşulurken, Eğitim-Bir-Sen’li üyelerin önerisiyle gerçekleşmiştir.

AKP'nin şurası, ilk ve ortaöğretimde zorunlu olan din kültürü ve ahlak bilgisi dersinin laiklikle bağdaşmadığını belirtmek yerine, hem bu dersin etkinleştirilmesini hem de aile içinde alınan dini terbiyeyi, Kuran kurslarını, imam hatip liselerini ve ilahiyat fakültelerini az bularak çok daha fazla dini öğretim yapılmasını istemektedir. “Seçmeli” din dersinin “zorunlu” din dersi anlamına geldiğini bile bile, “... isteyen anne babaların çocuklarının ahlaki ve manevi değerlerini geliştirmelerine yardımcı olmak amacıyla seçmeli din eğitimi verilebilmesi için düzenlemeler yapılmalıdır” önerisinde bulunmaktadır. “Ödüllendirme kriterlerinde, değerler eğitimi açısından örnek davranışlar sergileyen öğrencilere yönelik düzenlemeler yapılmalıdır” (ön. 36) önerisiyle çocuklara kazandırmayı düşündükleri değerleri bile ödüle bağlamaya kalkışmaktadır!

Sonuç

18. Şura, AKP'nin şurası olması özelliği yanında, başka birkaç özelliği ile de dikkat çekmektedir. Bu şuranın önerileri içinde göze ve kulağa hoş gelen öneriler olduğu gibi, “Eğitimde 2023 Vizyonu”nu belirlerken demokratik, laik ve bilimsel temeller üzerine kurulu cumhuriyeti 100. yılında bir başka

niteliğe büründürecek öneriler de, eğitimin piyasalaşmasını pekiştirecek öneriler de vardır. Bu şurada, gündemle ilgili konularda yapılması gereken eleştirilere yer verilmezken önerilerin bir bölümünde AKP'nin yapmadıklarını bile yapılmış gibi gösterilerek o partiye övgüler düzenlenmektedir. Bu şurada ileri sürülen önerilerde “A” derken “B” denmesine bakarak önerilerin kulaktan dolma mı, bakanlık istediğinden mi, bir akademisyenin önerisi üzerine mi kabul edildiğine karar vermek, önerilerin bilinçli olarak yapılıp yapılmadıklarını anlamak, o şurada yer almayanlar için zor olmaktadır. Son 18. Milli Eğitim Şura'sının üye yapısına, bu şurada öne çıkan önerilerin içeriklerine ve hedeflerine bakarak bu şuraya AKP'nin şurası demek, bir abartı olmamaktadır.

Bu şura, ne toplumu, ne öğretmen ve eğitimcileri, ne de öğrencileri temsil etmektedir. 18. Şura, AKP'nin eğitim alanında yapmak istediklerini, kendi yandaşlarına onaylatma oyunundan başka bir anlam taşımamaktadır.

Kaynakça

MEB (2010). Milli Eğitim Şurası Yönetmeliği. http://mevzuat.meb.gov.tr/html/22398_0.html, erişim 21 Şubat 2011.

---- (2010a). 18. Milli Eğitim Şurası Kararları. www.meb.gov.tr/duyurular/duyurular2010/.../18Sura_kararlari_tamami.pdf, erişim 21 Şubat 2011.

Okçabol, R: (2005). Türkiye eğitim sistemi. Ankara: Ütopya Yayınevi.

Yücel, H. A. (1993). Milli eğitimle ilgili söylev ve demeçler: Hasan- Ali Yücel. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

ÖZET

Bu yazıda İsveçli babaların yeni baba ideali ve bugünkü baba kavramı ilişkileri araştırılmaktadır. Burada erkek egemenliğiyle ilgili günümüzdeki yaygın anlayışın yavaş yavaş değişmesi ele alınmaktadır. Son yıllarda babalık görevi ile ilgili tartışmalar ve belirlenen siyasi amaçlar bu konuda yeni kriterlerin oluşmasını sağlamıştır. İsveç'te birçok siyasi parti ve bazı önemli toplumsal aktörler, yeni ve şefkatli baba imajını öne çıkarmıştır. Bu “yeni baba”yı yaratmak ve yaygınlaştırmak için bir dizi reform ve bilgilendirici strateji hayata geçirilmektedir. Bununla birlikte bugüne kadar bu amaçlar, kadın ve erkekler arasındaki dengede önemli herhangi bir değişikliği getirmemiştir. Kadınlar hâlâ birinci dereceden bakım üstlenenlerdir. Bu döngüde kimi yavaş değişimleri gözlemlemek mümkün olsa da erkekler, tersine küçük çocuklarıyla daha az zaman geçirmektedir. Bu makale, “eşit” erkeklere, başka bir ifadeyle küçük çocuklarının sorumluluğunu eşit paylaşan erkeklere odaklanmaktadır. Derinlemesine görüşmelerle bu erkeklerin babalık görevini ele alışı üzerinde durulmaktadır. Sonuçlar belli erkek gruplarında, eşitliğe ve paylaşılan ebeveynliğe doğru bazı önemli değişimler olduğunu göstermektedir. Sınıfsal durum, meslek, kariyer ve hayata bakış açısı birlikte düşünülerek bir açıklama getirilmeye çalışılmaktadır.

Anahtar sözcükler: *Babalık görevi, yeni baba, eşitlik, erkek egemenliği, paylaşılan ebeveynlik ve kariyer.*

Giriş

Kollarında bir bebeği tutan kaslı adam imajı, kolektif İsveç hafızasında hep babalık izninin sembolü olagelmıştır. Kıvırcık kızıl saçlı, sarkan pazuları ve sarı mavili tişörtü –İsveç bayrağının renkleri- ile halterci Leif Hoa Hoa Dahlgren, erkeklik, şefkatli olma ve milli kimlik algılarının birleştiği isimdir. O, aynı zamanda Viking’in İsveç refah devletinde karşılığını bulan aile odaklı versiyonudur. Mesaj çok açıktır: erkeklik ile babalık izni arasında bir çelişki yoktur. Gerçek bir erkek, babalık izni alır!

Şimdilerde klasik haline gelen bu tablo, milli sosyal güvenlik ofisinin ilk düzenlediği babalık izni kampanyasının bir parçasıdır (Palme, 1972). Kampanya 1976’da başladı ve “Baba, babalık izninde” başlığıyla yürütüldü. Bunu bir dizi başka kampanya izledi. 1970’lerden bugüne kadar, İsveç Devlet Ofisleri, diğer ulusal otoriteler, sendikalar ve özel amaçlı örgütler babalık izni konusunda erkekleri ikna etmek için reklam, film, broşür, TV spotları, fotoğraf sergileri, radyo reklam müziği ve kişisel mektupları kullanmıştır. Bu kaynak zenginliği, İsveç’te babalık izninin politik bir proje olduğu konusunda yeterince fikir vermektedir. Kampanyalarda işlenen konu, erkeklerin nasıl hissetmesi, düşünmesi ve hareket etmesi gerektiği ile ilgili normatif değerlerdir- bunlar erkeklerin bir şekilde temas etmesi beklenen gerçeklerdir (Klinth, 2002, 2004, 2005).

1980’lerin başından bu yana gerçekleştirilen tutum araştırmaları, İsveçli erkeklerin ebeveyn izniyle ilgili olumlu tutum geliştirdiklerini göstermektedir. Bununla birlikte, ebeveyn izninin kullanımı ile ilgili istatistikler başka şeyler söylemektedir. 1980’lerin başında, izin kullanan erkeklerin sayısı makul biçimde % 5 oranında artmıştır. Bu rakam peyderpey artarak 2004 yılında erkekler, toplam izin zamanının %18,7’sini kullanır hale gelmişlerdir (SOU 2005:73).¹

Bu makalenin en çok ilgilendiği nokta, erkeklerin toplumsal bakışla kendi yaşadıkları gerçeklik arasındaki gerilimli alanda babalık görevini nasıl kurguladıklarıdır.² Bireysel olarak daha uzun süre izin alan erkeklerin, kendi babalık görevleri, ailelerine ve başkalarının tepkilerine karşı nasıl bir tutum geliştirdikleri ile ilgili az sayıda nitel çalışma bulunmaktadır (Dienhart 1998, Deutch 1999, Deutch & Saxon 1998, Chronholm 2001, 2004). Yapılan birçok çalışma, kendi bebeklerinin bakımları ile ilgili olumlu tutum içinde olan ve homojen özelliklere sahip orta-sınıf erkeklerini ele almaktadır. Bu çalışmalar, cinsiyet yönünden eşit ve modern olmaya önem veren ve dikkatli bir şekilde belirlenen bir grup erkeğe odaklanmaktadır. Bununla birlikte farklı sosyo-kültürel gruplara ait erkeklerin ne düşündüğü ve sorulara nasıl yanıt verebileceği ile ilgili çok az şey bilmekteyiz.³ Bu çalışma, ebeveyn izin sürecini partneriyle eşit bir şekilde paylaşmaya karar veren erkekleri içeren ampirik bulgulara dayanmaktadır. Ben özellikle bu erkeklerin, kariyer, eşitlik, cinsiyet meseleleri ve toplumda ailenin rolüne dair tutumları ile ilgileniyorum.

Erkeklik ve babalıkla ilgili araştırmalar

Babalık görevi ile ilgili yapılan birçok araştırma, erkek yokluğunun aile ve çocuklar için ne anlama geldiği ya da yeni ve ailesi ile ilgilenen baba tartışmasının genişlemesine odaklanmıştır.

¹ *İsveç ebeveynlik sigortası, bebeklerinin bakımını üstlenmeleri için ebeveynlere, 390 gününün tamamının ekonomik olarak karşılandığı 480 günlük izin vermektedir. İki ay ise yalnızca bir ebeveyn ayrılmalıdır (genellikle babalar).*

² *Burada ele alınan çalışma, cinsiyet eşitliği ve erkeklerin kendi tepkileri ile her gün yaşanan tecrübelerin daha geniş bir politik perspektifle kesiştiği noktada, cinsiyet yönünden eşit ve şefkatli erkeğin nasıl konumlandığını araştırmayı hedefleyen daha büyük bir araştırma projesinin parçasıdır. Proje, İsveç İş Hayatı ve Toplumsal Araştırmalar Konseyi tarafından desteklenmektedir (FAS).*

³ *Ebeveynlik iznini iki aydan fazla kullanan İsveç erkeklerinin büyük bir kısmının orta sınıftan olduğu söylenebilir (Johansson ve Klinth 2006).*

Bir dizi çalışmada, çocukların baba yokluğundan psikolojik ve sosyal olarak nasıl etkilendikleri sorunsalları üzerinde durulmuştur. Bazı çalışmalarda, baba evden uzaklaştığında çocuğun sağlığının olumsuz etkilendiği görülürken (Billier 1993, Popenoe 1996) bu alandaki sonuçların çoğunun çelişkili olduğunu belirtmekte fayda vardır (Simpson ve diğerleri, 1995, Johansson 2000). Çocuk psikolojisi ile ilgili yapılan araştırmaların çoğu erkeklerin küçük çocukların bakımını üstlenmelerini incelerken, bu araştırma; erkeklerin küçük çocuklarına bakabildiklerini ortaya koymakta olup söz konusu erken temasın uzun vadede çocukların bilişsel ve duygusal yetileri üzerinde olumlu etkiler yarattığı hipotezine odanlanmakta ve bunun ortaya çıkardığı rol biçimini tartışmaktadır (Lamb 1997, Bradshaw et al. 1999, Palkowitz 2002).

1990'lar boyunca babalarla ilgili araştırmalar, odaklanma ve içerik yönünden bazı değişimler geçirmiştir. Bu değişimlerin ilk ve en önemlisi, bu tür araştırmaların, artan eleştirel erkek çalışmaları ile daha açık bir şekilde ilişkilendirilir hale gelmiş olmasıdır (Connell 1995, Kimmel & Messner 1995, Lupton 1997, Johansson 2000). Aynı zamanda aile politikaları ile ilgili tartışmalarla da daha fazla bağ kurulmuştur. Araştırmacılar, babaların nasıl baba olduklarına odaklanmış başka bir deyişle babalık görevinin sosyal inşasını çalışmıştır. Bu araştırmada ortaya çıkan babalık imajları, karmaşıktır. Erkeklerin değiştiğine, çocuk ve evle ilgili daha fazla sorumluluk aldıklarına ilişkin, çok sayıda ampirik çalışma bulunmaktadır (Johansson & Klinth 2006). Bununla birlikte istatistikler, aynı zamanda erkeklerin hala eve en çok ekmek getiren olduklarını, kadınlara göre daha az ev işi yapıp çocuklarıyla daha az zaman geçirdiklerini de göstermektedir (Plantin 2001).

İskandinav erkeklerinin aile ve ebeveynlikle ilgilerini araştıran son dönemki çalışmalar, erkeklerin aileye yönelik güçlü bir eğilim gösterdiklerini ortaya koymaktadır. Yapılan görüşmeler, erkeklerin şefkat dolu babalık modeline daha fazla yöneldiklerini göstermektedir. Ekmek getiren rolünü sürdürme talebinin azaldığı ve işin önceki kadar çok üstünde durulmadığı görülmüştür. Bir dizi araştırma, aynı zamanda kısmen yeni bir tür babalık görevinin ortaya çıktığına işaret etmektedir (Holter & Aarseth 1993, Hagström 1998, Plantin 2001). Bununla birlikte istatistikler çelişkili bir tablo ortaya koymaktadır. Buna göre, babalar aile gelirinin 2/3'ünü kazanmaktadır. Dahası erkekler tam zamanlı çalışmaya kadınlardan daha yatkın gözükmektedir.

Bugün araştırmacılar, cinsiyet eşitliğinin ve yeni babalık anlayışının gelişmesinin önündeki en önemli engelin, iş hayatının düzenlenme biçiminde yattığı konusunda birleşmektedir (Johansson & Kuosmanen 2003). Birçok ebeveyn, iş ve aile yaşamı arasında tercih yapmaya zorlanmaktadır. İsveç iş yerlerinin aile stratejileriyle ilgili çalışmalarında Hwang, Haas ve Rissell (2000), iş yerlerinin yalnızca %3'ünün aktif yaklaşımlar geliştirdikleri ve çocuklu aileleri desteklediklerini ortaya koymaktadır (cf. Haas & Hwang 1999). Norveç'ten Brandth ve Kvande'nin (2003) yürüttüğü bir çalışma ise babalar sürece dahil olmak ve sorumluluk almak isteseler bile bu isteklerinin sık sık işverenlerin engellerine takıldığını göstermektedir.

Günümüzde İsveç erkekleri, ev işlerine giderek daha fazla katılmakta ancak çocuk ve evle ilgili birincil sorumluluk hala kadınlar tarafından yerine getirilmektedir (Plantin 2001, 2003). Erkeklerin eğilimi, geri kalan tüm yükü kadınlara bırakarak ebeveynliğin eğlenceli tarafında yer alma yönündedir. İşbölümü, hala kadınlar evin sorumluluğunu üstlenirken erkeklerin oyun, spor ve açık hava etkinliklerinden sorumlu olmaları şeklindedir. Bu geleneksel işbölümünü politik olarak değiştirmenin yolu, yeni ebeveynlik kimliklerini desteklemekten geçmektedir.

Bekkengen (2002, 2003) çocuk odaklı erkeklik ile cinsiyet yönünden eşitlikçi erkekleri ayırır. Bugün karşılaştığımız gelişmenin, erkeklerin evde çocuklarıyla olmaya dönük güçlü bir eğilime sahip olmaları ve daha şefkatli bir tutum içine girmeleri olduğunu dile getirir. Ancak yazara göre, bu durumun cinsiyet eşitliği anlamına geldiğini söylemek zordur. Bekkengen, olguların birbirinden ayrılması gerektiğini düşünür. Erkeklerin çocuğa yönelmelerinin altında erkekliğin

radikal dönüşümünden çok, “iyi taraflardan” yararlanma düşüncesinin yattığı vurgulanmaktadır. Bununla birlikte Bekkengen’in çocuk- odaklı olma ile cinsiyet eşitliği ayrımı da sorgulanabilir. Erkeklerin çocuklarıyla ilgilenme konusundaki artan ilgiyi, belki de değişmiş ve daha eşitlikçi bir ebeveynliğe doğru yol alma şeklinde ve genellikle baskın erkeklik olarak ifade edilen kavramdaki değişimin işareti olarak yorumlanması gerekir (Plantin 2003, Johansson & Klinth 2006).

Baskın Erkeklik

Robert Connell’e göre (1995), erkekliği, erkek egemen bir konumlanışa sahip olan cinsiyet düzeniyle ilişkisi içinde kısmen farklılaştırmış ve ayırmıştır. Aynı zamanda sınıf ve statü boyutu, bu hiyerarşiyi etkilemekte ve karmaşık hale getirmektedir. Egemenlik kavramı ile erkeklik ve kadınlığın öneminin sürekli tartışmaya açık olduğu ve anlam kaymasına uğradıkları öne sürülmektedir. Sınırların nasıl çizileceğine bağlı olarak, bir iktidar mücadelesinin hep gündemde olduğu dile getirilmektedir. Pozisyonlar değişmekte ve cinsiyet yeniden tanımlanmaktadır. Bugün erkekler, kendilerini ev, ailenin ferdi ve çocuklardan uzak gördükleri, klasik kariyer erkekliği sorgulanmaktadır. Bunun yerine babalık ve çocuk bakımıyla ilgili yeni talepler dile getirilmektedir. Baskın erkeklik böylece yeniden tartışmaya açılmış olmaktadır.

Connell (1995) karmaşıklık ve itaat kavramlarını kullanarak erkeklerin birçok yönden erkek egemenliğe doğru nasıl sürüklendiklerini göstermektedir. Karmaşıklık, erkek egemenliğinin içinde yer alarak ve avantajlarından yararlanarak erkeklerin bu güçlü ilişkiyi egemenliğe dönüştürmelerini ifade etmektedir. Durumun karmaşıklığını ortaya koyabilmek için “görüşme” kavramını eklemek gerekir. Birçok erkeğin aslında konumlanışlarını değiştirmeye, örneğin; babalık görevinin modern bir biçimini geliştirmeye çalıştıkları gözlenmektedir. İtaat konumlanışı, yabancılaşmaya işaret etmekte olup insanca olmadığı düşünülmektedir. Homoseksüellik bir şekilde kadınsı bulunan erkekleri akla getirmektedir. Connell’in modeline iki tane daha konumlanış eklenebilir: “muhalif” ve “nostaljik konumlanış”. “Muhaliflik”le eleştireliliğin baskın erkekliğe yöneltildiği ima edilmektedir (Johansson 2000). Erkek topluluklarında ve diğer eleştirel erkek örgütlerinde yapılan işin büyük bir kısmına burada yer verilebilir. “Nostaljik”, geleneksel erkek ideallerinin savunulması anlamına gelmektedir. Erkekliğin sürekli tehdit altında olmadığı zamanlara bir geri dönüş isteği üzerinde durmaktadır.

Bu özel amprik çalışmayla ilgili olması nedeniyle, çocuklarıyla ilgili sorumluluğu paylaşmaya karar veren erkekler arasında “muhalif erkeklik” kavramının ne ölçüde geçerli olduğunu sormak yerinde olacaktır. Ya da egemen düzende değişimler açısından bu ayrık erkek grubunun kararları mı tartışılmalıdır?

Yöntem

Bu çalışma İsveç’in ikinci büyük kenti olan Göteborg’ta sonbaharın sonlarına doğru 2005 yılında gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın temel amacı, İsveç erkeklerinin neden küçük bir bölümünün ebeveynlik iznini eşit olarak paylaştıklarını araştırmaktır. Bu erkekler hangi yönlerden tanımlanabilir?

Görüşmeler için belirlenen on üç erkek, özellikle ebeveynlik iznini eşleriyle paylaşmayı tercih ettikleri için seçilmiştir. Görüşmecilerle Ulusal Sosyal Sigorta Ofisi’nin desteğiyle ilişki kurulmuştur. 70 kişiye mektup yollanmış ve içlerinden 13 kişi yanıtlayarak çalışmaya katılmaya istekli olduklarını belirtmiştir. Bu erkeklerle farklı farklı yerlerde (evde, işyerlerinde ya da araştırma ofisinde) 1,5 saat süren görüşmeler yapılmıştır. Görüşme esnasında elde edilen veriler bu erkeklerin sınıfsal kökenlerinin farklı olduğunu ortaya koymuştur. Görüşmecilerin yarısı üst orta sınıf (7), kalanı da ya işçi sınıfı (3) ya da alt orta sınıftadır (3). Görüşmecilerden iki tanesininin

geçmişinde göçmenlik bulunurken tüm görüşmecilerin yaşları, 35 ile 50 arasındadır. Erkeklerin yarısı (daha genç olanlar) ilk defa baba olmuşken kalan yarısı da daha önceden bir ya da iki çocuk sahibidir.

Burada görüşme yapılan erkekler, İsveç erkekliğinin ve babalığının belli açılardan temsilcisi olarak görülebilir. İsveç toplumundaki büyük çoğunluğun aksine, bu toplam hatırı sayılır bir zaman dilimini evde küçük çocuklarıyla geçirmeyi tercih etmiştir. Bu durum onları oldukça ayrıksı kılmaktadır. Ancak bu nokta söz konusu erkeklerin, babalık ve aile yaşamını ilgilendiren önemli meselelerde ortak tutumlar içine girdikleri anlamına mı gelmektedir?

Görüşme verileri acil ve önemli konular olarak ikiye ayrılmıştır (Kvale 1996, Gee 2003). Bu makale dört ana konuyu ele almaktadır: ortak ebeveynlik için motive ediciler; kariyer konularına yaklaşım biçimleri; eşitlik ve cinsiyet konusundaki tartışmalarla ilgili algılar; aileyi ilgilendiren kararlara ilişkin devlet müdahalesine bakış. Bu konularla ilgili bir dizi ilginç yanıt ortaya çıkmıştır. Yapılan inceleme sonucunda söz konusu erkeklerin parçası oldukları ve ifade ettikleri farklı konumlanışların belirlenmesinin yanında, bu konumlanışları sınıf ve diğer değişkenlerle ilişkilendirme yolunda adım atılmıştır.

Sınıfsal kökende farklılığı yakalama çabalarına rağmen çalışmada, üst-orta sınıf erkekleri açık bir şekilde daha fazla temsil edilmiştir. Bununla birlikte, bebekleriyle evde kalmayı tercih etme eğiliminin bu grupta daha fazla olması dikkate alındığında, bu durumun aslında İsveç'teki bir gerçeği de yansıttığı söylenebilir. Örneklemin sınırları belirlenmiş ve araştırmaya dayalı bir çalışma olan bu incelemede, farklı sınıfsal konumlanışlara sahip görüşmecilerin sorulara nasıl yanıt verdikleri konusunda genelleme yapılmasından kaçınılmıştır. Bununla birlikte, egemen cinsiyetin ve sınıfsal ilişkilerin nasıl ilişkilendiğine de araştırma sonunda tartışılacaktır.

Bulgular

1970'lerden beri cinsiyet yönünden eşitlikçi erkek ve baba figürünü oluşturmak için büyük çabalar harcanmıştır. İlk başta bu çabalar, erkeklerin çocuklar ve evle ilgili sorumluluk almasını sağlamaya dönükken daha sonra odak değişmiş ve günümüzdeki tartışmalar ebeveynlik iznini anne-baba arasında eşit şekilde paylaşma olanağına kaymıştır. Aynı zamanda model de değişmiştir. Eskiden çocukların bakımıyla ilgili anneye destek olan baba modeli öne çıkartılırken bugün paylaşılan sorumluluğun önemine vurgu yapan model ön plandadır. Her iki ebeveyn de çalışmak ve çocuklarıyla ilgilenmek için eşit fırsatlara sahip olmuş ve devlet, bu yeni tip baba figürünü oluşturmak ve desteklemek amacıyla bir dizi kampanya başlatmıştır.

Babaların çocuklarıyla ilgilenmeleri, evde kalmaları ve bebeklerin bakımına yardım etmeleri gerektiği düşüncesi herkesin ortaklaştığı bir görüş olup genel kabul görmektedir. Kişinin bu konuda kendisinin ne düşündüğünden bağımsız olarak cinsiyet yönünden eşit babalık fikrine uyum sağlaması önemlidir. Görüşme yapılan erkeklerin büyük bir kısmı olumlu görüş bildirmekle birlikte bu konulara büyük oranda dahil olduklarını bildirmişlerdir. Görüleceği gibi artık rasyonel, kariyer odaklı ve disiplinli olma yetmemektedir. Günümüzde erkeklerin aynı zamanda çocuk bakımında yer almaya, çocukla ilgilenmeye hazır olduklarını ve cinsiyet eşitliği idealini gerçekleştirmeye istekli olduklarını göstermeleri gerekmektedir.

Bu ampirik çalışmada babalıkla ilgili tartışmanın dört farklı yönüne odaklanılmıştır. Görüşmeciler her ne kadar birçok ortaklığa sahip olsa da toplumsal konum, yaşam tarzları, düşünme biçimleri ve aile hakkındaki görüşleri açısından büyük farklılıklar göstermektedir. Çağdaş ve cinsiyet yönünden eşitlikçi bir babalık oluşturma sürecinde bu farklılıklara yakından bakılacaktır. Erkeklerin daha çok homojen bir grup olarak resmedildiği yerde, özelde bu makale baskın erkeklik kavramının yararlarını ve sorunlarını ortaya koymaya çalışmaktadır (Connell 1995).

Tartışmalar ve Düşünceler

Görüşmecilerin ebeveynlik iznini kullanıp evde kalma ve çocukların bakımını üstlenme ile ilgili kararları, çeşitli faktörlere dayanmaktadır. Kendilerine ailenin bu kararı nasıl aldığı sorulduğunda tüm erkekler, doğru şeyin evde kalma ve sorumluluğu yerine getirme olduğu konusunda hiçbir zaman şüphe duymadıklarını ifade etmiştir. Birçok yönden “bugünkü baba” olma kararı çatışma nedeni değil beklenen bir gelişme olarak karşılanmıştır. Erkekler ev işini ve ebeveynlikle ilgili görevleri büyük oranda paylaştıklarını belirtmiştir.⁴

Görüşmecilerin tamamına yakını ebeveynlik iznini kullanmanın çiftler arasında çok fazla tartışılan karmaşık bir mesele olmadığını ifade etmiştir. Her iki partner de sorumluluğu paylaşmanın en iyi çözüm olduğu konusunda az çok aynı fikirdedir. Görüşmecilerden bir kaç erkek bunun doğru şey olup olmadığını kendilerine hiç sormadıklarını ifade etmiştir. Kendi paylarına düşen izni kullanma onlar için yalnızca “doğal” olandır.

Gerçekten çok basitti. Sorumluluğu paylaşmak istedik. Bunun benim hayatımdaki temel değerlere uyduğunu hissediyorum. Gerçekten de öyle! Sorumluluğu paylaşmayı istiyorum. Bir çocuğunuz varsa tartışılacak bir şey kalmıyor (Mats, 35 yaşında, üst orta sınıftan).

Bununla birlikte katılımcıların kararlarının arkasındaki nedenler bir şekilde değişiklik göstermektedir. Bazı durumlarda kararı etkileyen şeyin ekonomik konular olduğu gözlenmiştir. Görüşmecilerin birkaçı, daha fazla para kazanan kadınla evli olduğu için bu durumun sürecini etkilemiştir.

Oldukça basitti, benim durumumu -ki eşim benden iki kat fazla kazanmaktadır- küçük çocuklarıyla evde kalmaya karar veren kadınlara benzetebilirsiniz (Anders, 46 yaşında, işçi sınıfından).

Görüşmeciler 35- 50 yaşları arasında belli kariyerlere ve istikrarlı sosyal ve maddi koşullara sahip kişilerdir. Erkeklerin bir kısmının çocukları yaşça daha büyümüş, fakat bu erkekler çocukları küçükken evde kalmayıp çalışarak kariyer sahibi olmuşlardır. Kariyer sahibi olmanın kendi ailelerinde “günümüz babası” olma şansının daha fazla etkilediğini ifade ederek çocukları ve aileleriyle vakit geçirme fırsatının öneminden bahsetmişlerdir. Buradaki örnekte, ikinci defa baba olduğunda karşısına çıkan “babalık yapma” şansını daha farklı kullanan yaşça daha büyük olan erkeğin görüşleri verilmiştir:

İlk çocuğum dünyaya geldiğinde gerçekten hastaydım. Bu yüzden bakımında fazla bulunamadım. Bu üzücüydü. /.../ ama şimdi ikizlerimiz var. Bu sefer gerçekten bakımlarında bulunmak ve “günümüz babası” olmak istedim. İlk çıkardıkları sestten hamileliğe ve çocukları doğumuna kadar geçen zaman fantastik bir süreçti (Per, 50 yaşında, alt orta sınıftan).

Görüşülen erkekler aile hayatı ve çocuklarıyla geçirdikleri zamanın önemli olduğunu belirten ifadelerle cinsiyet yönünden eşit İsveç erkeği resmini yansıtan bazı ortak özelliklere sahiptir. Ebeveynliğin yalnızca kadının işi olmadığını öne sürmektedirler. Anne-babalar cinsiyeti dikkate almadan iş yükünü paylaşıp çocuklarıyla birbirlerine oldukça benzer şekilde zaman geçirirken gelir ve toplumsal sınıf muhtemelen farklı şekilde devreye girmektedir. Bu yüzden örneğin Anders’in durumunda (yukarıdaki örnekte) sorumluluk paylaşma kararını eşinden daha az para kazanması etkilemektedir. Bu örnekte kadının çalışmasına izin verme ve erkeğin evde kalması

4 Bunu göstermek için hem babalar hem de kadın partnerleriyle üç görüşme gerçekleştirdim. Bu görüşmeler, evle ilgili görevlerin paylaşılmasıyla ilgili tanımlamalarla çok uyumluydu.

akla daha yatkın görünmektedir. Söz konusu örnek, az önce bahsedilen paranın mevzu bahis olmadığı Mat'ın durumuyla çelişir. Çiftlerin benzer maddi durumlara sahip olmaları halinde ise eşitlikle de ilgili diğer faktörler daha fazla söz konusu olmaktadır.

Kariyer ve hayat

En önemli bulgulardan biri bu erkeklerin meslek ve kariyer konularına dair tutum ve görüşleriyle ilgilidir. En yaygın yanıt, kariyerin hiç öneminin olmadığı şeklindedir. Bu tutumun arkasındaki nedenler farklılık göstermektedir. Böylece yüzeysel olarak bakıldığında tüm görüşmecilerin iş ve aileyi benzer şekilde ele aldıkları sanılabilir. Oysa yakından incelendiğinde daha karmaşık bir toplumsal ve psikolojik gerçeklik göze çarpmaktadır. Babanın ne tür bir işi olduğu önemlidir. Bazı örneklerde meslek, Kalle'nin durumunda olduğu gibi, daha çok zorunluluk olup özellikle bir mükafat anlamı taşımamaktadır:

Thomas: Kariyerin nasıl gidiyor?

Kalle: Önemli değil!

Thomas: Nasıl yani?

Kalle: Bir iş sahip olmak zorunda olduğun bir şey sadece, eğlenceli değil. %75 çalışıyorum ve bu yeterli. Ailem ve hobilerim için zamanım oluyor. Ve yeterince paramız var, memnunuz (Kalle, 37 yaşında, işçi sınıfından).

İş ve kariyer özel bir öneme sahip değilken erkeklerin çoğu aile yaşamı ve boş zaman gibi hayattaki başka şeylere daha çok değer biçmişlerdir. Bazı örneklerde görüşmeciler, zaten önceden çalışıp kariyer yapmıştı. Kariyer basamağından daha yukarı çıkmayı ve daha fazla para kazanmayı amaçlamak yerine, aile yaşamı ve çocukları daha önemli görmektedirler. Örneğin Mike, kariyerinden oldukça memnun, yeterince para kazanmakta ve ilk çocuğu dünyaya geldiğinde evde kalıp çocuğuyla bolca zaman geçirmek istemektedir.

Şimdi daha mutluyum kariyerim o kadar da önemli değil. Yirmi yıldır çalışıyorum. Bundan bıkmamama rağmen ailem şimdi benim için daha önemli (Mike, 37 yaşında, alt orta sınıftan)

Görüşmecilerin ebeveynlik iznini kullanmalarının bazı başka nedenleri de bulunmaktadır. Erkeklerin bir kısmı için kariyerleri hala önem taşıırken diğer taraftan iş yaşamında mola vermeye de ihtiyaç duymaktadırlar. Evde kalma fırsatı, onlara stres ve işin beklentilerinden uzaklaşmanın iyi bir yolu olarak görünmektedir. Stresli bir iş, yaş ve diğer faktörlerin yan yana gelmesi evde çocuklarla vakit geçirme kararını hızlandırmakta ve babalık görevi, iş ve kariyerle ilgili konularla baş etmek için iyi bir yol olarak görülmüş olmaktadır.

Thomas: Evde kalmaya karar verdiğinde durum neydi?

Tor: Yirmiye yakın kişinin çalıştığı küçük bir şirkette müdürdüm. /.../ ama eşim çocuğumuzla evdeyken benim de ara vermeyi düşünme şansım oldu. Yaz mevsimiydi ve eşim çalışmak istiyordu, hava da ılık ve güzeldi... Sekiz yıl boyunca aralıksız çalışmışım ve sonunda durup bunun üstüne düşünmek zorunda kalıyorsunuz (Tor, 42 yaşında, üst-orta sınıftan).

Tüm görüşmeciler, kariyer konularıyla iş ve aile yaşamı arasında benzer bir ilişki kurmuştur. Ancak bu durum yaşama bakış açısının tercih edilme nedenleri, biraz farklılık göstermektedir. Bazı erkekler için iş hiç de önemli değilken diğerleri için oldukça önemlidir. Ama aynı zamanda mola vermek ve kariyer beklentilerini azaltmak da mümkündür. Bu erkeklerin büyük bir kısmı kendilerini ebeveynlik izni almaya teşvik eden mantıklı ve hatta iyi denebilecek işyerlerine ve

patronlara sahiptirler. Ancak yapılan çalışmalarda evde kalmanın ardından kariyer olanaklarının azaldığına ilişkin olumsuz sonuçlar olduğu saptanmıştır (Haas & Hwang, 1999).

Eşitlik ve/ya cinsiyetin dönüştürülmesi

Çağdaş İsveç'te cinsiyet eşitliği ideolojisi, birçok açıdan hegemonik bir kavramdır. İsveçlilerin büyük bir kısmı, ev işlerini paylaşmanın önemli olduğu ve babaların sorumluluk alıp ebeveynliği paylaşmaları gerektiği fikride mutabıktır. Bununla birlikte bu durum, herkesin eşitlikten aynı şeyi anladığı ya da bu değerlerin İsveç toplumu tarafından tam olarak içselleştirildiği anlamına gelmemektedir. Cinsiyeti ilgilendiren çeşitli tartışmalar bulunmakla birlikte, birçok sıradan insan muhtemelen cinsiyet farklılıklarının büyük oranda toplumsal olduklarını bu yüzden de “yapılandırılmış” olduklarını ifade edecektir. Cinsiyetten konuşurken Kalle şöyle der:

Çoğu şeyin toplumsal kaynaklı olduğuna inanıyorum, farklılıklar filan da. Bununla birlikte dışarıda yürürken bebek arabasını ben sürüyorum ama onun romantizması olduğu için (Kalle, 37 yaşında, işçi sınıfından).

Bu durum onun feminizmi şu şekilde tanımlamasına da engel değildir:

Tam olarak bilmiyorum... Birçok kişinin bu konuyu çok fazla ciddiye aldığını düşünüyorum. Bunun sorun olmaması gerektiği fikrindeyim /.../ belli farklılıklar olduğunu biliyoruz ve bu kadar.

Görüşmeciler ev ve ebeveynlik yükünü paylaşmayı anlatırken bazı görevlerin cinsiyete bağlı kaldığını ve kimi erkeklerin daha radikal feminist duruşlar olarak gördükleri noktalara eleştirel yaklaşıtlarını ifade etmişlerdir. Arne bunu şöyle etmektedir:

İlişkimizin çok eşit bir ilişki olduğuna inanıyorum. Bulaştığı ben yıkıyorum o da temizliği yapıyor ve ben yemek yapıyorum bundan oldukça memnunuz. Eşitlik yalnızca yapılması gereken işler listesi demek değil /.../ erkek olmak isteyen kadınlar kadar patolojik bir şey yok (Arne, 39 yaşında, üst-orta sınıftan).

Bununla birlikte birçok görüşmeci, cinsiyetle ilgili sosyal yapılandırmacı teoriye bağlı kalmış gibi görünmektedir. Bu görüşmeciler için cinsiyet farklılıkları, doğal görünmemekten daha çok toplumsal ve tarihi nedenlere bağlanmaktadır. Cinsiyetten konuşurken Anton şöyle der:

Bununla doğduğumuza inanmıyorum... Cinsiyetin genetik olduğuna da ama belli ki kimi kısıtlar var aynı zamanda olasılıklar da. Doğru fırsatlar verildiğinde bir oğlan da bir kız kadar iyi bir şekilde çocuklara bakabilir. Bu daha çok deneyimle ilgili bir şey (Anton, 36 yaşında, alt-orta sınıftan).

Çoğu erkek kendilerini bir tür olarak, toplumsal ve tarihsel yaklaşımı cinsiyete uyarlayarak tarif etmektedir. Ancak cinsiyeti daha biyolojik yönden ele alanlar da vardır. Erkeklerin birçoğu cinsiyet eşitliğine olumlu yaklaşırken, cinsiyet konusundaki farkındalık oranı çok farklılık göstermektedir. Bazı erkekler erkekliğe tepkili yaklaşımlarına rağmen bunların birçoğu böylesi eleştirel bir konumlanış içinde değildir. Eşitliği savunmak, aile hayatının her alanında devrim istemekle aynı anlama gelmemektedir.

Kolektif ya da bireysel kararlar?

Babaları çocuklarıyla evde kalmaya cesaretlendirecek devlet politikalarından bahsederken

erkek katılımcıların düşünceleri birbirinden farklılık göstermektedir. Birçoğu devletin güçlü maddi destekler kullanarak erkekleri evde kalmaları için cesaretlendirmesi gerektiğine inanırken devlet müdahalesi ile ilgili bir ikirciklik de söz konusudur, örneğin:

Ara sıra normal olduğunu düşünüyorum. Birçok kişi önce paranın geldiğine inanmaktadır. Bazı ebeveynlerin paranın çocuklarından önemli olduğunu düşünmelerini aklım almıyor (Peter, 40 yaşında, işçi sınıfından).

Bununla birlikte özellikle üst-orta sınıftan olan görüşmeciler için devletin ailenin iç işlerine müdahalesini daha sorunlu görmektedirler. Bu görüşmelerde devlet, sürekli insanların hayatına karışan, kontrol etmeye ve yönlendirmeye çalışan “büyük kardeş” olarak anılmıştır. Bu bakış, belirgin bir politik duruşa da işaret etmektedir: bireyin özgürlüğünü savunma ve sosyal demokrat refah politikalarına karşı gelmektedir.

Ben bunun karşısındayım! Her ailenin kendisinin karar verip sorumluluğu üstlenmesinden yanayım. Örneğin devlet, insanlar için iyi ekonomik koşullar yarattırsa aileler tek bir maaşla geçinebilir. /.../ İsveç’te sistem her şeyi hazırlıyor hep bir başkası sizin bildiğinizden daha iyisini biliyor (Tor, 42 yaşında, üst-orta sınıftan).

Buna karşın bazı görüşmeciler ise devletin, kadınların ev ve aileyle ilgili bakımı üstlenirken erkeklerin işe ve kariyere odaklanma zorunluluğunu kaldırmak üzere aileyi etkilemesi ve yönlendirmesini gerekli bulmaktadırlar.

Devletin ve politik sistemin daha tutarlı olmasını isterdim. Hadi yarı yarıya paylaşılsın (ebeveynlik sigortası) /.../ (Jonathan, 36 yaşında, üst-orta sınıftan).

Devletle ilgili meselelere baktığımızda, ebeveynlik sigortası için kota sistemleri konusunda babalar arasında açık bir politik ayrım olduğu görülmektedir. Daha liberal bir görüşe göre erkeklerin ve ailelerin kendi kararlarını almalarına izin verilmeli; buna karşın ebeveynlik izni ile ilgili kota sistemlerinin ve devlet müdahalesinin gerekli ve iyi bir şey olduğunu savunan daha solda duran, refah odaklı bir çizgi bulunmaktadır. Per, şu açıklamayı yapmaktadır:

Ekonomik sistemin kuralları hakim olsa çocuklarla ilgilenecek adam kalmazdı. Erkekler yalnızca bir şeyler üretilip piyasada birbirleriyle rekabet edip dururdu. Bu yüzden bir tür devlet kontrolüne ihtiyacımız var. Kapitalist sistemin en kötü sonuçlarını gözden geçirecek bir mekanizmaya. (Per, 50 yaşında, alt-orta sınıftan).

Sonuçlar

Evde kalma ve ebeveynlik izni kullanma kararı, bu erkeklerin hayatında önemli bir konu gibi görülmemektedir. Ebeveynlik bakımını paylaşmaya nasıl karar verdiklerini anlatmaları istenildiğinde şaşırılmış görünürken aynı zamanda hiçbir zaman bir endişe belirtisi de yoktu: evde kalma bir tercih değildi diye yanıt verdiler. Birçok durumda ekonomik gelir özellikle üst orta sınıf için bir sorun olarak görülmemekte, sözü bile edilmemektedir. Çiftlerin çoğu benzer meslek ve maddi konumlara sahip olduğu için evde kimin kaldığından bağımsız olarak aile bütçesi pek de fazla etkilenmemektedir. Görüşmeciler birçok kişi için paranın önemli olabileceğinin farkında olmalarına rağmen başka motive edici şeylerin üzerinde durmaktadır. Küçük çocuklarla evde kalmak ve yaşam kalitesini yükseltmek maddi konulardan daha önemlidir.

Feminizme karşı tutumlar, cinsiyet eşitliği ile ilgili tartışmalar ve aile yaşamını ilgilendiren kararlarda devlet müdahalesine ilişkin tartışmalarda erkeklerin kararını etkileyen faktörler arasında benzerlik olmasına rağmen ayrıldıkları birçok nokta da söz konusudur. Bir yandan feminizm deyince olumsuz bir şey anlayan ve devletin aile yaşamına müdahil olmasını tehdit olarak gören erkekler söz konusuysen diğer yandan cinsiyet yönünden eşitlikçi aileler kurmaya çalışan İsveç devletini destekleyen ve cinsiyet ile kimlik meselesine oldukça radikal bir bakışın temsilcisi olan erkekler de söz konusudur. Ayrım çizgisi büyük olasılıkla üst-orta sınıfın içinde bir yerlerde bulunabilir. Teknik ya da ekonomiyle ilgili sektörlerde çalışan ve daha iyi bir maaşa sahip olan görüşmeciler, genelde feminizme ve devlet müdahalesine karşı daha olumsuz bir tutuma sahip görünmektedir. Öte yandan mimarlar, araştırmacılar ve hizmet sektöründe çalışanların daha olumlu baktıkları görüşme bulgularına göre söylenebilir.

Bu çalışmada görüşme yapılan erkekler, farklı sınıfsal kökenlere sahip olmalarına rağmen hepsi de yaratıcılık gerektiren iş kollarında çalışmaktadır (özellikle de işçi sınıfından birkaç istisna dışında). Eşit ve “günümüz baba”yı yaratmayla ilgili açıklamalardan biri Richard Florida’nın (2001) yaratıcı sınıf dediği grupta bulunabilir. Florida’ya göre bu, çağdaş Batı toplumların sınıfsal yapısında giderek genişleyen bir bölmedir. Yaratıcı sınıf, “eski” sosyo-ekonomik terimlerle tanımlanmayıp daha çok görüntü ve bilinç endüstrisiyle bağlantılı olarak profesyonel statü ve getirdikleriyle beraber ele alınmaktadır. Bu mesleklerin birçoğunda, maddiyat ötesi ve yaratıcı yaşam tarzlarını geliştirmeye olumlu bakılmaktadır. Çocuklarla evde kalmak da bir tür hoş insani beceriler geliştirmenin yolu olarak görülebilmektedir.

Bazı erkeklerin küçük çocuklarıyla hatırı sayılır bir zaman dilimini geçirmeyi neden tercih ettikleri ile ilgili açıklamayı bilimsel olarak tanımlamak kolay değildir. Bununla ilgili olarak toplumsal sınıf, statü, değerler, politik görüşler vb. faktörlerin bir araya gelerek birbirine karıştığı düşünülebilir. Doğal olarak bu durum baskın erkeklik imajı ilgili düşünceleri etkileyebilir. Üst-orta sınıftan erkekler hayati değerler, çocuklar, bakım ve insan sermayesi ile ilgili kararlar almada bir güç olduklarında ne düşüneceğiz? Ekonomik gücün çeşitli fırsatlar yaratması bazı erkeklerin evde kalıp çocuk bakarken diğerlerinin kalmadığının nedenleri açıklanacaksa daha açıklayıcı faktörlerin tanımlanması gerekmektedir. Sadece Ekonomik güç açık bir şekilde önem arz etmektedir şeklinde bir açıklama oldukça zayıf kalmaktadır. Burada Richard Florida’nın yaratıcı sınıf teorisi yeni bir bakış açısı sunabilir Genellikle kontrol, disiplin, güç, maddi değerler vb. ile tanımlanan sert baskın erkeklikten (Connell, 1995, Kimmel & Messner 1995) daha insancıl ve cinsiyetçi yönden eşitlikçi erkeklik ile yapısal bir konumlanışa doğru kayma olduğunu söylenebilir. Böylesi bir kayma, araştırmacıları muhtemelen kavramsal çerçeveyi benimsemeye zorlayacak ve cinsiyet, güç ile erkekliği nasıl analiz ve teorize etme gerektiği konusunda yeni fikirlere götürecektir.

Connell’in baskın erkeklik teorisini dinamik özelliklerini öne çıkaran bir teorik model de önerilebilir. Farklı erkeklik konumlanışlarını ya da baskın erkekliğin genelde çelişkili yanlarını daha dikkatli bir şekilde araştırarak da yapılabilir. Bu çalışmaya göre, Connell hegemonya-karmaşıklık kavram çiftine doğrudan olmaksızın cinsiyet örüntülerindeki gerçek değişimleri gözden kaçırmaktadır (Akt. Seidler, 2006). Toplumsal sınıf yapılarındaki belli değişimlerin baskın erkeklikteki değişimlere katkı sunduğu araştırma sonucunda görülmektedir. Geleneksel erkek hegemonyasına yönelik eleştiriler –ki bunlarda feminist hareketler ve muhalif erkeklik önemli rol oynamıştır- yavaş olmakla birlikte güçle ilgili yeni örüntüler ile birlikte cinsiyetin de dönüşerek çoklu cinsiyet konumlanışlarının ortaya çıkmasını sağlamaktadır.

Referanslar

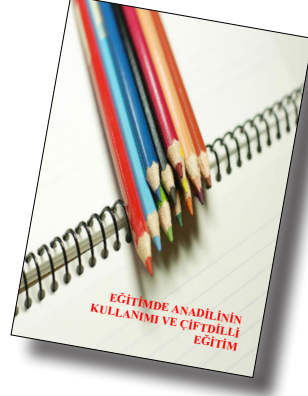
- Bekkengen, L. (2002) *Man får välja – om föräldraskap och föräldraledighet i arbetsliv och samhälle*. Malmö: Liber.
- Bekkengen, L. (2003) *”Föräldralediga män och barnorienterad maskulinitet”, i Manlighetens många*

- ansikten – fäder, feminister, frisörer och andra män. Thomas Johansson och Jari Kousmanen (eds.), Malmö: Liber.
- Billier, H.B. (1993) *Fathers and Families. Paternal Factors in Child Development*. London: Auburn House.
- Bradshaw, J; Stimson, C; Skinner, C and Williams, J (1999) *Absent Fathers?* New York: Routledge.
- Brandth, B, Kvande, E. (2003) *Fleksible fedre*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Chronholm, A. (2004) *Föräldraledig pappa. Mäns erfarenheter av delad föräldraledighet*. Göteborg University: Department of Sociology.
- Connell, R.W. (1995) *Masculinities*. Cambridge: Polity Press.
- Cronholm, A. (2002) "Which Fathers use their rights? Swedish Fathers who take Parental Leave. *Community, Work & Family*, vol 5, no 3.
- Deutch, F.M. & Saxon, S.E. (1998) "The double standard of praise and criticism for mothers and fathers". *Psychology of Women Quarterly*, 22: 665-683.
- Deutch, F.M. (1999) *Having it all. How equally shared parenting works*. Cambridge/Massachusetts: Harvard University Press.
- Dienhart, A. (1998) *Reshaping Fatherhood. The social construction of shared parenting*. Thousands Oaks: SAGE.
- Florida, Richard (2001) *The rise of the Creative Class and how it It's Transforming Work. Leisure, Community and Everyday Life*. New York.
- Gee, J.P. (2003) *An Introduction to Discourse Analysis. Theory and Method*. London: Routledge.
- Haas, L. & Hwang, P. (1999) "Company Culture and men's Usage of Family Leave benefits in Sweden. *Family Relations*, 44:28-36.
- Hagström, C. (1998) *Man är inte far, man blir far*. Lund: Akademilitteratur,.
- Holter, Ø & Aarseth, H. (1993) *Mäns livssammanhang*. Stockholm. Bonniers.
- Johansson, T. & Klinth, R. (2006) "Caring Fathers. The Ideology of gender Equality and Masculine Positions". *Men and Masculinities*, ACCEPTED.
- Johansson, T. (2000) *Det första könet? Mansforskning som reflexiv praktik*. Lund: Studentlitteratur.
- Johansson, T. (2003) "Fathers – The Solution or Part of the Problem? Single Mothers, their sons and Social Work. I *Ervö, S and Johansson, T. (eds.) Among Men. Moulding Masculinities, Volume 1*. Aldershot: Ashgate.
- Johansson, T. och Kuosmanen, J. (2003) (eds.). *Manlighetens många ansikten*. Lund: Liber.
- Kimmel, M. and Messner, M.A (1995) *Men's Lives*. Third Edition. Boston: Allyn & Bacon.
- Klinth, R. (2002) *Göra pappa med barn – Den svenska pappapolitiken 1960-95*. Umeå: Borea förlag.
- Klinth, R. (2003) "Män gör jämställdhet – eller kan en man vara feminist?", i *Manlighetens många ansikten – fäder, feminister, frisörer och andra män*. Malmö: Liber.
- Klinth, R. (2004) "Att kvotera eller inte", I *Vems valfrihet? Debattbok om en delad föräldraförsäkring*. Ulrika Lorentzi (ed.), Stockholm: Agora och HTF.
- Klinth, R. (2005) "Pappaledighet som jämställdhetsprojekt – om den svenska pappaledighetens politiska historia", i *SOU 2005:66*. Stockholm: Fritzes.
- Kvale, S. (1996) *Interviews*. London: Routledge.
- Lamb, M.E. (eds.) (1997) *The Role of the Father in Child Development*. New York: Wiley & Sons.
- Lupton, D. and Barclay, L. (1997) *Constructing fatherhood. Discourses and experiences*. London: SAGE.
- Palme, O. (1972) "The Emancipation of Man", *Journal of Social Issues*, no 2.
- Plantin, L. (2001) *Män, familjeliv och föräldraskap*. Umeå: Boréa.
- Plantin, L. (2003) "Det 'nya faderskapet' – ett faderskap för alla? Om kön, klass och faderskap". I *Johansson, T. och Kuosmanen, J. (eds.). Manlighetens många ansikten*. Lund: LIBER.
- Popenoe, D. (1996) *Life Without Fathers. Compelling New Evidence that Fatherhood and marriage are indispensable for the good of children and society*. New York: Martin
- Seidler, V. J. (2006) *Transforming Masculinities. Men, Culture, Bodies, Power, Sex and Love*. London: Routledge.
- Simpson, B, McCarthy, P and Walker, J (1995) *Being there: Fathers after Divorce. An Exploration of Post-Divorce Fathering*. Newcastle: Relate Centre for Family Studies.
- SOU (2005: 73) *Reformerad föräldraförsäkring – Kärlek, omvårdnad, trygghet*. Stockholm: Fritzes.

Eğitimde Anadilinin Kullanımı ve ÇiftDilli Eğitim

Halkın Tutum ve Görüşleri Türkiye Taraması 2010

Eğitim Sen araştırması

Eğitim Sen, anadilinde eğitim tartışmasına ışık tutacak araştırmasını Dünya Anadili Günü olan 21 Şubatta açıkladı.

Eğitimde Anadilinin Kullanımı ve ÇiftDilli Eğitim çalışmasının Halkın Tutum ve Görüşleri Taraması ön hazırlık, anket çalışması ve verilerin yorumlanması derken bir yılı aşkın sürede tamamlanmış. Araştırmanın amacı, adından da anlaşılacağı gibi “halkın anadili eğitimi ve anadilde eğitime yönelik tutum ve görüşlerinin” tespit etmek. Sorunu pedagojik çerçevede ele almış olması raporu, anadili tartışmasında yararlanılacak önemli bir çalışma yapıyor.

Araştırma, DPT’nin illerin sosyo-ekonomik durumuna göre oluşturduğu 26 alt bölge dikkate alınarak 17 ve üstü yaş grubundan 781 kişi üzerinde gerçekleştirilmiş. Araştırmanın tasarlanması, anket sorularının hazırlanması ve verilerin yorumlanmasına katılan isimler: Prof. Dr. Adnan Gümüş, Dr. Handan Çağlayan, Doç. Dr. Kemal İnal, Prof. Dr. Serdar Değirmencioğlu, Prof. Dr. Fatma Gök, Prof. Dr. Büşra Ersanlı, Zeri İnanç, Ünal Özmen, Yrd. Doç. Dr. Nesrin Uçarlar, Yrd. Doç. Olgun Akbulut, Yrd. Doç. Dr. Elçin Aktoprak, Dr. Necmiye Alpay, Öğr. Gör. Şerif Derince, Doç. Dr. Hasan Hüseyin Aksoy, Cumhur Bal, Sami Tan, Kadir Yalınkılıç ve Dr. Ahmet Murat Aytaç.

63 ayfalık araştırma raporunun “BULGU VE ANALİZLER” bölümünden bazı kısımları özetledik:

1. Anadilleri: Anne-Babaların % 20,4’ü, Mevcut Nüfusun % 16,9’u Anadilini Kullanmayı Sürdürebiliyor.

“Baba, anne, kendinizin ve eşinizin anadili nedir?” sorusuna

- Baba anadili için % 80,0 Türkçe,
- Anne anadili için % 79,8,
- Kendi anadili için % 83,1 oranında “sadece Türkçe” yanıtı veriliyor.

Bu durumda Türkçe dışında bir anadili

- Baba anadili için % 20,0,
- Anne anadili için % 20,2,
- Kendi anadili için % 16,9 oranında ifade ediliyor.

Türkçe dışında ifade edilen anadilleri arasında başlıca anadilleri

- Kürtçe (% 11,3),
- Zazaca (% 3,2),
- Arapça (% 2,1) olup ayrıca
- Lazca, Çerkezce, Abazaca, Arnavutça, Romence, Gürcüce gibi anadilleri de yer alıyor (% 1,2). *Tüm bu anadilleri bu araştırmada “Balkan+Kafkas Dilleri” kategorisinde anılacaktır.*

2. **Anadillerini Öğrenme şekli ve Yeterlilik Düzeyi: Evde Öğreniyor ama Yazamıyor.**

3. **Bölgelerin Dil Dağılımları ve Dillerin Bölgelere Dağılımları**

- Akdeniz % 11,
- Doğu Anadolu % 40,
- Güneydoğu Anadolu % 49;
- İkamet bölgesine göre
- Doğu Anadolu’da % 35,
- Güneydoğu Anadolu % 42 oranında Kürtçe, Zazaca ve Arapça Anadilleri konuşuluyor.
- Türkçe dışındaki Anadili oranı Ege ve Akdeniz’de % 15-16, Marmara’da % 10 düzeyinde bulunuyor.

4. **Anadiller: Bilgi Beceri, Olanak ve Kısıtlar**

Doğum yeri açısından anadili

- Zaza ve Kürtçe olanlar daha kırsal kökenli,
- Türkçe olanlar görece daha şehir kökenli bulunuyorlar.

Ortalama hane büyüklüğü anadili

- Kürtçe olan hanelerde 5.51, Zazaca olanlarda 5.56, Arapça olanlarda 4.70 iken,
- Türkçe olanlarda 3.72 ve Kafkas+Balkan dillerindekilerde 3.25’dir.

Eğitim açısından

- Türkçe kategorisindekilerin sadece % 3-4'ü okuryazar değilken, Zazaca (% 32), Kürtçe (% 24) ve Arapça (% 19) kategorisindekiler için bu oran çok daha yüksek bulunuyor.
- Türkçe olanlarda yükseköğretim mezunu oranı % 21 iken, diğer anadillerindekilerin yükseköğretim okuma oranları % 6-13 arasında değişiyor.

Hanedekilerin istihdama katılımı açısından anadili

- Zazaca olanlarda %26, Kürtçe olanlarda % 31, Arapça ve Kafkas+Balkan dillerindekilerde % 33-34 iken,
- Türkçe olanların % 40'ı istihdama katılıyor.

İstihdama aile fertlerinin yarısı ve daha üstünün katılımı

- Kürtçe, Zazaca ve Arapça kategorisindekiler için % 16-25 arasında değişirken,
- Türkçe kategorisindekiler için bu oran % 41'e ulaşıyor.

Yaptıkları uğraşlara bakılınca

- Türkçe kategorisindekilerin % 55'i güvenceli işlerde çalışırken,
- Kürtçe, Zazaca ve Arapça kategorisindekiler için bu oran % 28-46 arasında değişiyor.

Kişi başına hane geliri açısından

- Türkçe kategorisindekilerin % 19'u 199 TL ve daha az gelirli iken,
- Kürtçe ve Zazaca grubundakilerin % 55-56'sı bu sınırdan bulunuyor.

5. Anadilini Kullanırken Sorunla Karşılaşma: % 43'ü Yaşıyor

6. Süreç Analizi

- a) Anadili: Kuşaktan Kuşağa Eriyor
- b) Balkan+Kafkas Dilleri Daha Çabuk Eriyor
- c) Farklı Anadili Grupları ile Evlilikler Sınırlı ancak Artış Eğiliminde
- d) Üç Kuşak Boyu Durum: Annesi, Eşi ve Çocuklarıyla Anadilini Konuşma Durumu
- e) Çifttillilik Yaygın

7. Etnik Özdeşim: Dil Şart Değil

Etnik olarak halkın

- % 77,5'i Türk,
- % 12,3'ü Kürt,

- % 3,2'si Zaza,
- % 2,9'u Balkan-Kafkas kökenli,
- % 2,2'si Arap,
- % 1,9'u da dilsel gönderme yapmadan doğrudan Alevi veya Müslüman olarak kendisini tanımlıyor.

a) Anadiliyle Özdeşim Kurduğu Dil Grubu Farklı Olabiliyor

b) Dini Özdeşim ("Müslümanlık") Yüksek

- "Dini" özdeşim, en az "dil" özdeşimi kadar öne çıkmış bulunuyor.
- 781 kişiden 405'ü (% 51,9'u) etnik kimliğinin önünde veya arkasında -etnik kimliği ile birlikte- "dini" özdeşimle de kendini tanımlıyor.
- Hatta bunlardan 15'i (% 1,92'si) "dilini" hiç ifade etmeksizin salt "din" veya mezhep özdeşimini ifade ediyor.
- Aynı zamanda dini özdeşimle de kendini tanımlayan bu 405 kişiden % 1,2'si "Alevi", geriye kalan % 50,7'si "Müslüman" şeklinde ifade ediyor.

ANADİLİ EĞİTİMİ:

- Nüfusun % 69'u "anadilini öğrenmeyi, konuşmayı ve başkasına öğretmeyi, kayıtsız-şartsız doğal bir hak" olarak görüyor.

Özetlemek gerekirse anket sonuçlarından çıkan bazı sonuçlar şöyle:

- Türkçe, kent dili olarak öne çıkarken Kürtçe ve Zazaca ağırlıklı olarak kırsal kesimlerde konuşuluyor.
- Anadili Kürtçe, Arapça ve Zazaca olan ailelerde hane halkı sayısı ortalama 5 kişi iken bu sayı, Türkçe konuşan ailelerde 3 kişi olarak gözüküyor.
- Türkçe konuşanlar arasında yükseköğrenim mezunu oranı yüzde 21 iken bu oran diğer dilleri konuşanlar arasında yüzde 6 ile 13 arasında kalıyor.
- İstihdama katılım, Türkçe konuşan ailelerde yüzde 40 iken diğer dillerde yüzde 30.
- Güvenceli işlerde çalışma Türkçe konuşan bireylerde yüzde 55, diğerlerinde 28-46
- Okuma yazma oranı diller dilleri konuşanlar arasında belirgin düşüş gösteriyor.

- Anadilini anlama ve konuşma yaş gençleştikçe düşüş gösteriyor.
- Anadilini evde öğrenme, anadilinde okuryazarlığı sağlamıyor.
- Balkan ve Kafkas kökenli diller diğerlerine göre daha hızlı yok oluyor.
- “Anadilinde eğitim herkese sağlanması gereken bir hak” sorusuna olumlu yanıt verenler yüzde 48, bu görüşe kesinlikle karşı çıkanlar yüzde 27.7.

Araştırma kadının statüsü, farklı anadillerine sahip birey ve topluluklar arasındaki ilişkiler, halkın Türkçe dışındaki anadillerde eğitime bakışı gibi sosyolojik analizlere ipucu olabilecek veriler de içeriyor.

NOT: *Eğitim Sen, raporu bir basın açıklamasıyla kamuoyuna duyurmuş olmasına rağmen siyasi gündemin ilgiyi başka alanlara yönlendirmesi nedeniyle yeterince analiz edilmedi. Sendika, araştırmasını kitapçık olarak basıp şubelerine dağıtacak. Metnin tamamına (<http://www.egitim-sen.org.tr>) adresinden ulaşılabilir.*

Sivan Perwer, 2011 Şubat'ının ikinci haftasında Almanya'yı ziyaret eden Bülent Arınç'dan randevu isteminde bulunmuş, Bülent Arınç da Perwer'i kaldığı otelde kabul etmiş. Görüşmeleri bir saat sürmüştü.

Almanya dönüşünde Bülent Arınç'a "Sivan Perwer'le de görüştüğünüz söyleniyor doğru mu?" diye soruldu. Arınç, gazetecinin sorusunu, görüştüğü kişiyi aşağılarken görüşmeyi alçak gönüllüğünün sonucuna bağlamamızı arzulayan bir ifadeyle doğruladı. Cibergen (dozu kaçmış şımarıklık) bir tavırla "Nerden duydunuz! A, evet; Sivan Perwer benimle görüşme talebinde bulundu; bir arkadaşıyla kaldığım otele geldi ve bir saat kadar görüştük. Yanımızda Hürriyet Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Enis Berberoğlu da vardı. Yararlı bir görüşme oldu. Sezen Aksu Hanımefendiyle düet yapmak arzusunu dile getirdi. Şivan Perwer iyi bir sanatçı; memleketinden uzak

olmanın acısını yüreğinde hissediyor. Memleketten söz ettikçe gözleri yaşardı!.."

Sivan Perwer, aynı gün, akşam haberlerinde Can Dünder'in sunduğu haber programına katıldı. Can Dünder'a "Bülent Arınç'ın insan sevgisiyle dolu bir insan olduğunu gördüm. Türkiye böyle insanlara kavuştuğu için seviniyorum." dedi. Sezen Aksu, Ajda Pekkan, Tarkan ve Sertap Erener'le düet yapmak isteğini Can Dünder'a da söyledi. Daha doğrusu arzusunu adı geçen şarkıcılara medya üzerinden ilettili.

Sivan Perwer, Türkiye'ye dönmek istese döner. Hakkında açılan dava düşmüş olduğu için onun Türkiye'ye girişini engelleyen yasal bir durum mevcut değil. "Şartlar uygun olunca gelirim" açıklaması fiili bir engelle karşı karşıya olduğu izlenimi yaratsa da öyle değil. Arınç görüşmesi ve ardından yaptığı açıklamalara Kürtlerden gelen tepkiler henüz yeni ve onun Türkiye'ye gelmesini engellemeye dönük değil. Bundan dolayı Arınç ziyareti, dönüşü önündeki fiili engeli kaldırma amaçlı olamaz. Kiminle sahneye çıkmak istiyorsa, bu teklifini onlara iletmesi gerektiğini bilecek kadar da yol görmüş biri. Demem o ki Sivan Perwer, Bülent Arınç'ı organizatör olduğu için ziyaret etmedi. Bana göre bu ziyaretin mutlaka bir aracısı olmalı. Aracı her kimse işini bilen biri ve amacına ulaşmış durumda. Amaç şu: Bak, muktadir olduğumu Sivan bile kabul

etti; sen boşuna direniyorsun. Sizin değer verdiğiniz kişi bana (temsil ettiğim siyasa-ya) değer veriyor; siz de bana karşı tutumunuzu gözden geçirin...

Sivan'ı, dinleyebilmek için öğretmeni olduğum köy okulunun lojmanından Çimen dağının tepesine çıkardım, pilli radyomu Erivan radyosunun çekim alanına sokabilmek için... Kürtçe bilmediğim halde o yıllarda, türkülerini, yağmurun kerpiç duvara yaptığını yapıyordu bana. Yani, aşk ve isyan dahil, 1979'daki bende ne varsa hepsini buluyordum onun ezgilerinde. Sonra kasetlerini edindim, arkadaşlarıma önerdim: 'Dinleyin seveceksiniz' dedim.

Ancak Sivan'ın Bülent Arınç'ta benim fark edemediğim insan sevgisini keşfetmiş olması, kahramanımla aramda, seslendirdiği türkülerden başka bağ olmadığını gösterdi. Öyle ya yıllardır gözümüzün önündeki bu adamın, beni ve benim gibi Sivanseverlerden hoşlanmadığından eminken Sivan'ın bunu fark edememesi az şey değil. Demek ki aynı yerden bakmıyoruz. Sonra düşündüm: Acaba Sivan, gözden irak olduğu için lümpenliğini fark edemediğim züppe biri mi; yoksa Bülent Arınç, onun dediği gibi varlığını nimet saymam gereken şahsiyetlerden mi?

Sorunu kendimde ararken BirGün gazetesini yazarı Şehmuz Diken'in de benimle aynı yanılgı(!) içinde olduğunu gördüm. Rahatladım... Şehmuz Diken, 13 Şubat 2011 tarihli **"Şivan ve matem!"** başlıklı yazısını şöyle bitiriyordu: "Kürtçe alfabede Türkçedeki 'i' harfi 'ı' olarak okunurdu. Yani Kürtçe 'Şivan' ismi, telaffuz edildiğinde "Şivan" olarak okunurdu. Siz bunu Kürtçesinde yazıldığı gibi Türkçe olarak okur ve 'Şivan' dersiniz, Kürtçe isimdeki 'çoban' olarak değil de bir başka

anlamda 'matem- yas' anlamıyla telaffuz etmiş olursunuz. Evet, belki de haberi Türk televizyonları için yapanlar bilmeden bir gerçeğe parmak basmışlardı. Onca yılın Şivan'ı artık hüzün kokan bir matem ve yitiş ile halkının künyesinden düşüşü ifade ediyordu. Avrupa'yı mesken tutup tükenen birçokları gibi... Yazık hem de çok yazık..."

Sivan'ın; Kürtlerin o "milli" sanatçısının, kendisine yeni meşruiyet alanları araması, kariyerini sanatı ile halkı arasında örenler içinde tek örnek değil: Çetin Altan'la Yaşar Kemal de 2008 sonunda benzer duygular yaşamama neden olmuşlardı. O günlerde de öfkemi kalemimden almıştım fakat saygı sınırlarını aştığım düşünülmesin diye yayımlamamıştım. Şöyle yazmıştım:

Ödül bazılarını öldürür

2008 Cumhurbaşkanlığı Kültür Sanat Büyük Ödülü, edebiyat dalında Yaşar Kemal'e verildi. Cumhurbaşkanı Abdullah Gül madalyayı takarken oldukça keyifliydi. Yaşar Kemal ise heyecanlıydı. Bıraksalar uçacaktı!...

Aynı yıl Çetin Altan'ın payına Yaşar Kemal'in yıllar önce sahip olduğu Kültür Bakanlığı 30. Kültür ve Sanat Büyük Ödülü düştü. Çetin Altan ödülünü Aya İrini'de düzenlenen törenle Başbakan Erdoğan'ın

elinden aldı. Bir süre izledim; o da hoş-nuttu; Başbakan elinden ödül almanın tadını çıkarmaya hazır görünüyordu. Bir zamanlar ter söktürdükleri muktedirler karşısında koca kurtların iki büklüm bir süklüm eğilip bükülmeleri, doğrusunu söylemek gerekirse gücüne gitti. Onlar adına üzüldüm. ‘Değer mi’ dedim, ‘bir madalya üç beş paraya; size bu itibarı verenleri itibarsızlara satmaya’ diye geçirdim içimden. Beddua ettim, rüyalarına Nazım girsin mahcup olsunlar diye...

Sonraki gün Taraf’ta okudum, Başbakan Tayip Erdoğan’ın “İyi ki varsın Sayın Altan. İyi ki yazıyorsun...” diyerek Çetin Altan’ın “yazarlık serüvenine” saygısını dile getirmesi oğlu Mehmet (Altan)’i çok duygulandırmış.

Çocuklar bile hoşlanmadıkları kişilerin uzattığı şekeri almazlar; içine sindirebileceği biri alıp versin diye şekere bakarlar ama sevmediğine omuz silker.

İhtiyarlar, çocuklar gibi bile davranamadılar. İnsanların yaşlandıkça çocuklaştıkları yalanmış...

Her iki ödül de Türk kültürüne katkılardan dolayı verilmiş. Çetin Altan’ın ödül raporunu okudum: “...demokrasiden taviz

vermemesi, her dönemde ve her koşulda bu tavrı kararlılıkla sürdürmesi, siyasi, sosyal ve kültürel hayatımıza yaptığı bu önemli katkıların yanı sıra, aydın deneyimini ve birikimini ailesiyle birlikte topluma özgün düşünce duyarlılığı ile aktarması göz önünde bulundurularak gazeteci ve yazar Çetin Altan’a verilmesine karar verilmiştir.” diyor rapor.

İnanabiliyor musunuz, ödül Çetin Altan’a, benim gibileri solcu yaptığı için verilmiş. Bu iki ihtiyarın kısa aralıklarla ayrı ayrı ödüllendirilmesi, edebiyat çevrelerinde heyecan yarattı. Eli kalem tutan, ağzı laf yapan herkes bizimkilerin ödülü hak ettiğini yazıp söyledi. Ben demiyorum ki hak etmediler...

Kızgınlığım, öfkem hayatları boyunca bir paragraf yazılarını bile okumamış, okumak bir yana, okuruna karşı Komünizmle Mücadele Derneklerinde örgütlenmiş kişilerin elinden madalya almanın tinsel değeri varmış gibi davranmalarındır.

Benim onlara gönlümden koparıp verdiğim ödülü anlamsızlaştırmalarınındır.

Beklentim ne yaşar Kemal’in, ne Çetin Altan’ın, ne Sivan Perwer’in ne de sıradaki diğerlerinin Mandella gibi davranmaları değil elbette. Hiç değilse yazdıkları hikâyelerin, söyledikleri türkülerin kahramanlarına öykünebilirdiler. Ya da mutlaka okuduklarını düşündüğüm Gabriel Garcia Marquez’in Yüzyıllık Yalnızlık’ının kahramanı, eski gerilla lideri Aureliano Buendia’dan etkilenmiş olmalarını beklerdim. Marquez, Yüzyıllık Yalnızlık’ta, (katıldığı gerilla grubuna lider olmuş Albay Aureliano Buendia’nın devletle silah bırakışması anlaşmasından sonra kasabasına dönüp huzuru gümüş takıcılığı

ğında bulmasını anlattığı bölümde) devlet başkanının, bir seçim öncesi Buendia'nın kullanmadığı karizmasından nasıl yararlanmak istediğini anlatır: Devlet başkanı, efsane lidere madalya takacak ve çekilen resimler gazeteler aracılığı ile tüm ülkeye duyurulacak. Halk, kahramanını ödüllendiren başkanın “insan sevgisiyle dolu bir insan” olduğunu görüp sandığa öyle gidecek. Buenda bu oyuna gelmez. Başkan, madalyayı kabul etmesi için olmadık yollar dener; “Başkente gelmek istemiyorsa bari ben götürüyüm” teklifi “Gelirse ayaklarını kırarım” yanıtını alır. Son çare “Benim elimden almak istemiyor bari danışmanıyla göndereyim” der. Buendia, bunu da aynı sertlikte reddeder.

13 Şubat 2011’de Radikal gazetesinde Fazıl Say’la yapılmış bir söyleşi okudum: Say, gazetecinin “*Peki hiç bu (günlük siya-*

si) tartışmalara girmeseniz, herkes ‘gurur kaynağımız’ filan diye size hayran olsa, sevse... Böyle bir hayat hiç aklınıza gelmiyor mu?” sorusuna şu yanıtı veriyordu “O zaman çaldığımız Beethoven da yavaşak bir şey olurdu, bestelediğimiz Hayyam’ın da canına okumuş olurduk...”

Hiç değilse Fazıl Say kadar olsalardı desem, Say’a haksızlık mı etmiş olurum...

Ayhan Ural
ayhanural@hotmail.com

...çevrimdışı gösterilmek

Onca çabanın sonucunda **öğretmen** olarak yetişmiş insanlar, *insan kaynakları politikası üretememe* gerekçesine dayalı olarak bir seçme sınavına sokularak ihtiyaç duyulan kadarı istihdam edilecekti.

Konu çok acildi.

Öncelikliydi.

Okullar açılacaktı ve öğretmen gereksinimi olan okullar, öğrenciler vardı.

Yapılacakları **yapacak olanlar**, kendilerince yapmıştı yapacağını ve atanmak için başvuruda bulunanlar arasından seçilecekleri seçmek için her zaman yaptıkları gibi bir **sınav** yapmışlardı.

Yaptıkları **iş**, doğal olarak **kendilerinin işiydi**.

Belirledikleri takvime uygun olarak gerekenleri yaptıkları düşünülüyordu.

...ve zaman gelmiş çatmıştı.

Çağrılan yere çağrılan biçimde toplanan **öğretmenlere** dağıtılan sorular, verilen sürede yanıtlanmış ve sonuçlar beklenmeye başlanmıştı.

Sonuçları bekleyenler vardı.

Sonuçları bekleyenleri **bekleyenler** vardı.

...onların ne beklediğini, niye beklediğini anlayamayanlar olsa da.

Zamanı gelmiş olmalı ki **sonuç** dediklerine ilişkin bir açıklama yapıldı.

Üzülenler, sevinenler oldu.

Sevinenlerin gidecekleri **yerlerdeki**, bu sonuca daha çok sevinmişlerdi.

...öğretmenleri olacaktı,

...yaşama tutunabilecekler,

...eğitim haklarını kullanacaklar ve

...**iyi eğitim** alabileceklerdi.

Her şey normalmiş gibi algılanıyor ve öyle sunuluyordu.

...ve sınavlarını iptal ettiler.

...bedeli kim ödeyecekti?

...soru ortada kaldı.

...her şey gibi.

SGD

-Sınava Giriş Duyguları-

Hiçbir belirti yokken dürüstlüğüme sorgulamaya kalkanların, dürüstlüğü tartışılmalı.

Yasal düzenlemelere aykırı davranış gösterebileceğim zannıyla hakaret edenlere karşı varsa yasal düzenlemelere, yoksa toplum vicdanına sığınırım.

Potansiyel suçluluğuma karar verenlerin, sözde yetkilerinin kaynağı açıklanmalıdır.

Olumsuzlukların kaynağına inmeyi akıl edemeyenlere,

Olumsuzlukları üretenleri, olumlu davranışa sahip düzeye taşıyamayanlara,

Olumsuzluğu önlemeye dönük, insanı, onun davranışlarını ve davranışlarının kaynağını anlayamayanlara,

Konuya ilişkin olumsuzlukları, sınava aldıkları insanlara su, kalem, silgi ve benzeri araçlar dağıtarak çözeceklerini inananlara,

Daha sonraki olası sorunları, ayakkabı, pantolon, kazak, atlet, don, ceket, etek, kaban ve benzeri kıyafetleri de kendilerinin vererek çözeceğine inananlara,

Olayın içindeki insanı -bireyi- göremeyenlere,

Bilimin, eğitimin gücüne inanmayanlara,
Bilimin, eğitimin gücünü öğrenebilecekleri,
öğrenme ortamları sunabilmeliyiz.

Bunu yapabilmeliyiz ki yaşantıları yoluyla,
dürüstlüğü salt kendilerine ait olduğu
zanlarını değiştirebilsinler.

Güven duygusunu, insan yaşamının önemli
bir bileşeni olduğunu anlayabilsinler.

Güven duygusunun, karşılıklılık ilkesine
dayalı gelişebileceğini öğrenebilsinler.

Güven duygusunun yaşam kalitesine
etkisini görebilsinler.

Güven duygusunun, özgürlük ve özgünlüğü
desteklediğini anlayabilsinler.

Güven duygusunun, bireyi toplumsallaştıran
bir işlevi olduğunu görebilsinler.

Güven duygusunun, erdemli olmayı
sağladığını anlayabilsinler.

...

...duygusuyla sınavlardayız.

SAS

-Sınava Alınanların Soruları-

Güven duyulmayanların, güvenmeleri
sağlanabilir mi?

Potansiyel hırsızlık tanısının gerekçesi
nedir?

Uygulamanın psikolojik şiddet içerdiği
biliniyor mu?

Psikolojik şiddet uygulayıcılarına herhangi

bir yaptırım uygulanmayacak mı?

Sorun; peçete, su, kalem, silgi, şeker
verilerek çözülmüş müdür?

Peçeteci, sucu, kalemci, silgici, şekercinin
mutluluğu yeterli midir?

Sonraki sınavlara gireceklere, sınav giriş
elbisesi verilecek midir?

Sınava gireceklere, sınava giriş duyguları
verilecek midir?

Çocuklarınızı, sınavını yaptığınız
öğretmenlerin sınıflarına gönderecek misiniz?

Adalet isteminizi, sınavını yaptığınız hakim
ve savcılardan istemeyecek misiniz?

Savunmanızı, sınava aldığınız avukatlara
yaptırmayacak mısınız?

Güvenliğinizi, sınavını yaptığınız güvenlik
güçlerine emanet etmeyecek misiniz?

Kamu hizmeti isteminizi, sınavını
yaptığınız kamu personelinden beklemeyecek
misiniz?

Geleceğinizi, sınavını yaptığınız
çocuklarınıza emanet etmeyecek misiniz?

Psikolojik şiddete son verecek misiniz?

Erdemliliğimizi ve etik anlayışımızı
görebilecek misiniz?

Var olanları yok gösterme işine son verecek
misiniz?

...**çevrimdışı** durumumuzu açıklayabilecek
misiniz?

...**çevrimdışı** kalmak, **çevrimdışı**
gösterilmek ne demek?

Son günlerde ivme kazanan üniversite öğrencilerinin eylemi neye delalet ediyor?

Daha çok protestoya yönelik eylemleri analiz ettiğimizde öğrencilerin, üniversitelerin neoliberal politikalarla yönetilmesine itiraz ettiklerini görüyoruz: Yeni statükocuların egemenliklerini pekiştirme çabası içinde olmasına, kurulduğundan beri üniversiteleri zapturapt altına alan YÖK sistemine, üniversiteleri birer ticari kuruluş olarak gören anlayış da bu politikaların siyasal organları olarak tepkilerden nasibini alıyor. Kuşkusuz, metafizik düşüncenin bilime tercih edilmesi de öğrencilerde rahatsızlık nedenlerinden biri.

Üniversite öğrencilerinin sesini duyurmaya çalıştığı konulara duyarlık göstermek her yurttaşın temel sorumluluğudur. Çünkü böyle giderse gençliğimizin tamamen sisteme yabancılaşmaması içten bile değil.

Yabancılaşma, literatürde soğuma ve yalıtılmışlık olarak ele alınmaktadır.

Öğrencilerin eylemlerine neden olan uygulamalar gençleri sistem dışına atan, giderek daha çok yabancılaşmasına neden olan politikalar içeriyor. Sloganlardan bunun işaretini almak mümkün.

Gençlerin yabancılaşmasına yol açabilecek nedenler olarak şunlar söylenebilir:

1. Üniversite öğrencileri özgürlük talep ettiklerinde iktidarlar tarafından bu istemin bastırılmak istenmesi,

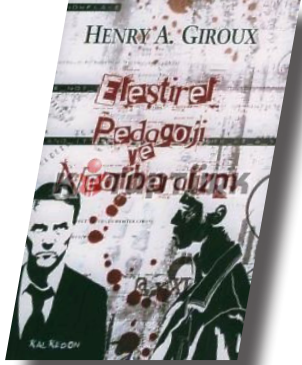
2. Üniversite öğrenciliği öncesindeki beklentilerle üniversite süreci ve sonrası yaşanan gerçeklerin beklentileri karşılayamaması (Gençliğin en önemli beklentisi kendini var edecek, varlığını sürdürmesini sağlayacak ortama kavuşmaktır. Ancak öğrenci, bu beklentinin karşılanacağına dair güvence göremiyor. Bu da gençlerin en doğal hakkı olan gelişim haklarını engellemesine yol açabilmektedir.

3. Üniversite öğrencileri, öğrendikleri bilgilere giderek yabancılaşabilmektedir. Bunun başlıca nedeni, bilginin ne öğrenimi süresince ne de öğrenim sonrasında yaşamla bağlantısının kurulamamasıdır.

4. Gençler, toplum çıkarını gözetmeyen neo liberal ekonomik politikaların temsilde adaleti gözetmediğini ve kariyerin yarışla elde edildiğini görüyor ve kendisini dışlayan sisteme yabancılaşıyor.

5-Üniversite öğrencileri standart bireyler olarak yetiştirilmek istemiyorlar. Düşüncelerini, fikirlerini, duygularını özgürce yansıtmaya olanağı bulamadıklarından şikayetçiler. Öğretim kadrosunun fikri, duygu ve düşünceleri ne ise öğrencinin de aynı duygulara, düşüncelere sahip olması beklenmektedir.

Sonuç olarak, ülkemiz üniversite gençliğinin kendi var oluşlarını gerçekleştirme hem kendileri için hem de toplumumuz açısından önem taşımaktadır. Kuşkusuz böyle bir sürecin başarısı da büyük ölçüde gençliğimizin yabancılaşma eğilimlerinin dikkate alınması ve buna göre de yeni bakış açılarının oluşturulması gerekiyor. Kısacası sorunların çözümü, yabancılaşmaya yol açan nedenlerin içinde aranmalıdır.

“Eleştirel Pedagoji ve Neoliberalizm”, Henry A. Giroux’un¹, çok sayıdaki çalışmalarından Türkçe’ye çevrilmiş ilk kitabı. İkinci kitap ise “Eleştirel Pedagoji’nin Vaadi” adını taşıyor. Bu iki kitabın dışında Türkçe’de, Freire ve Macedo’nun “Okuryazarlık: Sözcükleri ve Dünyayı Okumak” adlı kitabında yer alan makalesi (ki bu makale Giroux’un Türkçeye çevrilmiş bilemediğim kadarıyla ilk metnidir) ve Eleştirel Pedagoji Söyleşileri’nde kendisiyle yapılmış olan iki söyleşi metni bulunmaktadır.

Sınırlı sayıdaki bu metinler; Giroux’un, eğitim ve kültür politikaları alanındaki kapsamlı çalışmalarının Türkiye’ye henüz tam olarak taşınmadığını göstermekte. Çevrilen metinlerin Giroux’un eğitim ve kültür politikaları üzerine temel çalışmaları olmadığını da bu saptamamıza eklememiz gerekiyor.

Giroux, eleştirel pedagoji içinde kendine özgü çizgiye sahiptir ve kendi okulunu oluşturduğunu söylemek abartı olmayacaktır. Özellikle postmodernizme verdiği önem, değer, kendisini ayrı konumlandırmada etkili olmuştur. Onun kendi eleştirel pedagojisini “sınır eğitilim” olarak tanımlaması, bu yönüyle dikkat çekicidir. Giroux’un pedagojisi daha çok radikal pedagoji olarak adlandırılmaktadır.

“Eleştirel Pedagoji ve Neoliberalizm”² Giroux’un farklı zamanlarda yazdığı ve

konferanslarına temel aldığı metinlerden oluşuyor. Bu metinler, ilk defa Türkçe olarak kitap haline getirilmiştir. Dolayısıyla elimizdeki kitabın ilk basımı (tıpkı Eleştirel Pedagojinin Vaadi gibi) Türkiye’de ve Türkçe olarak yapılmıştır.

Bu metinler temaları arasındaki yakınlığa göre üç bölümde okuyucuya sunulmakta.

Birinci bölüm, “Karanlık Çağda Kültürel Çalışmalar” başlığını taşıyor ve ağırlıklı olarak neoliberal politikaların eleştirisini ve karışı çıkış yolları üzerine tartışmayı içeriyor. Bu bölümün ilk makalesi “Halk Pedagojisi ve Neoliberalizmi Aşmak” ikinci makale ise “Tembellik: Sınırdaki Gençlik ve Postmodern Eğitim” başlığını taşıyor. Diğer üç makale ise yüksek öğretim, şirketleşme, kamusal eğitim üzerine.

İkinci bölüm, Giroux’un asıl çalışma alanı olan “kültürel çalışmalar”ından makaleleri içeriyor. Bu bölümün temel başlığı, gençlik, sinema, medya alanlarını kapsıyor.

Üçüncü bölümün başlığı ise “Gençlik ve Eleştirel Pedagoji”. Bu bölümde, üç makale yer alıyor. Birinci makalenin başlığı, “Paulo Freire ve Post Kolonyalizm Yaklaşımları”, ikinci makaleninki ise “Sıfır Hoşgörü: Gençlik ve Yerel Militarizasyon Politikaları”, üçüncü ve son makalenin başlığı ise Neoliberalizm ve Demokrasinin Ölümü” başlığını taşıyor.

Notlarımızda daha çok; Giroux’un Neoliberalizme ve eleştirel pedagojiye yönelik değerlendirmeleri üzerinde duracağız. Farklı zamanlarda yazılmış ve okuyucuya sunulmuş bu metinlerde onun neoliberalizm ve eleştirel pedagojiyle ilgili temel yaklaşımını, görünür hale getirmeye çalışacağız. Kitapta yer alan ondört makaleyi, neoliberalizm, gençlik, medya ve eleştirel pedagoji anahtar kavramlar üzerinden okumaya çalıştık.

1- Neoliberalizm ve Pedagoji³

Giroux, solu, sağın karşısında teorik ve politik bir kısırlık içinde görüyor. Bu durumun ortaya çıkışında solun “politikayı ekonomik güçler, menfaatler ve ölçülere indirgeyen ekonomizmin” etkisi altında kalmış olmasını neden olarak görmektedir. Özellikle akademik solu, “teori dünyası” içinde yaşamakla ve halkın güncel sorunlarının dışında (özellikle sosyal bilimler alanında) “gizemli” araştırmalara yönelmekte diye itham etmektedir. Doğal olarak dünya ekseninde muhalif politikalar üretmek ve yönlendirmekte başarısız bulunmaktadır. Bu sol için “mücadele örgütlenme çabası”, “nostalji”den başka bir anlam taşımamaktadır. Eleştirel eğitimin yaygınlaştırılması ise özlemleri bir tutku olarak değerlendirilmektedir. Sonuç olarak bu tablo aslında neoliberalizmin “yaygın biçimde kabullenilmesinin” ürünüdür. (S.10)

Giroux’a göre, 80’lerin, 90’ların karmaşık teorileri, yeni dönemin sorunlarına çözüm olamamıştır. Yeni döneme adını veren, damgasını vuran, neoliberalizmdir.

Neoliberalizmle birlikte eğitim, gücü elinde tutanlar açısından daha “işlevsel hale” getirilmiştir. Sivil toplum, “piyasa ekseni” tanımlanmıştır ve toplumsalla bağlı yok edilmiştir. Üniversiteler, “kurumsal öğrenim ve eğitim” yeri olmaktan çıkarılmış, birer “eğitim ve öğretim karakolu”na dönüştürülmüştür.

Neoliberalizmin yaratmış olduğu bu tablo karşısında Giroux’a göre sol, eğitimi, “bir diyalektik mücadele, ikna ve eleştirel düşünme alanı”, “çürümüş kapitalist sistemin politik mantığını açığa çıkaran bir kirli çamaşırları sergileme ve sırları ifşa etme aracına” indirgemıştır.

Bu yaklaşım, sorunun tespitini sağlasada çözüm üretmede, yada çözüm için nelerin yapılması gerektiğine dair bir şey söylemez. Giroux, bu gerçeği “sorunu tespit etmek

bize bir şey kazandırmaz” biçiminde ifade etmektedir.

Neoliberalizmin etkinlik kazanmasıyla birlikte eğitimde “eleştirel beyinler yaratma” ve “eğitimin niteliğini” artırma mücadelesi hız kesmiştir. (s.13) Gerekçe ise genel olarak “verimlilik, işgücünü azaltma, karlılık ve işlevselci mükemmeliyetçilik” kavramları etrafında dile getirilmiştir. Giroux, bu noktada Cornell West gibi demokrasiyi alaşağı eden bu güçler karşısında “umut sağlayacak bir bakış açısına” ve “bu bakış açısını edinmemizi sağlayacak kaynaklara”, “belirgin hedeflere” sahip olmamız gerektiğini söylemektedir. Bunun için bir karşı pedagojiye, eleştirel bir dil ve olasılıklar sunan eleştirel pedagojiye ihtiyaç vardır.

Elbette böylesi bir pedagoji için neoliberal politikaları yakından tanımamız, özelliklerini bilmemiz gerekiyor. Giroux’un neoliberal politikalar üzerine yaptığı değerlendirme ve gözlemler maddeler halinde şöyle sıralanabilir:

1. Neoliberalizm, politikayı ve toplumun doğasını yeniden tanımlar. Artık ekonomik ve politik alana demokratik idealizm hâkim değildir. Hayatın her alanına müdahale eder ve ideolojiktir.
2. Kendini yeniden üretme özelliğine sahiptir.
3. Derin eşitsizlikler yaratır ve insan soyunu tehdit eder.
4. Kutsanmış bir piyasa anlayışı ile demokrasi, toplum çıkarı ve sosyal devlet kavramlarına saldırır. Her şey satılabilir.
5. Ekonomi önceliklidir, politik demokrasi ikincildir.
6. Ticareti kısıtlayıcı unsurların tümünün ortadan kaldırılması istenir.
7. İhtiyaç ve şirket birlikteliği sağlanmıştır. Bir ihtiyaç var ise onu karşılayacağını iddia eden bir şirket vardır. Dünya, şirketlerin dünyasına dönüştürülmüştür. (s.14-18)

Yukarıda sıralanan özelliklere sahip neoliberalizm, bugün yaşamakta olduğumuz sorunların temel nedenidir.

Bu sorunların başında neoliberalizmle birlikte devletin yatırım yapan, kamu yararına çalışan bir kurum olmaktan çıkarak, yurttaşlarını cezalandıran bir kuruma, bir güvenlik örgütüne dönüşmesi gelir. Bir diğeri ise eğitimin gericileşmesidir. Özgürlük ve adalet mücadelesinin geriletilmesi de bu politikaların sonuçlarındandır.(s.18)

Neoliberalizmin bu sonuçları, Giroux’a göre eğitim ile demokrasi arasındaki bağı koparmaktadır. Egemen kültür bir yandan okullar aracılığıyla kendini güçlendirirken toplumsal gelişmeye bağlı olarak gelişen yeni pedagojik alanlar, “spor, elektronik medya, TV, reklamlar” gibi araçlarla gerici bir “halk pedagojisi” yaratmıştır. Ticari anlayışa hizmet eden bu halk pedagojisinin karşısında Giroux, Raymond Williams’ın önerdiği “sürekli eğitim”(s.23) kavramıyla çıkılmasını istemektedir.

Ayrıca kültür çalışmalarının bu karşı çıkışta etkili olabileceğini savunmaktadır. Giroux’a göre **kültür, “küresel bir halk odağının diyalog ve demokratik dönüşüm yoluyla mevcut sembolik ve maddi güç eşitsizliklerine karşı koyabileceği pedagojik ve politik bir zemindir.”(s.28)**

Giroux, neoliberalizme karşı pedagojinin politikadan soyutlanmasını reddetmek gerektiğini ileri sürmektedir. Böylece “öğrencileri sağlam diyaloglara yönlendirmek, edinilen bilgilerle ilgili eleştirel düşüncelerini sağlamak ve onların bireyler ve sosyal araçlar olarak güçlerini keşfetmeye yardımcı olmak için gereken kamusal alanların”(s.29) yaratılabilmesi mümkün olacaktır. Böyle bir pedagoji, sosyal değişimle doğrudan ilişki içindedir. (s.29) Yine böyle bir pedagoji daha iyi bir toplum için savaşmak demektir, buna inanmak demektir. Dolayısıyla da “adaletsizliğin” üzerine gitmeyi içerir.(s.29)

Neoliberalizme karşı bir pedagoji, bir müdahale pedagojisidir.(s.28) Böyle bir pedagojinin konusu, “politika ve temsil,

bilgi ve iktidar, öznel konumlar ve değerler, öğrenme ve sosyal değişim arasındaki ilişki”yi içermelidir.(s.31). Doğal olarak, “tartışmaya, direnişe ve sorgulamaya” açık bir pedagoji olmalıdır.

Görüldüğü gibi Giroux, demokratik bir toplumu yaratmayı hedefleyen, “yönlendirici ve müdahaleci bir pedagoji”den söz etmektedir.

Giroux’a göre neoliberalizme karşı koymak, şunlara karşı çıkmak anlamına gelmektedir.

- a) “Dışarıda tiranlığa, içeride baskıya dayalı iktidar biçimine”,
- b) “Kamu yaşamının militarize edilmesine,
- c) “Yüksek öğretimin şirketleştirilmesine”,
- d) “Kamu okullarına saldırılara”,
- e) “Kamu mallarının özelleştirilmesine”,
- f) “Genç, siyah ve kadınların baskı görmesine”,
- g)Kökten diniciliğe
- h)Yoksulluğa
- j) Küresel sömürüye (s.33)

Bu baskı biçimlerine karşı radikal bir demokrasi talebimiz olmalı. Demokrasi, “ortak inançlardan, pratiklerden ve daha insanca bir gelecek inşa etmeye duyulan bağlılıktan beslenir.” (s.33)

Bütün bu gelişmeler, küresel boyutta olduğundan bunlara karşı koymak da küresel olmalıdır. Bu mücadelenin merkezinde, “pedagoji ve umut”(s.34) yer almalıdır.

Neoliberalizmin Saldırı Odağındaki Yüksek Öğretim

Neoliberalizmin eğitimdeki tahribatını kuşkusuz en iyi üniversitelerde görebiliriz.

Giroux’un da belirttiği üzere pek çok yüksek üniversite “şirketlerin lisanslı vitrinlerine” dönüşmeyi benimsemiştir.(s.63) Rektörleri, bir bilim insanı olma özelliği taşımaktan çok “kaynak” peşinde koşan, “iş bitirici” tipe dönüşmüştür. Önemleri bu özelliklerinden gelir.

Neoliberalizmin etkisi altındaki yüksek öğretim kurumunda konuların akademik önemi, “piyasadaki karşılığına” göredir.

Giderek yüksek öğretim bir hak olmaktan çok ayrıcalığa dönüşmektedir. Kamu üniversitelerindeki daralma yoksul veya yeterli gelire sahip olmayanlar için yüksek öğretim dışında kalmayı beraberinde getirmektedir. Burs sistemi, bir çözüm olmaktan çok borçlanma ve satın alınma anlamına gelmektedir.

Neoliberalizmin hizmetine girmiş üniversitelerde artık akademisyenden, bilim insanından değil, “akademik girişimci”den söz edilir hale gelmiştir.(s.64)

Giroux, yüksek öğretimin bu saldırılar karşısında neler yapması gerektiği üzerinde ayrıntılı durmaktadır.

Bunun için ilk önce Giroux, Amerikan yüksek öğretiminde Jefferson, Du Bois, Dewey gibi akademisyenlerin öğrencileri “etkin yurttaşlık, sivil cesaret ve somut bir demokratik toplum yönünde eğiten” güçlü geleneğe dikkat çekmektedir. Bugünkü saldırıların aşılmasında bu geleneğe sahip çıkılmasının etkili olacağını yazmaktadır. Giroux, yüksek öğretim kuruluşlarının kendilerini, “eleştirel öğrenme” ve “sivil hayata aktif katılım alanı” olarak tanımlamasının daha doğru olacağını belirtmektedir. (s.64-65) Neoliberalizm karşısında eğitimi demokratik bir çaba olarak ele almak ve şirketler dünyasından uzak tutmak gereklidir.

Bugünkü dünyada yurttaşlık dilinin yerini neoliberalizmin yarattığı (ticarileşme, özelleştirme, liberalleşme) dili almıştır. (s.68) Kamusalığın çöktüğü yerde şirketler dünyamıza hükmetmektedir.

Giroux, bu ve benzer gelişmelerin neoliberalizmi, “tarihi sürecin en tehlikeli ideolojisi” haline getirdiğini söylemektedir.

Yüksek öğretim artık bir iş sahasıdır. Bu

yeni gelişmenin doğal sonucu olarak yüksek öğretim, “üstlendiği değerler açısından değil, sunduğu hizmetler açısından” önemli görülmektedir.(s.75) Öğrenci artık yüksek öğretimin kapısını gelecekte iş piyasasındaki statüsünü belirlemek için çalmaktadır. Giroux, bu olguyu tanımlamak için kolej ve üniversitelerin “şirket rıhtımı”na(s.77) dönüştüğünü ileri sürmektedir.

Neoliberal dönemde yüksek öğretim kurumlarının yönetimine dayanak olan kavramların nerede ise tümü, şirket kültürü içinden çıkarılmakta. Örneğin bunlardan biri “verimlilik esasına dayanan yönetim” kavramıdır. Süreci değil sonucu esas alan bu yaklaşım, “eleştirel yaklaşımı” tümüyle reddetmektedir. Söz konusu yaklaşıma göre belirleyici olan belirlenmiş hedeflerin sonuçlandırılmasıdır. Bunun nasıl olduğu veya süreçte insanın ne yaşadığının bir önemi yoktur. Çünkü bunlar birer bahaneden öte bir anlam taşımaz. Daima ileriye, elde edilene bakmak gerekir.

Yüksek öğretimin iş sahası olarak ele alınmasının birçok sonucu vardır. Bunların başında kanun yapıcıların yüksek öğretimle ilgili düzenlemelerinde iş dünyasını, onların talebini dikkate almasıdır. Yasa yapıcılar, yerine getirdikleri bu görevle, halkın değil doğrudan iş dünyasının görevlilerine dönüşmüşlerdir. (81)

“Şirket kaygıları”nın yön verdiği bir yüksek öğretim, “demokrasiyi genişletmek”, “aydınlatmacı öğrenimi temel almak”, “etik”, “eşitlik” “adalet” kavramlarının tümüyle dışında kalır. Dolayısıyla, yeni yüksek öğretimde “eleştirel teori, edebiyat, feminizm, çevrecilik, felsefe, sosyoloji” (s.89) gibi aydınlatmacı öğrenimin içinde büyük yer tutan konular, birer süsten ibarettir.

Birleşik Devletlerde, neoliberal politikalar eğitim alanının endüstriyel bir iş alanına çevirmiş bulunuyor. Eğitim çoktan sosyal bir yatırım olmaktan, bireysel yatırıma dönüştürülmüştür.(s.101)

Neoliberalizme Karşı Demokrasi Mücadelesi

Giroux, neoliberalizme karşı küresel mücadeleye daha fazla önem vermektedir. Ancak yerel düzeyde direnmeyi, diyalogu önemsizleştirmemektedir. Mücadele ister küresel düzeyde isterse yerel düzeyde verilsin, neoliberalizme karşı mücadele ona göre yeni bir demokrasi mücadelesi olmalıdır. Çünkü neoliberalizm, demokrasiyi bir yük olarak görmektedir. Neoliberalizmin dünyasında ayakta kalan yurttaş değil “kurnaz” olandır. (S.335) Giroux, neoliberalizmin düzenini “proto-faşizm” kavramıyla ifade etmektedir.

Neoliberalizm hayatın her alanına müdahale eden ideolojik bir içeriğe sahiptir. Dolayısıyla ona karşı mücadele edecek olanların önünde “neoliberalizmin mitlerine, ortak aklına, çarpıtılmış özgürlük anlayışına, depolitize ve tarihten arındırılmış evrensellik anlayışına” karşı entellektüel ve ideolojik düzeyde mücadele etmek önemli görevlerin başında gelmektedir. Neoliberalizmin gücünü tümüyle ekonomiden aldığını düşünmek büyük yanılgı olacaktır.

2- Gençlik ve Kültür

Kitabın ikinci bölümünün ana teması, çocuklar ve gençler üzerinde medya üzerinden kurulan kültürel hâkimiyettir. Bölümün ilk makalesi olan “Gençliği Canlandırmak: Çocuk Kültüründe Disney Hâkimiyeti”nde yer alan saptama ve değerlendirmeler bir sonraki makalede farklı bir örnek üzerinde ele alınmaktadır. Bölümün üçüncü makalesinde ağırlıklı konu gençlik ve ırkçılık iken son makalede medyada şiddet ve erkek egemenliği sorgulanmakta, eleştirel analize tabi tutulmakta.

Çocuk ve Disney

Giroux, çocuğu biçimlendirmede (sosyalleştirmede diyebiliriz) hayli etkili olan “video oyunları, TV, sinema, alışveriş merkezleri ve parklar”ın gerektiği kadar

incelenmediğini ileri sürer. (s.108) Özellikle onların bireysel ve kollektif kimliklerinin oluşumunda pedagojik olarak ne kadar etkili oldukları genellikle göz ardı edilmiştir. Elbette bunun böyle olması alanın gericiilere, şirketlere kalmasına yol açmıştır.

Çocuklar için Disney tarafından yapılan animasyonlar eğlence amaçlı yapılmış, çocuğun hayal dünyasını geliştiren masum birer yapıt olarak görülebilir mi?

Giroux, çocuk kültürünü araştırmaya başlamadan bunun böyle olduğunu düşündüğünü söylemektedir. İncelemeye başladığında ise “eğlence sınırlarının” aşıldığını, bu yapıtların birer “öğretim makineleri” işlevi üstlendiklerini gördüğünü yazmaktadır.(s.109) Dahası bu animasyonlar, geleneksel biçimlendirme araçları olan aile, okul ve kiliseler kadar, “rol, değer ve ideal” aktarımında etkilidirler. Giroux’un post modern olarak değerlendirdiği bu yeni öğrenme otoritesi, kültürel öğrenmenin diğer klasik biçimleri olan aile, okul, kilise ve kitabın gücünü kırarak noktaya gelmiştir. Görüntüyle yaratılan haz “insani talepleri” basit tüketime indirgemektedir. Artık çizgi film kahramanları sadece film kahramanı değildir. Birer pazarlama araçlarıdır. Aslında tanık olduğumuz şey Hollywood tarafından yeni çocukluğun inşa edilmesidir.

Giroux, bu makalesinde Disney tarafından hazırlanmış olan çocuk filmlerini önce sinemada daha sonra ise videoda tek tek inceler. Bu araştırmasının sonucunda Disney’in “parçalı hegemonyalar” içeren yeni muhafazakâr bir dünya yarattığı sonucuna varır ve bizim bu muhafazakâr mesajları görebilmemiz için bir dizi öneride bulunur. Eğitimciler ve veliler, Disneylandi tanımak durumundadırlar.(s.129)

Kültürel Çalışmalar

Giroux, kültürel çalışmalar uzmanı olarak eğitimciler ile kültür çalışmaları arasındaki olumsuz ilişkiyi gözler önüne serer.

Giroux, öncelikle eğitim teorisyenlerinin kültürel çalışmalara uzak durması kadar eleştirel eğitimcilerin de bu çalışmalara uzak durduğu düşüncesindedir. Ona göre, kültürel çalışmalara direnişin nedeni, “ öğrencilerin nasıl düşüneceğini, hareket edeceğini ve yaşayacağını düzenlemeye çalışan rekabetçi iktidar ilişkilerine gömülmüş olan okullaşmayı kültür ve politikanın bir aracı olarak görmenin önemini tekrar ileri sürmesi” olabilir. (s.147)

Kültürel çalışmalar, geleneksel öğrenme-öğretme yöntemlerine karşı eleştirel bir dil geliştirdiğinden hedef haline gelmiştir. Öğretmenin teknik bir tarafsızlığa dayandığı iddiasını kültürel çalışmalar boşa çıkarmıştır. Kültürel çalışmalar, bilginin, metnin ve kültürel ürünlerin nasıl üretildiği, dolaşıma sokulduğu üzerinde durur.(s.148) Eleştirel pedagoji, kültürel çalışmaların temel yaklaşımıdır. (s.149) Oysa kültürel çalışmalar alanında pedagoji, eksik bırakılmıştır. Tamamlayıcı ilke olarak kabul edilmelidir.

Gençlik

Pedagoji ile kültür çalışmalarının ilişkisinin nasıl olması gerektiği noktasında gençlik konusu hayli verimli sonuçlar verebilir. Özellikle de gençler arasında gözlenen şiddet. (s.155) Egemen medya gençliğin sorunlarına dair bilgiler vermesine rağmen, bu sorunları doğuran nedenler üzerinde durmamaktadır. Gençlerin umutsuz, şiddete yatkın olmaları egemen medyanın ortaya koyduğu bir gerçek olmasına karşın, o gerçeğin nasıl oluştuğu sorusu havada kalmaktadır.

Giroux, gençliğin popüler kültürün etkisinde kaldığı iddiaları karşısında popüler kültürün tümünden reddedilmesinin yanlış olduğu düşüncesindedir. Ancak, popüler kültürün de “metalaştırma, ırkçılık, cinsiyetçilik” içerebileceğine dikkat çekmektedir. Popüler kültürü önemli kılan ona göre, “iyi olanın” yalnızca iktidar merkezlerinde yada aygıtlarında üretilemeyeceğini göstermiş olmasıdır.(s.161)

Giroux, Amerikan gençliğini beyaz ve siyah gençlik kategorileri içinde ele almaktadır.

Beyaz gençlik için kültürel düzeyde belirleyici kavram “umutsuzluk”tur. Giroux, gençliğin bu halini çeşitli filmler üzerinden değerlendirmektedir.(161-167) Onlar için artık olgunlaşmak, geleceği şekillendirme iddiasından vazgeçmek ve gelecekte hiçbir şey beklememek anlamına gelmektedir.

Siyah gençlik için ise belirleyici kavramlaştırma “şiddet”tir.(167-176) İkinci bölümde yer alan “İrkçılık ve Gerçeküstü Şiddetin Estetiği: Ucuz Roman ve Diğer Tragedyalar Sinema ve Şiddet Kültürü” başlıklı makale, tümüyle bu bağlam üzerinden okunabilir.

“Kişisel Tatminler ve Kamusal Karmaşalar” adlı makale ise bildik bir filmde yola çıkıyor: “Dövüş Kulübü”. (s.219-253)

Neoliberalizmle birlikte artık sorunların, kişisel kaygıların, kamusal düzeyde ele alınıp çözülebileceği veya örgütlü mücadele yoluyla bir çözüm bulunacağı, bireylerin zihninden tamamen silinmiştir. Davit Fincher’in “Dövüş Kulübü” adıyla ülkemizde de uzun süre gösterimde kalan filmi, neoliberalizmin ideolojik dünyasına yönelik eleştirileri ile dikkat çekmişti. Giroux bu filmi eleştirel yaklaşımla yeniden ele almakta ve filmin “yüzeysel bir sosyal eleştiri süsü verilmiş, erillik açmazı gibi eskimiş anlatıları kullanan” yeni bir alt kültür filmi olduğu düşüncesindedir. (s.226)

Neoliberal dünyada gençliğin yaşamış olduğu sorunları, kamu politikalarını sorgulayarak bir sonuca götürebiliriz. Eleştirel pedagoji ile kültürel çalışmaların iç içeliği bu konuda bize önemli açılımlar getirebilir. Popüler kültürün gençliği sunma biçimi giderek, cinsellik ve bedenin teşhirine indirgenmiştir. Reklamlardan,

Hollywood yapımlarına kadar bu eğilim güçlü biçimde varlığını sürdürmektedir. Giroux bu tezini çok sayıda reklam ve film örneği üzerinden temellendirmektedir.

Neoliberal dünya, gençliği, politik dünyanın dışına atmıştır.(s.256) Elbette sadece bununla da kalmamıştır. Gençliği metalaştırmış ve özelleştirmiştir.(s.308)

3. Sonuç

Girişte belirttiğim üzere Giroux'un elimizdeki kitabı, yazarın kendisi tarafından değil onun onayıyla çevirmen ve yayına hazırlayanlar tarafından düzenlenmiştir. Bu düzenlemenin önemli hatalar içerdiğini söyleyebiliriz. Özellikle bölüm başlıklarının ve bu başlıkların altına konulan makalelerde keyfilik olduğunu ileri sürebiliriz. Öyleki **“Paulo Freire ve Post Kolonyalizm Yaklaşımları”** başlıklı makale, üç bölümün dışında kalmaktadır.

Editöryel acemiliklere rağmen kitapta yer alan makaleler, neoliberalizm ve eğitim, daha geniş anlamda neoliberal kültür ve yansımaları üzerine kışkırtıcı ve esinleyicidir.

Eğitimi teknik müfredatlara, standartlara indirgeyerek, toplumsalın dışına çıkarma girişiminde bulunanlara karşı eleştirel yaklaşımlara sahip olanların Giroux'un yazdıklarından öğreneceği çok şey vardır.

Kalkedon yayınları, eleştirel pedagojinin Türkiye'de tanınmasına bu yayınlara hiç kuşku yok ki önemli bir katkı yapmıştır.

(Endnotes)

1.Giroux, 18 Eylül 1943'te doğdu. Appalachian State Üniversitesi'nden yüksek lisans derecesi aldı. Bir süre Barrington'da lise öğretmenliği yaptı. 1977 yılında Carnegie-Mellon'da doktora tezini verdi. 1977-1983 arası Boston Üniversitesi'nde eğitim profesörü olarak çalıştı. Sonraki yıllarda, Oxford Ohio ve

Miami Üniversitesi'nde çalıştı, aynı zamanda Ohio Eğitim ve Kültür Araştırmaları Merkezi Direktörü olarak görev yaptı. 1992- 2004 arası Penn State Üniversitesi'nde, 2004 ve sonrasında McMaster Üniversitesi'nde çalışmalarına devam etti. Halen Kanada'da yaşıyor.

Giroux'un çalışma konuları, eğitim ve kültür başlıkları içinde toplansada hayli çeşitlidir. Radikal bir eğitimci olarak Giroux, eğitim reformu, gizli müfredat, kültürel farklılıklar, ırkçılık, gençlik, feminizm, postmodernizm, medya, halk eğitim ve yüksek öğretim politikaları gibi disiplinler arası ele alınabilecek çok sayıda konu üzerinde çalışmalarda bulundu, bulunuyor. Bu konularda, kırkın üzerinde kitap, 320 makale, 179 kitap bölümü, dokuz düzenlenmiş kitap, dört monografi yazdı. Yedi dergi özel sayısı hazırladı.

Bu rakamlar kuşkusuz onu eleştirel pedagojinin en üretken yazarlarından biri yapmıştır. Bütün bu çalışmalarda ana tema göz ardı edilenler, farklı olanlar ve ezilenlerdir. Onların sosyal adalet, özgürlük ve eşitlik arayışlarıdır. (<http://www.henryagiroux.com>)

2. Henry A. Giroux, **“Eleştirel Pedagoji ve Neoliberalizm”** (Çev. Barış Baysal), Kalkedon Yayınları, 2007, İstanbul.

3. Bu başlık altında kitabın birinci bölümünde yer alan “Halk Pedagojisi ve Neoliberalizmi Aşmak”, “Yüksek Öğretim Bir Şirket Logosuna Sığdıramaz”, “Neoliberalizm ve Yüksek Öğretim Bir İş Sahasına Sığdıramaz”, “İş Sahası Olarak Kamusal Eğitim” ile kitabın son makalesi olan “Neoliberalizm ve Demokrasinin Ölümü” başlıklı makaleleri bir arada değerlendirilmiştir. Çünkü bu metinlerde hem konu, hemde anlatım bakımından birbiriyle fazlasıyla ilgilidir. Ayrıca kimi bölümler, saptamalar, bu metinlerde önemli ölçüde tekrar edilmektedir.

Türkiye'nin (yerel) eğitim gündemi

Mutahar Aksarı

(Ocak-Şubat)

ADANA : Bira markalı okullara savaş açıldı
Yeşilay, Efes Pilsen ve Milli Piyango adındaki okul adları ile Efes Pilsen'in Türkiye Futbol Federasyonu arasındaki sponsorluk anlaşmasının iptalini istedi. Bu isimlerin alkol ve kumarı çağrıştırdığını öne süren Yeşilay yetkilileri, Türkiye Futbol Federasyonu ile Efes Pilsen arasında sponsorluk anlaşması gereği Futsal Lig maçlarının Efes Pilsen adıyla anılmasını da istemediklerini belirttiler. Adana Yüreğir'de Efes Pilsen adında bir, Türkiye genelinde ise 12 adet de Milli Piyango adını taşıyan ilköğretim okulu bulunuyor.

GİRESUN: Köylüler öğretmenlerine ev yapıyor

Güce ilçesine bağlı Sarıyar İlköğretim Okuluna atanan öğretmenlerin barınma sorunu, köylülerin yapacağı lojmanlarla çözülecek. Muhtar Mürsel Kütük, köylerine öğretmen lojmanı yapmak için özel idareden sağladığı demir ve çimento desteğini köy halkının işçiliği ile birleştirerek öğretmenlerinin barınma sorununu çözmeyi hedefliyor. Konut sorunu, 120 öğrencinin bulunduğu köyde öğretmenlerin kalıcı olmasını engelliyor. (www.yesilgiresun.com.tr)

KİLİS: Gezici Kütüphane uygulama süresi uzatılmalı

"Türkiye Okuyor" kampanyası çerçevesinde okuma bilinci oluşturmak ve kitap okuma alışkanlığı kazandırmak amacıyla "SODES" kapsamında hazırlanan ve süresi 2010 yılı sonunda biten Gezici Kütüphane uygulamasının devam etmesi istendi. Kilis ve köylerinde Gezici Kütüphane hizmetinden yararlanan ve kütüphane sayesinde kitap temin etmekte sıkıntı çekmediğini belirten halk, öğrencilerin kitaba ulaşmalarını da kolaylaştırdığı için sürenin uzatılmasını gerektiğini belirtiyorlar. (www.kilisinsesi.com)

MUŞ: BDP'li Milletvekilden üniversite için soru önergesi

BDP (Barış ve Demokrasi Partisi) Muş Milletvekili Nuri Yaman, Muş Alparslan Üniversitesine araştırma görevlisi alımında yaşanan usulsüzlükleri soru önergesi olarak Meclise taşıdı. Yaman, soru önergesinde Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği bölümü sınavına giren adayların, ilanda yer almamasına rağmen yazılı sınavın ardından sözlü sınava tabi tutulmasını ve yazılı

sınav sonucu açıklanmadan kazanan kişinin belirlenmiş olmasının nedenini sordu. Yaman, soru önergesinde, sözlü mülakatta akademik nitelik taşımayan, ideolojik ayrımcılık yaratan, ötekileştiren, kişisel dünya görüşünü ortaya çıkartan, etnik kimlik ve mezhepsel kimliğin ifşasını zorunlu kılan sorularla gerçekleştirildiğini de belirtti. (www.30nisan.com)

SAMSUN: İl çapında liseye gitme oranı düşük

Samsun Valisi Hüseyin Aksoy, Vezirköprü ilçesini ziyareti sırasında ilçelerde liseye devam etme oranının düşük olduğunu söyledi. Aksoy yaptığı konuşmada, "İlköğretimi bitiren çocuklarımızın liseye gitme oranı yüzde 65 oranındaydı. Bu yıl il genelinde yaptığımız çalışmalar sonunda yüzde 80'lere çıkardık. Ama bazı ilçelerimizde, Vezirköprü'de buna dahil oranımız düşük. Bu, duyarlılık gösterilmesi gereken konu. Bir kurumda hizmet verebilmesi için artık çocuklarımızın en az lise mezunu olması gerekiyor" dedi. (www.samsunmanset.com.tr)

AĞRI: İÇ Üniversitesi işin kolayına kaçıyor

Doğu'daki birçok üniversite bulundukları illerin özel durumları ile ilgili araştırma ve incelemeler yapmaya çalışırken Ağrı İÇ (İbrahim Çeçen) Üniversitesi kampus içinde ağaçlandırma faaliyetleri ile ismini duyurma çabasında. Fidan dikme işlerinin sağlıklı bir çevre için yararlı olduğuna dikkat çeken vatandaşlar, ağaçlandırma faaliyetlerinin Çevre ve Orman İl Müdürlüğüne havale edilmesi ve üniversitenin Türkiye'nin sosyal ve siyasal meselelerine daha çok ilgi duyması gerektiği görüşünde. Türkiye'nin gündemindeki meselelerin İÇ Üniversitesi tarafından da konuşulması gerektiğini ifade eden vatandaşlar, "İki yıldan bu yana birçok kişi ve kuruluş demokratik açılım ya da Kürt sorununu tartışmaktadır. Bu proje aynı zamanda bir devlet politikasıdır. Fakat sanki Türkiye'de böyle bir mesele tartışılmıyormuş gibi Ağrı İÇ Üniversitesi bu konuda hiç oralı olmuyor. Oysa ki bu gibi konuların özgürce tartışılabileceği kurumların başında üniversiteler geliyor." diye konuştular. (www.dogubayazitgazetesi.com/Haber:Nezir_Celik)

DÜZCE: Öğrencilere göre hayat pahalı

Düzce Üniversitesinde okuyan öğrencilerin oluşturduğu Gençlik Platformu tarafından

düzenlenen bir ankette çıkan sonuca göre, öğrenciler Düzce’de yaşamı pahalı buluyor. Düzce Üniversitesi Gençlik Platformu’nun, üniversite öğrencileri arasında yaptığı ankette „Düzce pahalı bir şehir mi?“ sorusuna öğrencilerin yüzde 42.11’lik kısmı „evet“ yanıtı verdi. Anketin yorumunda öğrencilerin ev kiralari, ulaşım ve tüketim maddelerinin pahalı olmasından şikayetçi oldukları bilgisine yer verildi. (www.duzcemanset.com.tr)

ERZURUM: 56 bin kadın okur-yazar değil
Erzurum İl Genel Meclisi Başkanlığı Kadın Hakları ve Fırsat Eşitliği Komisyonunun hazırladığı rapora göre Erzurum’daki 384 bin 446 kadından 55 bin 569’u okumaz yazmaz durumda. Bu oran toplam kadın nüfusunun yüzde 20’lik kısmına karşılık geliyor. Rapora göre yüzde 47’lik oranla en fazla okuma yazma bilmeyen kadın oranına sahip ilçe ise Karaçoban. (www.erzurumgundem.com)

ANKARA: Eğitim Sen, öğrencilerin gelmediği günlerde öğretmenlere ders ücreti ödenmesini istedi
Eğitim Sen, öğrencilerin sınav dönemlerinde sağlık raporu alarak okula gelmemeleri ve güzel sanatlar liselerinin öğrenci sayısı az olan (piyano, çalgı vb) derslerinde öğrencilerin derse girmemeleri gibi nedenlerle, öğretmenlere ek ders ücreti ödenmemesinin yasa ve eşitlik kurallarına uymadığı gerekçesiyle uygulamanın kaldırılması için MEB’e yazılı başvuruda bulundu. Sendika, dilekçesinde, öğretmenlerin derse girmek için tüm yükümlülüklerini yerine getirdiği, derste öğrenci bulunmamasının öğretmenlerden kaynaklanan bir durum olmadığı görüşüne yer verdi. (www.egitimsen.org.tr)

KIRKLARELİ: Okulda akvaryum
Lüleburgaz 8 Kasım İlköğretim Okulu’na Okul Aile Birliğinin de katkıları ile akvaryum alındı. Okul girişine konulan akvaryum öğrenciler tarafından büyük ilgi görüyor. Öğretmen ve öğrenciler açısından yeni olan proje, çocuklara hayvan sevgisini kazandırması bakımından örnek uygulama olarak görülüyor. (www.gorunumgazetesi.com.tr)

MUŞ: Tek öğrenciyle eğitim
Muş’un Dumlusu köyünde Yetiştirici Sınıf Öğretim Programı’na (YSÖP) kayıt yaptıran 14 öğrenciden kız olan 13’ünün velisi tarafından okula gönderilmemesi nedeniyle eğitim tek öğrenciyle sürdürülüyor. Kız çocuklarının okula devam etmesi için velilerinin ikna edilmeye çalışıldığı ancak başarılı olunmadığı bildirildi. Yetiştirici sınıfı öğretmeni Muhammet İkbâl

Özcan, 400 nüfuslu köyde ilköğretim okulunda 60 öğrenci bulunmasına rağmen, kendi sınıfında sadece bir öğrenci bulunmasından yakındı.

RİZE: Okul açıldı ama öğretmeni yok
Başbakanın memleketi Güneysu ilçesinde inşaatı bitmeden açılan Nurten Topçu Otistik İyileştirme Merkezine kayıtlı 14 otistik çocuğun velisi, bitmemiş okulda eğitim yapmanın çocukların psikolojilerini olumsuz yönde etkilediğini söylediler. Öğrenci velileri, çocuklarının daha önce il merkezindeki Zehra Usta Eğitim Uygulama Okulundan eğitildiklerini ancak Güneysu’daki yeni okula “telefonla ikna” edilmeleri sonucu nakledildiklerini belirttiler. İnşaatı bitmiş olan merkezde 14 otistik çocuğa karşın bir uzman ve iki stajyer öğretmen bulunuyor. Okulun temizlik gibi hizmete yönelik işlerini ise öğrenci velileri yapıyor. (www.rizehaber.org)

SİNOP: Üniversite Öğrencilerinden Engellilere Günişığı Projesi
Sinop Sağlık Yüksekokulunda eğitim gören öğrenciler, Ulusal Ajans kanalıyla yürütülen “Günişığı” adlı proje kapsamında engellilere evde bakım hizmeti verilmeye başlandı. 4 ay sürmesi planlanan proje kapsamında 8 engelli öğrencinin evde bakım kalitesinin artırılmasının yanı sıra, günlük bakımları için gerekli olan tekerlekli sandalyeler, tansiyon aletleri, tıbbi malzemeler, oyuncaklar gibi engelli öğrencilerin günlük bakımları için gereken her türlü malzeme de proje ekibi tarafından karşılanıyor. (www.haber57.com.tr/ Haber:Zeynep Demir)

ÇORUM: Gazeteciler Cemiyeti’nin kampanyasına 2 bin kitap
Çorum Gazeteciler Cemiyetinin Çamlıgüney İlköğretim Okulu için başlattığı kitap kampanyasına destek artarak devam ediyor. “Bir Kitapla Çok Şey Değişir” sloganıyla düzenlenen kampanyaya 2 bini aşkın kitap bağışlandığı açıklandı. (www.corumkenthaber.com)

EDİRNE: Belediye’ye 3 eski defter getir, kırtasiye setini götür
Edirne Belediyesi her yıl olduğu gibi bu yılki eğitim sezonunda da faaliyetlerine devam ediyor. Her yıl eğitim sezonunda öğrencilere katkıda bulunan Belediye bu kez 3 eski defter getiren öğrencilere kırtasiye seti hediye edecek. (www.edirnehaber.org)

İZMİR: “Meslek liseli mutsuz.”
Ege Bölgesi Sanayi Odası (EBSO) tarafından

Sabancı Kültür Sarayı'nda düzenlenen Geleneksel Başarılı Sanayi Kuruluşları Ödül Töreni öncesinde konuşan TOBB Başkanı Rifat Hisarcıklıoğlu, imam hatip liseleri ile birlikte meslek liselerinin ikinci plana atıldığına işaret ederek "Meslek imam hatip liselerine bağladık işi, bundan dolayı meslek liselerini ikinci sınıf lise konumuna getirdik ve bundan dolayı bütün gelişmiş ülkelerdeki meslek lisesi eğitimi yüzde 65-70'teyken, Türkiye'de maalesef yüzde 35'lerde. Bakıyoruz, eğitim kalitesi de yok. Anket yaptık, "Mutlu musun" diye soruyorum çocuğa, yüzde 92 oranında "mutsuzum" diyor. Meslek lisesinde okuduğu için mutsuz. Niye diye soruyorum, "Önüm kapalı da ondan" diyor. İnsanı Allah yaratırken gelişmeye açık yaratmış. Sen nasıl onun önünü tıkarsın ya? Üniversiteye giremezsin. Niye giremezsin arkadaş? Neyse kapattık meslek liselerinin önünü ve kahvehanelerde binlerce üniversite ve lise mezunu mesleksiz." dedi.

MARDİN: Eğitim Sen çocuk istismarını masaya yatırdı

Kızıltepe Eğitim Sen tarafından ilçe merkezi ve köylerde çalışan tüm okul öncesi öğretmenlere yönelik çocuk istismarı ve ihmali konulu bir seminer düzenledi. Seminerin açılış konuşması Kızıltepe Eğitim Sen Örgütlenme Sekreteri Baran İlhan tarafından yapıldı. Seminer Çocuk Ve Ruh Hastalıkları Uzm. Dr. Halime Tuna Ulay ve Avukat Özlem Mungan tarafından verildi. Okul öncesi öğretmenlerin görevli izinli sayıldıkları seminer 5 saat sürdü. Seminerden sonra Okul Öncesi öğretmenleri seminerin çok verimli geçtiğini yerinde bir çalışma olduğunu belirtip Eğitim Sen'e teşekkür ettiler. Seminer Baran İlhan'ın katılımcı herkese teşekkür etmesi ve benzer çalışmalarımız devam edecek konuşmaları ile sonlandı. (www.mardinlife.com)

UŞAK: Senetçi müdüre soruşturma açıldı
Uşak Mehmet Sesli İlköğretim Okulu Müdürü Ufuk Keskin'in ana sınıfına kaydettiği öğrencilere karşılık öğrenci velilerinin her birinden 350 TL'lik ticari senet aldığı belirlendi. Senetleri öğrenci velilerine imzalatan Müdür Keskin'in peşinat olarak aldığı paraları da senetlerin üzerinde yazdığı saptandı. Öğrenci velilerinin İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve Milli Eğitim Bakanlığına başvurması sonucu okul müdürü Ufuk Keskin hakkında soruşturma açıldı. Okul müdürü, velilerden şikayetlerini geri alınmasını istemiş, velilerin ikna olmaları üzerine her senetten 50 TL indirimine gideceğini söyledi. (www.usakolay.com)

ŞANLIURFA: Türbanlı öğrenci velilerine soruşturma
Hilvan ilçesindeki iki ilköğretim okuluna

türbanla geldikleri için 1 aydır derse alınmayan kız öğrencilerin velileri hakkında soruşturma açıldı. Polis, savcılıkça başlatılan soruşturma kapsamında, kamera kayıtlarından kimliği saptanan 16 velinin ifadelerini alıyor. Türk Ceza Kanunu'nun 112'nci maddesine göre "eğitim öğretim hakkının engellenmesi" suçu kapsamında velilere 1-3 yıl hapis istemiyle dava açılabilceği belirtiliyor. Velilerin ise ifadelerinde "Üzerimize atılı suçu işleyen biz değil, çocuklarımızı kıyafetlerinden dolayı okula almayan idarecilerdir" dedikleri öğrenildi. (www.sol.org)

GAZİANTEP : Karnesinde zayıf olan öğrencilerin il dışına çıkışına engelleme

Gaziantep polisi, karnesinde zayıf not bulunan öğrencilerin başka şehirlere kaçmasını önlemek amacıyla otogarda bir dizi önlem aldı. Gaziantep Şehirlerarası Terminal görevlileri ile görüşen polis, konuya duyarlı olunmasını istedi. Polis, bilet talep eden öğrencilere bilet satılmamasını ve durumu '155 Polis İhbar' hattına bildirmelerini istedi. Şirket görevlileri ise 18 yaşından küçük kız ve erkek çocuklara bilet satmadıklarını söyledi. Ailesiyle gelen kişilere bilet verildiğini söyleyen otogar görevlileri, aksi takdirde bilet verilmediğini kaydetti.

İSTANBUL: "Yurt yoksa cemaat evinde kalın"

Öğretmen liselerine giden öğrenciler okula bağlı yurtlarda konaklama imkanı bulurken, Sarıyer Mustafa Kemal Anadolu Öğretmen Lisesi öğrencileri okulda yurt olmadığı için cemaat evlerine gönderiliyor. Çevrede çok fazla 'abi-abla' evi bulunuyor. Okul öğrencilerinin büyük bir çoğunluğu bu evlerde kalıyor. Okulun kaçak arazi üzerine inşa edildiği iddiaları yüzünden eğitim koşullarına sağlıksız devam eden öğrenciler, yaşadıkları sıkıntıları soL Portal'a anlattı. Okulun kaçak arazi üzerine yapıldığı iddiaları nedeniyle daha önce başlatılan yurt inşaatının durdurulduğunu belirten liseliler, okul bahçelerinin de otoparka çevrilmesinden şikayetçi. Öğrenciler Sarıyer Belediyesinin okul arazisine taksi durağı yaptırmasına da tepkililer. (www.sol.org)

KAYSERİ: "Altın Günü" değil "Okuma Günü"

Kayseri'deki Yurttaşlar İlköğretim Okulunda çalışan öğretmenler, velilerin kitap okumadığını tespit edince ilçede, 'Reşadiye Okuyor' kampanyası başlatıldı. Kayseri'nin Reşadiye Mahallesi'ndeki kadınlar, alışılmışın dışında altın günü yerine kitap okuma günü düzenliyor. Talas Belediyesi tarafından yaptırılan Furkan Doğan Kültür Merkezi'nde her perşembe günü bir araya gelen 35 bayan, 4 saat süreyle kitap okuyor. Evlerinde de kitap okumayı sürdüren bayanlar, bu sayede televizyon dizilerine tutsak olmaktan kurtulduklarını belirtiyor.

ELAZIĞ: Öğrenci ve Velilere kütüphane daveti
Elazığ Halk Kütüphanesi Müdürü Ahmet Pirinççi, yarı yıl tatiline giren öğrenci ve velilerinin kütüphaneyi ziyaret etmeleri çağrısında bulundu. Pirinççi, yazılı açıklamasında, 50 bin kitap bulunan kütüphanede 2010 yılı içinde 40 bin okuyucuya ödünç kitap verildiğini kaydetti. (www.gunisigazetesi.net)

ANKARA: Yardımcı Doçentler birinci dereceye inebilecek

Meclis Milli Eğitim Alt Komisyonu, meslek (İH) liselerinin polis meslek yüksekokullarına girişini sağlayan kanun teklifini görüşürken teklife eklediği bir madde ile yardımcı doçentlerin birinci dereceye kadar inebilmelerinin önünü açan girişimde bulundu. Yardımcı doçentler halen en son 3. dereceye kadar inebiliyor. Kadro derecesi bakımından öğretmenlerin gerisinde kalan yardımcı doçentler, kanunun yasallaşmasıyla önemli bir kazanım elde etmiş olacaklar.

DENİZLİ: ‘Deprem Bilim Okulu’nun 40 öğrencisi sertifikalarını aldı

Pamukkale Üniversitesi tarafından (PAÜ) kurulan ‘Deprem Bilim Okulu’nun 40 öğrencisine sertifika verildi. Proje yöneticisi Yrd. Doç. Dr. Salih Yılmaz, kendilerine ayrılan bir haftalık sürede, seminer ve arazi çalışmalarıyla deprem konusunu bilimsel anlamda incelediklerini söyledi. (www.nethaber.com)

İĞDIR: Yanmamış kömürden okul harçlığı
İğdir’da apartman ve lojmanların kalorifer kulleri arasındaki yanmamış kömür atıkları yoksul çocuklar için gelir kaynağı oldu. Kentin çeşitli yerlerindeki çöp alanlarını dolaşan çocuklar, topladıkları tam yanmamış kömürleri bakkal, manav, kahvehane gibi yerlere satarak okul harçlıklarını çıkarıyor. Kömür toplarken büyük zahmet çeken çocuklardan bazıları, bu torbaları kendi evlerine yakacak olarak götürürken, bazıları da esnafa satmaya çalışıyor.

KİLİS: Öğretmenevinde bazı gazetelere ambargo uygulanıyor

Eğitim-Sen Kilis İl Temsilcisi Mustafa Kandemir yaptığı basın açıklamasında Kilis Öğretmen Evinin belli bir partinin ve malum bir sendikanın siyasi merkezi haline getirildiğini söyledi. Kandemir açıklamasında “Hizmetten çok ticareti öne çıkaran öğretmen evi yönetimi, gazete alımında da AKP yanlısı gazeteleri tercih ediyor.” dedi. (www.vizyonhavadis.com)

ANKARA: El Ezher Üniversitesine af
Mecliste Torba Yasa Tasarısı içinde yer alan öğrenci affının kapsamı, verilen önergellerle

genişledi. Yeni düzenleme El Ezher gibi üniversitelerden yatay geçiş yapıp da Türkiye’de eğitimine devam edemeyenleri de kapsıyor. Yasa, hazırlık dâhil bütün sınıflarda intibak, ön lisans ve lisansüstü öğrenimi görürken ilişkisi kesilenlerin beş ay içinde ilişkilerinin kesildiği kuruma başvurmaları halinde 2011-2012 eğitim-öğretim yılında öğrenimlerine yeniden başlamalarını da öngörüyor. Müracaat süresi içinde askerlik zamanı gelmiş olanların askerlikleri tecil edilmiş sayılacak. Öngörülen sürede bitirememesi nedeniyle üniversiteden atılma da kaldırılıyor.

ANKARA: Eğitim Sen’den KKTC sendikalarına destek mektubu

Eğitim Sen, Kıbrıslı Türkleri “besleme” diyerek aşağılayan Başbakan Erdoğan’ı kınarken KKTC emekçilerinin neoliberal politikalara itirazını desteklediğini açıkladı. KKTC yurttaşlarına “besleme” diyerek hakaret eden anlayışa Türkiye’nin alışık olduğu belirtilen Eğitim Sen açıklamasında “Bu oyunu tanıyor ve ‘besleme’ ifadesine yansıyan çirkinliği kınıyoruz. Türkiye’de on binlerce eğitim ve bilim emekçisinin temsilcisi olan sendikamız Eğitim Sen, KKTC’li emekçilerin kazanılmış haklarına dönük saldırıları püskürtmek amacıyla yürüttükleri örgütlü mücadelenin yanındadır ve destekçisi olduğunu bir kere daha bildirir.” denildi. (www.egitimsen.org.tr)

SAMSUN:Ödüllü okula kilit vuruldu

Karadeniz Bölgesi’nde yapılan ilk yatılı bölge okulu olma özelliği taşıyan, 96 bin 800 metrekairelik arazi üzerine kurulu Vezirköprü YİBO, Milli Eğitim Bakanlığının talimatıyla kapatılıyor. 2008 yılında 1.5 milyon lira harcanarak deprem güçlendirmesi yapılan okulun kapanacak olması, veliler arasında tedirginliğe yol açtı. 2009 yılında “Samsun’un En Kaliteli Okulu” ödülünü alan Vezirköprü YİBO’nun birçok başarısı bulunuyor. Türkiye’de ilk kez bir okulda mantar üretimiyle gündeme gelen YİBO’da, mantarlardan elde edilen gelirle okuldan mezun olduktan sonra üniversite kazanan öğrencilere burs veriliyordu. (www.habergazetesi.com.tr)

AFYONKARAHİSAR: Öğretmeni hem eksik hem fazla okul

Afyonkarahisar’ın Demirçevre Köyü İlköğretim okulunda birleştirilmiş ders işleyen 1, 2 ve 3’üncü sınıftaki 19 öğrenciye bir öğretmen düşüyor. Bu durumda Bakanlığın belirlediği norm kadroya göre, mevcut öğrenci sayısı ile kıyaslandığında okulun öğretmen açığı bulunmuyor. Fakat her sınıfa bir öğretmen zorunluluğu dikkate alındığında öğretmen açığı olduğu anlaşılıyor. (www.gazete3.com)

İSTANBUL: Kenan Evren Anadolu Lisesinin adı değiştirildi

İstanbul Kadıköy'de bulunan Kenan Evren Lisesinin adı İstanbul Anadolu lisesi olarak değiştirildi. Daha önce ismi tartışma konusu olmuş ve değiştirilmesi gündeme gelmişti. Kadıköy'de bulunan Kenan Evren Anadolu Lisesi okulun sitesinden yaptığı bir açıklamayla isminin MEB İsim Belirleme Komisyonu tarafından "İstanbul Anadolu Lisesi" olarak değiştirildiğini duyurdu. Eğitim-Sen okulun isminin değiştirilmesi için dava açmış ve "Erdal Eren Lisesi" olarak adlandırılmasını talep edmişti. (www.sol.org)

İZMİR : Öğrenci fazlası olan okula kapatma cezası

Milli Eğitim Bakanlığı, bir lise hakkında "kontenjandan fazla öğrenci aldığı" gerekçesiyle kapatma kararı aldı. İzmir İl Milli Eğitim Müdürü Mehmet Rağip Üye, Alsancak'taki Özel Bilge Türk Akşam Lisesinde inceleme yürüten müfettişlerin okulun kontenjanından fazla öğrenci kabul ettiğinin belirlediğini, okula bir süre önce 15 günlük geçici kapatma cezası verildiğini belirtti. Cezanın uygulanmasının ardından da okulun fazla öğrenciyle öğretime devam ettiğinin anlaşıldığını kaydeden Üye, "Milli Eğitim Bakanlığı okul hakkında kapatma kararı aldı. Okulun kapanmasıyla öğrenciler örgün eğitim sistemine dahil edilecek.

MALATYA: Okumamak için bahaneniz yok!

Malatya'nın Darende ilçesine bağlı Ağılbaşı Beldesinde mahalle evi bünyesindeki kitaplık, birçok kütüphaneye örnek olacak hizmetler veriyor. Kitaplığın yönetimi, okuyucular arasında yapılan seçimlerle işbaşı yapıyor. İşbaşına gelen kişi kitaplığın işleyişinden bir dahaki seçimlere kadar sorumlu. Kitaplığın en dikkat çekici özelliği çocuklara kütüphane ve okuma alışkanlığını kazandırmak amacıyla oyuncak bölümünün unutulmamış olmaması. Bu uygulamanın yaklaşık 10 yıl önce başladığı belirtilirken, çocukların oyuncak ve kitap okuma ihtiyaçları bu şekilde karşılanmaya çalışılıyor. Belde kitaplığındaki bir diğer dikkat çeken köşesi ise müzik aletlerinin kullanıldığı bölümün bulunması. Gençlerin özellikle halk kültürünün vazgeçilmez müzik aleti olan bağlama öğrenmesi ve kendilerini geliştirmelerine yönelik olarak düşünülmüş bu bölüm. (www.malatyayenigun.com)

MALATYA: Okula ulaşma mücadelesi

Baş ağaç köyü ilköğretim okulunun 15 öğrencisinden 9'u Üzümlü mezrasından yaklaşık bir saatlik yürüyüşün ardından okullarına ulaşabiliyor. Her sabah erken saatlerde evlerinden çıkıp akşam da aynı yolu yürüyerek evlerine dönen çocuklardan Fatma Nur Obuz, kardeşleri ve arkadaşlarıyla birlikte okulu gidip geldiğini belirterek, "Her gün yürüyoruz. Kar yağışının fazla olduğu zamanlarda, en büyüğümüz olan Enes, önümüzden ilerleyerek yol açıyor. Biz de onu takip ediyoruz. Okula gitmeyi seviyoruz" dedi. (www.flashabermalatya.com)

MUŞ : Kız çocuklarına eğitim olanağı

Malazgirt Şoförler Odası tarafından kız çocukların okullaşmasının artırılması projesi Avrupa birliği kapsamında kabul gördü. Önümüzdeki günlerde başlayacak olan proje kapsamında Malazgirt ilçesi ve 10 köyünde köylere bağlı mera ve mezralarda yaşayan 15-25 yaş Aralığındaki 120 kıza eğitim durumları göz önünde bulundurularak eğitim verilmeye başlanacak. Proje başında okuma yazma bilmeyen kızlar proje sonunda ilköğretimin 8.sınıfına kayıt olma düzeyine gelecek. Özellikle kız çocuklarının okullaşmasının artırılması projesi hakkında bilgi veren Malazgirt Şoförler Odası başkanı Celal Şahin Tekin, "Okulu bırakan yada bıraktıran gençlerin eğitim hayatına dönmesi, tüm düzeylerde ve özellikle kız çocuklarının okullaşma oranının artması sağlamak amacıyla Proje kapsamında en az 120 kız çocuğuna eğitim verilecek." dedi. (www.gunaydinmus.com)

ALMANYA : Yazdığı kompozisyonla terörist damgası yedi

Almanya'da İslamofobi tartışmaları devam ederken, Aşağı Saksonya eyaletinde bir öğretmen, yazılı kağıdındaki ifadelerine bakarak Türk öğrencisini 'terörist olabilir' diye polise ihbar etmesi gündeme damgasını vurdu. İsimsiz gelen ihbar mektubu üzerine harekete geçen Alman polisi, Türk asıllı Yasin Çelik'i uzun süre takip etti ve ihbarın asılsız olduğunu tespit etti. Türk öğrenciyle görüşerek hakkında 'terörist olabilir' ihbarı yapıldığı bilgisini veren polis, bunu kimin yapmış olabileceğini sordu. Yasin adlı öğrenci de öğretmeninden şüphelendiğini söyledi. Öğretmenle görüşen polis, Yasin Çelik'in şüphesinde halkı olduğunu tespit etti. Bunun üzerine harekete geçen Yasin, öğretmen hakkında polise suç duyurusunda bulundu. Olayın okulda duyulması ve öğrencilerin Yasin'i terörist isimleri ile çağırması üzerine bunalıma giren 21 yaşındaki Türk genci, okuldan ayrılmaya karar verdi. Altı ay sonra savcılıktan gelen mektupta ise öğretmenin art niyeti olmadığını dolayısı ile soruşturmanın sona erdiği bildirilmişti.

Bilinmeyen Müslümanı anlatmak

Almanya Kültür Konseyi, İslam ve Müslümanlıkla ilgili geniş kapsamlı bir araştırma hazırladı. Müslüman kesimden yazarlar ve temsilcilerle yapılan işbirliği sonucu hazırlanan araştırma, son aylarda Müslümanlara karşı hızla artan önyargılara son vermeyi amaçlıyor. Önyargıyla yaklaşan, yanlış tanınan ve çok az bilgi sahibi olunan Müslüman tipinin yerine, kültürüyle ve yaşam tarzıyla gerçek Müslümanın tanınması hedefleniyor. 50 yazarın görev aldığı "İslam, kültür ve siyaset" başlıklı araştırma dosyası, Almanya'da Müslümanlarla birlikte yaşam tartışmalarını da daha somut hale getirecek. Almanya Kültür Konseyi Başkanı Olaf Zimmermann, "Dosya daha ziyade Müslümanlığın bilinmeyen yanıyla ilgili. Konu aslında son aylarda tartıştığımız ancak gerçekte gerekli bilgilere sahip olmadığımız ve bu nedenle tartışmanın derinine inemediğimiz bir konuyla ilgili" diyerek, hazırlanan araştırma dosyasının, Almanya'da İslam'ın yarattığı kültür zenginliğine dikkat çekmeyi ve toplumdaki "ötekileştirmeyi" engellemeyi hedeflediğini belirtti. (www.dw-world.de-Sabine Ripperger/Çeviren: Gezal Acer/Editör: Ahmet Günaltay)

Hessen eyaleti kamuda burkayı yasakladı

Almanya'nın Hessen eyaleti, kamu çalışanlarının burka takmasını yasakladı. Eyaletin en büyük kenti Frankfurt'ta Faslı bir

belediye çalışanının işe burkayla gideceğini açıklaması, tartışma yaratmıştı. Hessen Eyaleti İçişleri Bakanı Boris Rhein, kamu çalışanlarının ve yurttaşlarla yüz yüze gelen kamu görevlilerinin burka takamayacağını açıkladı. Hessen eyaleti, kılık kıyafet yönetmeliğinde değişiklik yaparak burkayı yasaklayan ilk Alman eyaleti oldu. Hessen'in ardından Aşağı Saksonya eyaleti de benzer bir adım atmaya hazırlanıyor. Aşağı Saksonya eyaletinin Türk kökenli Sosyal İşler Bakanı Aygül Özkan da kamu çalışanlarına burkanın yasaklanması önerisine destek verdi. Özkan, Neue Presse gazetesine yaptığı açıklamada, yurttaşların, hizmet aldıkları kamu görevlisinin yüzünü görme hakkında sahip olduklarını vurguladı. (www.dw-world.de/AFP)

Çocuklar istedikleri kadar bağırabilecek

Alman hükümeti tarafından onaylanan yeni yasa tasarısı, komşuların çocuk sesine karşı daha hoşgörülü olmasını öngörüyor. Tasarıya göre, çocuk bahçeleri, kreş ya da benzer yerlerin bulunduğu alanların çevresinde oturanlar, gürültü gerekçesiyle yasal şikayette bulunamayacak. Çocuk gürültüsü artık bir şikayet sebebi olmaktan çıkıyor. Tasarının yürürlüğe girmesi için parlamentonun da onayından geçmesi gerekiyor. Çevre Bakanı Norbert Röttgen "Çocuk sahibi olmak isteyenler, toplumun ve şehirlerin içinde de çocuk gürültüsüne saygı göstermek zorundalar" diye konuştu. Gürültü kirliliğine neden olan diğer etkenlerle çocuk gürültüsü arasında belirgin bir ayırım yapılmadığı için yasada değişikliğe gidilmesi gerektiğini belirten Alman Bakan, böylece çocuk gürültüsüne bir ayrıcalık tanındığını kaydetti. (www.dw-world.de-dpa/epd/HK/AŞ)

ŞİLİ : Şili'de ticari eğitim anlayışı

Punto Final dergisinde çıkan bir habere göre Şili'de eğitim, zayıf ve düşük niteliği insanları yoksulluk içinde yaşamaya itiyor. Ülkenin ünlü dergisindeki makalede üniversite giriş sınavının yapısının toplumdaki eşitsizliği ve eğitimdeki ayrımcılığı nasıl gözler önüne serdiğini belirtiyor. Derginin değindiği başka bir nokta ise ülkede yüksek gelirli ailelerin ve zümre kesimin alabildiği kaliteli eğitim. Dergi, ülkedeki ticari eğitim anlayışının önerilen yeni eğitim reformu yasasıyla daha da vahim bir noktaya varacağından bahsediyor. Makalede aynı zamanda hükümetin tarih ve sosyal bilimler derslerini azaltmak istemesi eleştiriliyor. Öte yandan ülkede öğrenciler ve akademisyenler, bu değişimin tarihsel belleği ve sosyal bilinçliliği zayıflatacağı gerekçesiyle öneriye karşı çıkmaktalar. Derginin vurguladığı fikir, Şili'nin demokratik, özgür, eşit, laik ve kaliteli eğitime teşvik edici geniş

kamsamli bir reforma ihtiyaç duyduđu.
(www.plturkce.org)

AFGANİSTAN : ‘Taliban kızların eğitimine karşı olmayacak’ mış?

Afganistan Eğitim Bakanı Farooq Wardak, Times gazetesinin eğitim ekine yaptığı açıklamada, kızların eğitimine olan karşıtlığın Taliban’la sınırlı olmadığını ve toplumun “derinlerine” işlediğini söyledi. Son yıllarda yaşanan gelişmelere de değinen Wardak, “Taliban döneminde bir milyon öğrenci içerisinde kızların oranı yüzde 0’dı. Kadın öğretmenlerin oranı da öyle. Bugün ise öğrencilerin yüzde 38’i, öğretmenlerin de yüzde 30’u kadın” dedi. Farooq Wardak “kültürel değişimin” Taliban’ın “artık kızların eğitimine muhalefet etmemesi” anlamına geldiğini söyledi. Afganistan’ın Taliban yönetiminde olduğu dönemde kadınların çalışması ve okula gitmesi yasaktı. (www.bbc.co.uk/turkce/haberler)

KANADA : Amerika ve Kanada öğretmen sendikaları biraraya geldi

9-10 Ocak tarihlerinde Kanada Öğretmenler Federasyonu (CTF) ile Ulusal Eğitim Derneği (NEA) başkent Ottawa’da Kanada’nın güçlü, sağlıklı, eşitlikçi ve uluslararası alanda büyük saygı uyandıran kamusal eğitim sistemini tartışmak/konuşmak üzere bir araya geldi. Kanada’nın kamusal eğitim sistemi, dünyanın en iyi eğitim sistemleri içinde yer alıyor ve büyük ölçüde iyi eğitilmiş ve kendini adanmış eğitimcilerin çabaları sonucu bu noktaya ulaştığı belirtiliyor.(www.ei-ie.org)

KKTC: Sendikal Platforma muhalefet partileri ile oda ve birliklerden tam destek

Sendikal Platform ile altı muhalefet partisi, hükümetin aldığı ekonomik tedbirlere karşı 28 Ocak’ta düzenlenecek eylem ve miting için birlikte hareket etme kararı aldı. Kıbrıs Türk İşçi Sendikaları Federasyonu (Türk-Sen) Genel Başkanı Arslan Bıçaklı, Platform adına yaptığı yazılı açıklamada, Cumhuriyetçi Türk Partisi-Birleşik Güçler (CTP-BG), Demokrat Parti (DP), Toplumcu Demokrasi Partisi (TDP), Özgürlük Reform Partisi (ÖRP) , Birleşik Kıbrıs Partisi (BKP) ve Yeni Kıbrıs Partisi (YKP) başkan ve temsilcileriyle, bugün yapılan görüşmede, 28 Ocak’ta birlikte hareket etme kararı aldıklarını açıkladı. Açıklamada, Kamu Çalışanları Sendikası (Kamu-Sen) binasında bir araya gelen Platform ve muhalefetteki siyasi parti temsilcilerinin, mitingin yol haritasını belirlemek için yeniden bir araya geldi. Yirmi altı sendikanın oluşturduğu Sendikal Platform, verilen mücadelenin toplumsal olabilmesi için, Oda ve birliklerle bir toplantı gerçekleştirdi ve tam destek aldı. (www.ktos.org)

Sendikal Platform’dan Başbakan Erdoğan’a yanıt

Başbakan Erdoğan’ın Kırgızistan’da yaptığı açıklamalara Sendikal Platformdan yanıt geldi. Açıklamada “AKP’nin neo-liberal islami politiklarla Türkiye emekçilerine giydirmek istediği kefeni dehşetle izlemekteyiz ve başka bir ülkede yaşayan bir halk olarak bu politikalara fırsat vermeyeceğimizi, bu kefeni giymeyeceğimizi ve geri adım atmayacağımızı tüm yurtsever ve emekçi halkımıza bildiririz. Bu memleket bizim ve biz yöneteceğiz.” denildi. (www.ktoeos.com)

TUNUS : Okullar ve üniversiteler eylemler nedeniyle kapatıldı

Tunus Hükümeti başkentte sokağa çıkma yasağı ilan etti ve okullarla üniversiteleri şiddet eylemleri nedeniyle kapattı. Eylemler başladığından bu yana resmi yetkililere göre 23, eylemcilere göre ise en az 70 kişi hayatını kaybetti. Geçen hafta Tunus Yüksek Öğretim Sendikası (FGESR)’nca tüm öğrenci ve öğretim görevlilerine Tunus Hukuk Üniversitesi önünde toplanmak üzere çağrıda bulunuldu. Düzenlenen gösteride Douz kentindeki protesto gösterilerinde vurularak öldürülen Gabes Üniversitesi Bilim dersleri öğretim görevlisi Hater Ben Tatar’ın katilinin bulunması istendi. (www.ei-ie.org)

Öğretmenler sendikaları eylemlerde belirgin bir rol üstlendi

Zeynel Abidin Bin Ali’nin iktidarına son veren halk ayaklanmasının ardından, geçiş hükümeti üzerinde uzlaşmazlık nedeniyle muhalefetin protestoları devam ediyor. Öğretmenler sendikasının çağrısına uyan eğitimciler birgün iş başı yapmadı. Muhammed Gannuşi başbakanlığında kurulan ve ülkeyi seçimlere hazırlaması beklenen geçiş hükümeti, okulların açılacağını duyurmuştu. Ancak öğretmenler sendikası, hükümette eski rejimin bakanlarının yer alması nedeniyle eylemlerini sürdüreceğini açıklamıştı. Eylemlerde öğretmen sendikaları belirgin bir rol oynuyor. (www.dw-world.de/AA/AFP-www.teachersolidarity.com)

FİLDİŞİ SAHİLLERİ : Öğrenci ve öğretmenler okula gitmeye korkuyor

Batı Afrika Fildişi Sahili’nde yaşanan karışıklıklar yüzünden öğrenci ve öğretmenler okula gitmeye korkuyor. Ülke geçen ayki tartışmalı seçimden bu yana kriz içinde. Ülkenin kuzeyinde görev yapan öğretmenler sendikalarının greve çağrıldı. (www.teachersolidarity.com)

İNGİLTERE : Teknoloji çocukları adreslerini bilmiyor

Her türlü teknolojik aleti kullanan günümüz çocuklarının en basit gündelik işleri bile

yapamadığı ortaya çıktı. İngiliz Daily Mail Gazetesi'nde yer alan habere göre bilgisayar kullanan çocuklar bisiklete binmeyi bırakın ayakkabılarını bağlamayı dahi bilmiyor. İnternet güvenlik şirketi AVG tarafından, 11 ülkeden 2 bin 200 annenin verdiği bilgiler ışığında yapılan araştırmada 2-5 yaş arası çocukların yüzde 23'ünün cep telefonu ile arama yapabildiği ve kolaylıkla internet sitelerine girebildiği belirlendi. Araştırmada çocukların sadece yüzde 48'inin ev adreslerini doğru bildiği, yüzde 11'inin ayakkabılarını bağladığı ortaya çıktı.

FİNLANDİYA : Öğretmenler greve hazırlanıyor

21 Ocak'ta yayımlanan Ilta-Sanomat adlı rapora göre; eğitimden sorumlu yerel yönetimlerle anlaşma sağlanamazsa öğretmenler greve çıkacak. Grevin Mart ayı başlarında yapılması bekleniyor. Grev, üniversiteye giriş sınavını erteletebilecek de. Daha önceden 1918'deki İç savaş ve 1940 ile 1942 yıllarında üniversiteye giriş sınavı ertelenmişti. (www.wsws.org)

KIRGIZİSTAN : Öğretmenler tekrar greve çıkacak gibi

Kırgız öğretmenler, eğer daha iyi bir yaşam için istedikleri maaş artışını elde edemezlerse yeniden greve çıkacaklar. Orta Asya'da öğretmenler ortalama ayda 30 ile 60 dolar maaş alıyor. Eğitim uzmanları sendikası'nın bildirdiğine göre, öğretmenler maaşlarına % 100 zam istiyor. Geçen ay da öğretmenler bu nedenle grev yapmışlardı. Bu kez sağlık çalışanları da greve katılacak. Huzursuzluk Kırgızistan'ın diğer bölgelerinde de artıyor. (www.teachersolidarity.com)

MISIR : Öğretmen sendikası hükümet yanlıydı

Mısır'daki öğretmen sendikaları hep hükümet yanlıydı. Geçen Haziran'da 5000 öğretmen hükümet yanlısı sendikadan ayrılıp bağımsız yeni bir sendika kurmuştu. Öğretmenler ayda 200 dolar maaş alıyor. Sınıf mevcutları 80-90 arasında. Ülkedeki cahillik oranı % 30'un çok üzerinde. Muhalif bir gazetede yer alan rapora göre; Hükümetin gözü her zaman öğretmen sendikasının üzerindeydi. Sendika, hükümetin atadığı yöneticiler tarafından yönetilmekteydi. Bu yöneticiler genellikle Eğitim Bakanlığı ile sıkı-fıkıydılar ve Mübarek rejimine büyük bir sadakatle bağlıydılar. Hükümet çok kalabalık olan öğretmenlerin bir gün hükümete karşı eyleme kalkıştırlarsa, potansiyel güç olarak devrimi başlatacaklarından korkmaktaydı. Yeni kurulan Bağımsız Öğretmenler Sendikasına üye öğretmenler, Mübarek yanlısı Mısır İşçi Sendikaları Federasyonu

(ETUF) genel merkezi önünde protesto gösterisi yaptılar. ETUF'a üye 24 sendikanın 22'sinin başkanı Mübarek yanlısı Ulusal Demokratik Partiye üye. Öğretmenler, ETUF'u devleti soyan hırsızların sığınağı olarak görüyor ve sendika liderlerini özelleştirmelerden çıkar sağlamakla suçluyor. (www.teachersolidarity.com)

NİJERYA : Öğretmenler greve

Başkentteki ilköğretim öğretmenleri maaşlarının arttırılması amacıyla greve gittiler. Nijerya Öğretmenler Sendikası'nın basına yaptığı açıklamada, maaşlarda yüzde 40 artış sağlanıncaya kadar öğretmenlerin greve devam edeceklerini belirtti. (www.wsws.org)

SIRBİSTAN : Öğretmenler greve gidecekler

Öğretmenler hükümetle yaptıkları görüşmelerin başarısızlıkla sonuçlanması üzerine greve gidecekler. Maaşların düşüklüğü, emeklilik haklarının kısıtlanması, sosyal yardımlar, artan çalışma saatleri, kalabalıklaşan sınıflar Başbakan, Eğitim Bakanı ve Maliye Bakanları ile görüşülen başlıca konulardı. Öğretmen sendikaları maaşlarda yüzde 24.5 artış istiyordu. (www.ei-ie.org)

Öğretmenler genel grev yapıyor

Sırbistan Eğitim Sendikası (SOS)'nın açıklamasına göre toplam 1804 okulun 1427'si grev nedeniyle kapalı. Sendika öğretmenler maaşlarına yüzde 24.5 zam yapılmasını ve beceriksizliğinden dolayı eğitim bakanının istifasını istiyor. (www.teachersolidarity.com) / (www.wsws.org)

Öğretmenlerin genel grevini sağlık çalışanları destekliyor

Ülke çapında yüzde 80 orandaki okul 1 Şubat'ta yapılan genel grev nedeniyle kapandı. Grevci öğretmenlere sağlık çalışanları da destek veriyor. Öğretmenlerin maaşı iki buçuk yıldır dondurulmuş durumda. Sırbistan Eğitim Sendikası'nın (SOS) açıklamasına göre toplam 1804 okulun 1427'si grev nedeniyle kapalıydı. Öğretmenler, maaşlarına yüzde 24.5 zam yapılmasını istiyor. Şu anda maaş ortalama 350 avro. (www.wsws.org)

SUDAN : Polisler öğrenciler çatışıyor

Hartum'daki Mısır ve Tunus'dan esinlenen hükümet karşıtı göstericiler polisler ile çatıştı. Polis, "Sudan için ölmeye hazırız" ve "devrim, zafere kadar devrim" gibi hükümet karşıtı sloganlar atan öğrencilere saldırdı. Komşu Mısır'daki halk ayaklanmasından esinlenen ve hükümetin istifasını talep eden protestolar Hartum'u kaplarken, Sudan polisi öğrencilere saldırmış ve gözaltına

almıştır. Yüzlerce silahlı polis pazar günü Hartum'un merkezinde gösteriler yapan Sudanlı gençlere saldırdı. Polis, aynı zamanda başkentteki dört üniversiteyi ablukaya alarak öğrencilere göz yaşartıcı bomba ile saldırdı. (www.sendika.org/Çeviri: Mehmet Bayram)

ABD : Kalifornialı öğretmenler bir günlük grev yaptı

Kalifornia Eyaleti Orange County bölgesindeki La Habra okulu öğretmenleri 3 Şubat'ta toplu sözleşme görüşmelerinin başarısızlıkla sonuçlanması üzerine bir günlük grev yaptı. Greve sendika üyelerinin yüzde 90'ı (225 üye) katıldı. (www.wsws.org)

HİNDİSTAN : Penjablı öğretmen canına kıydı

Dünya Bankasının Penjab Eyaleti de dahil tüm Hindistan'da etkin biçimde desteklediği "Education For All" Programı için düşük maaşlı ve sosyal güvenliği olmayan geçici öğretmenler çalıştırılıyor. Bu Programda öğretmenlik yapan 27 yaşındaki Kiranjit Kaur, sosyal güvencesiz ve düşük maaşla çalıştırılmayı protesto etmek için kendini yaktı. Aldığı ağır yaralar sonucunda öldü. Yüzlerce Penjablı öğretmen, Kaur'un kendini feda ederek dile getirdiği isteklere destek vermek için gösteriler düzenledi ve polise taş atarak karşılık verdi. (www.teachersolidarity.com)

HONDURAS : Öğretmenler özelleştirmelere karşı grevdeydi

Honduraslı öğretmenler, 11 Şubat Cuma günü Öğretmen Yasasının yürürlüğe konması ve eğitimde özelleştirmelere karşı bir günlük greve gitti. Öğretmenler, kamu okullarının

özelleştirilmesinin durdurulmasını istiyor. (www.plturkce.org)

İRAN : Öğretmenlere karşı baskılar sürüyor

İran'da rejim muhalifi öğretmenlere yönelik baskılar artarak devam ediyor. ITTA üyesi ve Payan Nur Üniversitesi öğretim görevlisi **Abdülrazza Ghanbari** ölüm cezası Tahran Temyiz Mahkemesi tarafından onaylanmış durumda. Eğitim Enternasyoneli (EI), İranlı yetkililere resmi bir mektup yazarak öğretmenlere ve İranlı Öğretmenler Meslek Birliği (ITTA)'ne karşı sürdürülmekte olan baskıların son bulmasını, gözaltındaki öğretmenlerin derhal serbest bırakılmasını istedi. (www.ei-ie.org)

PAPUA YENİ GİNE : Öğretmenler grevde

Papua Yeni Gine'nin Southern Highlands Eyaleti devlet okullarında çalışan yaklaşık 4 bin öğretmen çalışma koşulları düzeltilip maaş ödemelerinde yaşanan sorunların çözülünceye kadar dersleri boykot etme kararı aldılar ve greve başladılar. (www.wsws.org)

MEKSİKA : Öğretmenler Başkanı protesto etti

Meksika Devlet Başkanı Calderon'un Oaxaca'ya gelmesi üzerine öğretmenler barışçıl bir gösteri düzenledi. Sendika binasına saldıran polis, yirmiyi aşkın öğretmenin yaralanmasına neden oldu. Calderon, eğitimde neoliberal politikaların uygulayıcısı. Oaxacalı öğretmenler 2006'da 22. Bölgede uzun süren protesto eylemleri yapmış hatta ana caddeleri işgal etmişti. (www.teachersolidarity.com)